
SPORTPARK ELSENBURG OVERKAPPING EN PARC FERMÉ

Ruimtelijke onderbouwing

22 augustus 2022

RHO ADVISEURS

RHO ADVISEURS

DATUM 22 augustus 2022
KENMERK 060300.20220308

PROJECT Sportpark Elsenburg overkapping en parc fermé
PROJECTLEIDER I. de Feijter

OPDRACHTGEVER BAS Begeleiding en Advies Sportterreinen
PROJECTNUMMER 20220308

AUTEUR Eva Louwers
STATUS Concept

DISCLAIMER

© Rho Adviseurs B.V.

Niets uit dit drukwerk mag door anderen dan de opdrachtgever worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van Rho Adviseurs, behoudens voor zover dit drukwerk wettelijk een openbaar karakter heeft gekregen. Dit drukwerk mag zonder genoemde toestemming niet worden gebruikt voor enig ander doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

Ruimtelijke onderbouwing		5
Hoofdstuk 1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Ligging projectgebied	7
1.3	Geldende planologische regeling	7
1.4	Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2	Planbeschrijving	10
2.1	Huidige situatie projectgebied	10
2.2	Beoogde ontwikkeling	11
Hoofdstuk 3	Ruimtelijk beleidskader	14
Hoofdstuk 4	Toetsing aan de omgevingsaspecten	18
Hoofdstuk 5	Uitvoerbaarheid	24
5.1	Economische uitvoerbaarheid	24
5.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	24
Bijlagen		26
Bijlage 1	Nieuwe situatie sportpark Elsenburg	
Bijlage 2	Kaart civiele inrichting voor activiteiten met explosieven complex TNO Rijkswijk (bron: bijlage 14.1 Rarro)	
Bijlage 3	Archeologisch bureauonderzoek	
Bijlage 4	Watersleutel	
Bijlage 5	Stikstofrapportage	
Bijlage 6	Quickscan ecologie	
Bijlage 7	Memo nestinspectie	

Ruimtelijke onderbouwing

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aan de rand van de moderne stadswijk RijswijkBuiten ligt het sportpark Elsenburg. Op het sportpark zijn twee sportclubs gevestigd, de Rijswijksche Hockey Club en de Rijswijkse Wielrenvereniging De Spartaan. Het huidige sportpark is echter te klein om het groeiende aantal leden aan te kunnen nemen, waardoor wachtlijsten ontstaan. Hierdoor is het idee ontstaan om het sportpark herin te richten en daarnaast extra ruimte te creëren voor een derde sportclub, namelijk Fietscrossclub Rijswijk. Hiermee ontstaat een multifunctioneel sportpark waarin meerdere olympische sporten beoefend kunnen worden. Behalve sporten komt er op het park ook een multifunctionele accommodatie waar de sportverenigingen en maatschappelijke instellingen uit de omgeving gebruik van kunnen maken, bijvoorbeeld voor naschoolse opvang.

Tot op heden was een uitbreiding van het sportpark niet mogelijk door de aanwezige plofcirkel (veiligheidscontour) van TNO. Per 1 januari 2021 is deze opgeheven en is de mogelijkheid ontstaan een multifunctioneel sportpark te realiseren. Het ontwerpproces heeft geresulteerd in een nieuwe indeling van het sportpark die gefaseerd wordt gerealiseerd. In de eerste fase wordt primair voorzien in de actuele ruimtebehoefte. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de uitbreiding van de hockeycapaciteit met een permanent waterveld, een volwaardige LED lichtinstallatie voor het wielercours en een volwaardig mountainbike- en veldrijparcours. In de tweede fase wordt een moderne multifunctionele accommodatie (MFA) centraal in het sportpark gerealiseerd waar sport- en maatschappelijke voorzieningen onderdak kunnen vinden. Dit onderdeel wordt mogelijk gemaakt met een bestemmingsplan.

Onderdeel van fase 1 is de ontwikkeling van een overkapping op de startheuvel bij de BMX-baan en een parc fermé op maaiveld. Boven op de heuvel wordt een overkapping geplaatst waar fietsers in opstelling kunnen staan. Aan de voet van de startheuvel komt op maaiveld een parc-fermé, dat is een overkapping waar meerdere fietsers opgesteld kunnen staan voordat ze de startheuvel opgaan. Voor de startheuvel is op 11 maart 2021 een vergunning verleend. De beoogde ontwikkeling van de overkapping op de startheuvel en parc fermé passen binnen de bestemmingsomschrijving, maar niet binnen de bouwregels ingevolge art. 10.2.2 van het bestemmingsplan 'Sion - 't Haantje'. Om de beoogde ontwikkeling mogelijk te maken dient een ruimtelijke onderbouwing opgesteld te worden ten behoeve van de uitgebreide procedure voor de omgevingsvergunning.

1.2 Ligging projectgebied

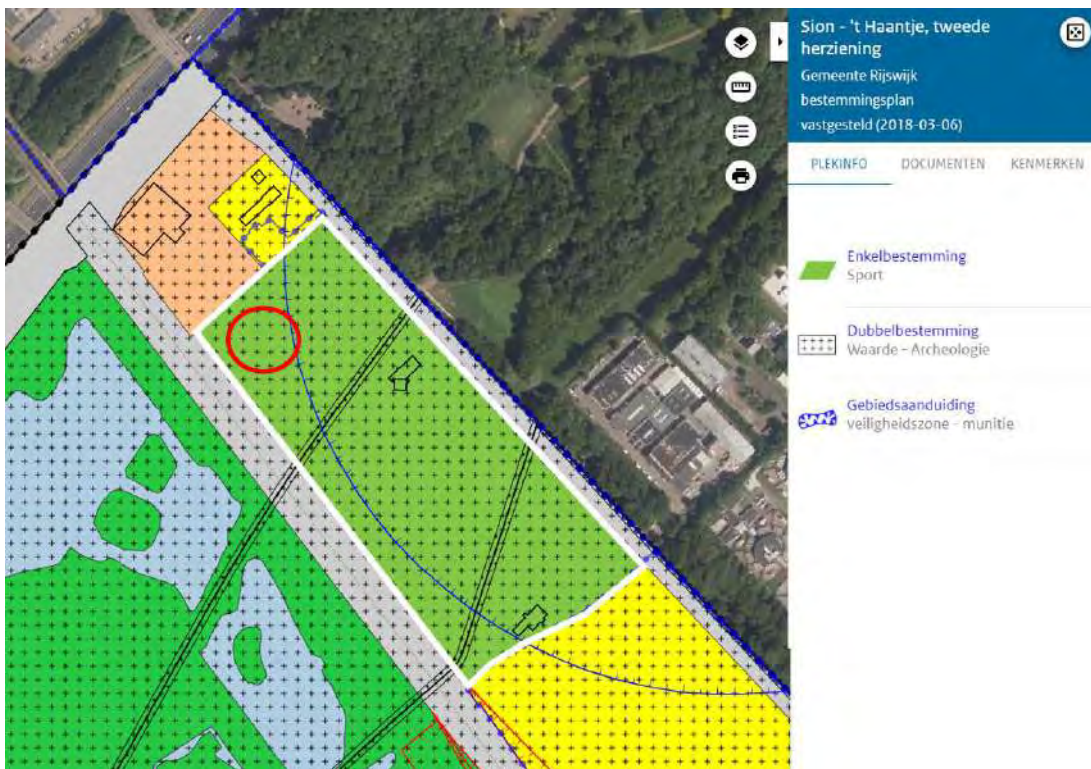
Het projectgebied ligt aan de Lange Kleiweg op Sportpark Elsenburg. Aan zuidwestelijke zijde van het sportpark ligt een spoorweg. Hierachter ligt het Wilhelminapark. In zuidoostelijke richting is het terrein van Tuinvereniging De Schoffel. Aan de overkant van de Lange Kleiweg bevindt zich het Elsenburgerbos en het bedrijventerrein Heulweg waar onder andere TNO gevestigd is. De locatie van de beoogde overkapping en parc fermé is weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1: Ligging projectgebied met indicatie van overkapping en parc fermé rood omcirkelt (bron: Luchtfoto Kadaster Nederland)

1.3 Geldende planologische regeling

Ter plaatse geldt het bestemmingsplan 'Sion - 't Haantje, tweede herziening', vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders op 6 maart 2018. Tevens is de 'parapluherziening parkeernormering Rijswijk', vastgesteld door de raad op 12 juni 2018, van toepassing.

Figuur 1.2: Uitsnede bestemmingsplan 'Sion - 't Haantje, tweede herziening' met projectgebied rood omcirkelt (bron: ruimtelijkeplannen.nl)

Ter plaatse geldt de bestemming 'Sport'. Deze gronden zijn onder andere bestemd voor:

- a. sport en recreatie, niet zijnde verblijfsrecreatie;

met daaraan ondergeschikt:

- b. water;
- c. parkeervoorzieningen;
- d. horeca;
- e. groen;
- f. buitenschoolse opvang, indien en voor zover toepassing is gegeven aan de wijzigingsbevoegdheid als bedoeld in artikel 33 onder b;

met de daarbij behorende:

- g. terreinen;
- h. gebouwen;
- i. bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Op het gehele projectgebied ligt de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie'. Daarnaast geldt de gebiedsaanduiding 'Veiligheidszone - munitie'. Deze aanduiding voorkomt de realisatie van geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten. Dit verbod was geldig tot 1 januari 2021 en hiermee zijn nieuwe objecten mogelijk. Deze veiligheidszone staat nog wel vastgelegd in het Rarro. Een verdere toelichting hierop wordt gegeven in hoofdstuk 3.

Voor bouwwerken, geen gebouwen zijnde gelden de volgende regels ten aanzien van de bouwhoogte:

- a. 18 m voor lichtmasten en ander masten;
- b. 10 m beeldende kunstwerken en tribunes;
- c. 8 m voor ballenvangers;
- d. 4 m voor luifels;
- e. 2 m voor erf- of perceelafscheidingsen achter de voorgevelrooilijn, op terrein waarop tevens gebouwen staan;
- f. 1 m voor overige erf- en perceelafscheidingsen;
- g. 3 m overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Strijdigheid ontwikkeling met bouwregels bestemmingsplan

Binnen het bestemmingsplan 'Sion - 't Haantje, tweede herziening' zijn binnen de bestemming 'Sport' overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, uitsluitend toegestaan met een maximale hoogte van 3 meter (art. 10.2.2 sub g). Op de startheuvel wordt een overkapping beoogd bestaande uit vier palen met één afgesloten zijde met hierboven een dak wat schuin oploopt. De bouwhoogte bedraagt 3,5 meter. De parc fermé op het maaiveld bestaat uit een palenconstructie met overkapping. Ook hiervan bedraagt de bouwhoogte 3,5 meter. Daarmee overschrijden de beoogde ontwikkelingen de toegestane bouwhoogte en zijn ze strijdig met het bestemmingsplan.

1.4 Leeswijzer

Deze ruimtelijke motivering bestaat uit de volgende onderdelen:

Hoofdstuk 1	Aanleiding, ligging projectgebied en geldend bestemmingsplan
Hoofdstuk 2	Beschrijving van het plan
Hoofdstuk 3	Toetsing aan relevante beleidskaders op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau
Hoofdstuk 4	Toetsing aan omgevingsaspecten
Hoofdstuk 5	Uitvoerbaarheid

Hoofdstuk 2 Planbeschrijving

2.1 Huidige situatie projectgebied

In de huidige situatie betreft het projectgebied het Sportpark Elsenburg. De locatie is gelegen aan de Lange Kleiweg. Deze weg verbindt Delft met Rijswijk. Op het projectgebied bevinden zich momenteel twee sportverenigingen: de Rijswijksche Hockey Club en Rijswijkse Wielrenvereniging De Spartaan.

De Spartaan heeft een wielerved met een lengte van circa 1.460 m. In de grote lus is een mountainbikeparcours aanwezig; door de bermen van de wielerved wordt veldrijden beoefend. Het terrein van De Spartaan ligt aan de Lange Kleiweg 116. Hier hebben ze tevens een clubhuis. De Spartaan beschikt over een eigen parkeerterrein.

Ten gevolge van de geplande herontwikkeling van het gehele sportpark zal het clubhuis voortijdig worden afgebroken en tijdelijk worden verplaatst naar een locatie naast het clubhuis van de Rijswijksche Hockey Club.

De hockeyclub Rijswijksche Hockey Club ligt aan de Lange Kleiweg 106 en heeft de beschikking over drie kunstgras semiwaterelden met beregening en een grasveld met de afmetingen van circa 55x30 m. De kunstgrasvelden zijn alle drie voorzien van wedstrijd veldverlichting. De club beschikt verder over een clubhuis met ruime parkeerplaats. De sportvereniging telt ruim 1.100 leden.

Rond de sportvoorzieningen is een ruime groenstructuur met bomen, bosplantsoen en gras (gazon en ruig gras) aanwezig.

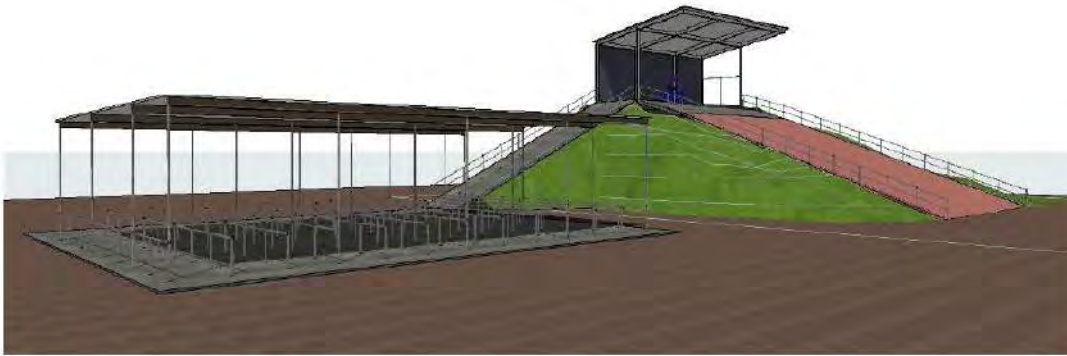

Figuur 2.1: Huidige situatie projectgebied (bron: Luchtfoto Kadaster Nederland 2020)

2.2 Beoogde ontwikkeling

Het Sportpark Elsenburg wil graag uitbreiden. Door de beperkte capaciteit aan hockeyvelden is er momenteel een wachtrij voor nieuwe leden. Daarom is besloten om met de Rijswijksche Hockey Club en Rijswijkse Wielrenvereniging De Spartaan in gesprek te gaan om te kijken naar een ontwerp waarin alle gebruikers voldoende ruimte hebben. In het ontwerp is tevens plaatsgemaakt voor Fietscrossclub Rijswijk. De beoogde ontwikkeling betreft de uitbreiding van de hockeycapaciteit met een permanent waterveldveld, het ombouwen van de huidige semi-permanente watervelden naar permanente watervelden, een volwaardige lichtinstallatie voor het wielercours, een volwaardig mountainbike- en veldrijparcours, een volwaardig fietscrossterrein en uitbreiding van de parkeerruimte. Tevens is de ambitie om een multifunctionele accommodatie te realiseren waar sport- en maatschappelijke voorzieningen plaats kunnen vinden.

Op 11 maart 2021 is een vergunning verleend voor het aanleggen van de startheuvel op het mountainbike- en veldrijparcours. Op deze heuvel wordt een overkapping beoogd. Aan de voet van de heuvel komt de parc fermé op maaiveld. Een schets van de situatie is te zien op figuur 2.2.

Figuur 2.2: Schets van de beoogde ontwikkeling met links het parc fermé en rechts de startheuvel met overkapping (bron: C.S.C. Ceelen Sport Constructies B.V., januari 2021)

De overkapping op de startheuvel bestaat uit vier palen met één afgesloten zijde met hierboven een overkapping die schuin oploopt. De heuvel is ongeveer 5,5 meter boven maaiveld. De overkapping wordt 3,5 meter hoog. Het gebouw heeft een totale oppervlakte van 60 m².

Op het maaiveld wordt een parc fermé beoogd waar de sporters kunnen verzamelen. De parc fermé bestaat uit een palenconstructie met overkapping. De parc fermé is ook 3,5 meter hoog en heeft een totale oppervlakte van 155 m².

Een situatietekening van de ontwikkeling van het sportpark is opgenomen in figuur 2.3.

Hoofdstuk 3 Ruimtelijk beleidskader

Om de beoogde ontwikkeling juridisch-planologisch doorgang te laten vinden, is in dit hoofdstuk onderzocht of deze niet in strijd is met de verschillende beleidskaders. In dit hoofdstuk is getoetst aan relevant nationaal, provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid. Hieruit blijkt dat de ontwikkeling past binnen de ruimtelijke beleidskaders.

Rijksbeleid		
Nationale Omgevingsvisie	De Nationale Omgevingsvisie, kortweg NOVI, loopt vooruit op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en vervangt op rijksniveau de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Uitgangspunt in de nieuwe aanpak is dat ingrepen in de leefomgeving niet los van elkaar plaatsvinden, maar in samenhang. Zo kunnen in gebieden betere, meer geïntegreerde keuzes worden gemaakt. Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie van het Rijk in beeld.	Met het NOVI streeft het rijk naar prettige woonmilieus voor diverse doelgroepen. Het NOVI heeft echter een hoog abstractieniveau, waardoor er geen concrete beleidsuitgangspunten naar voren komen.
Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) (2012)	Het Barro is op 30 december 2011 in werking getreden. Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) stelt regels omtrent de 14 aangewezen nationale belangen zoals genoemd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.	De ontwikkelingen binnen het projectgebied raken geen van bovenstaande rijksbelangen. Het Barro is derhalve niet relevant.
Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro)	In de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening staan algemene regels ter bescherming van nationale ruimtelijke belangen. Het gaat om Defensie en civiele inrichtingen met explosieven, hoofdwegen en landelijke spoorwegen, kabels en leidingen en natuurnetwerken in Nederland.	De projectlocatie is opgenomen in het Rarro als civiele inrichtingen voor activiteiten met explosieven (bijlage 2). De zones zoals aangegeven op de kaart voorkomen de realisatie van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten. Dit verbod was, conform het vigerende bestemmingsplan, geldig tot 1 januari 2021. Dit betekent dat vanaf deze datum nieuwe objecten mogelijk zijn. Deze veiligheidszone staat nog wel vastgelegd in het Rarro. Echter is in 2020 een omgevingsvergunning voor het milieucentraal wijzigen van de inrichting verleend. Dit betekent dat diverse werkzaamheden worden afgebouwd waardoor er geen sprake meer is van A-, B- of C-zones. De zones zijn hiermee feitelijk verval- len, maar het Rarro is nog niet aangepast. Wel kan worden vastgesteld dat

		de contouren niet meer van kracht zijn en dit de ontwikkeling niet in de weg staat.
Ladder voor duurzame verstedelijking, artikel 3.1.6 Bro	De ladder voor duurzame verstedelijking bepaalt dat bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen de behoefte daaraan moet worden beschreven. Bij stedelijke ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied, moet bovendien worden gemotiveerd waarom deze niet binnenstedelijk gerealiseerd kunnen worden.	De ontwikkeling bestaat uit het bouwen van een overkapping en een parc fermé. Jurisprudentie (overzichtsuitspraak ABRvS 28 juni 2017: ECLI:NL:RVS:2017:1724) wijst uit dat ontwikkelingen van minder dan 500 m ² in beginsel niet worden aangemerkt als een stedelijke ontwikkeling. De overkapping heeft een grondoppervlakte van 60 m ² en de parc fermé 155 m ² . Hiermee kan de beoogde ontwikkeling worden aangemerkt als Laddervrij.
Provinciaal beleid		
Omgevingsvisie Zuid-Holland	De provincie zet in op een optimale wisselwerking tussen gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en een goede leefomgevingskwaliteit. De provincie heeft zes richtinggevende ambities geformuleerd in de fysieke leefomgeving waarmee een sterker Zuid-Holland wordt beoogd, te weten: (1) Klimaatbestendige delta (2) Een nieuwe economie: the next level (3) Levendige meerkernige metropool (4) Energievernieuwing (5) Best bereikbare provincie (6) Gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Deze ambities zijn vertaald in beleidskeuzes voor de fysieke leefomgeving.	Het projectgebied ligt binnen het bestaand stedelijk gebied. De ontwikkeling betreft het bouwen van een overkapping en een parc fermé. Dit maakt onderdeel uit van een grotere herinrichting van het sportpark. De herontwikkeling van het sportpark zorgt ervoor dat meer leden aangenomen kunnen worden, zodat meer mensen kunnen sporten. Hiermee draagt het plan bij aan de zesde ambitie voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.
Omgevingsverordening	De Omgevingsvisie Zuid-Holland is vertaald in de Omgevingsverordening Zuid-Holland. Hierin staan regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving in de provincie. Artikel 6.9 betreffende de ruimtelijke kwaliteit is van toepassing.	Binnen de beoogde ontwikkeling is, in het kader van artikel 6.9, sprake van een vorm van inpassen (sub a), omdat er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling die past binnen de bestaande gebiedsidentiteit. Derhalve voldoet de ontwikkeling aan de eisen voor ruimtelijke kwaliteit.
Kwaliteitskaart	De provincie stuurt op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit, als onderdeel van de kwaliteit van de leefomgeving. Ruimtelijke kwaliteit is het evenwicht en samenspel van toekomstwaarde,	Op het projectgebied is de laag 'stedelijke groenstructuur indicatief' van toepassing. De beoogde ontwikkeling is onderdeel van de herontwikkeling

	gebruikswaarde en belevingswaarde. Ruimtelijke ontwikkelingen moeten niet alleen functioneel zijn, maar ook duurzaam houdbaar (of bewust tijdelijk) en in hun uiterlijke verschijning op een positieve manier bijdragen aan de kwaliteit van de omgeving. Ruimtelijke kwaliteit begint met het kiezen van de juiste plek voor nieuwe ontwikkelingen.	van het sportpark. In de inrichting hiervan wordt meer ruimte geboden aan groen en water.
Gemeentelijk beleid		
Stadsvisie Rijswijk 2030 (februari 2010)	In de Stadsvisie staan keuzes en ambities voor Rijswijk voor de periode tot 2030. In de stadsvisie worden de veranderingen en ambities per pijler omschreven. In totaal zijn er drie pijlers. In Rijswijk ligt de focus op stedelijk en ontspannen wonen. Hierdoor moeten ontwikkelingen mogelijk gemaakt worden die er voor zorgen dat inwoners uit Rijswijk niet ver hoeven te reizen om te kunnen sporten en ontspannen.	Het huidige sportpark voldoet niet aan de behoefte van het aantal mensen dat wil sporten. Een uitbreiding van het aantal sportvoorzieningen is daarom noodzakelijk, zodat er meer ruimte is voor meerdere soorten sport. De beoogde ontwikkeling sluit daarom aan op de ambitie om sport en ontspanning dichtbij de Rijswijkers te brengen.
Nota Sport en bewegen (juni 2017)	In de Nota geeft de gemeente Rijswijk de visie en uitvoeringsrichting vanuit de rol en functie van de sportverenigingen voor de periode tot en met 2021 weer. Om dit te kunnen bereiken zijn drie ambities opgesteld. Rijswijk wil hiermee inzetten op een toegankelijk sportaanbod en daarbij integrale kansen benutten op het gebied van ontmoeten, gezondheid en participatie in de samenleving.	De overkapping en de parc fermé zijn onderdeel van de herinrichting van het sportpark. Het toekomstige sportpark zal huisvesting bieden aan meerdere sportclubs en de huidige sportvoorzieningen zullen uitgebreid worden om zo meer leden te kunnen aanpakken. Op deze manier draagt de ontwikkeling bij aan de ambities zoals gesteld in de Nota Sport en bewegen.
Groenbeleidsplan 2010-2020 (februari 2010)	In februari 2010 heeft de gemeenteraad het Groenbeleidsplan 2010-2020 'BomeNatuurRecreatie' vastgesteld. In het plan staan de 'groene' ambities voor ontwikkelingen in de stad. De visie van het groenbeleidsplan bestaat uit het creëren van een duurzame groenstructuur, door het behoud van de bestaande hoeveelheid groen, de identiteit en de kwaliteit van het groen te versterken en te zorgen voor groen dat in de omgeving past.	Voor de herontwikkeling van het sportpark is een groenplan opgesteld. Deze laat zien welke bestaande bomen blijven staan en waar nieuwe bomen en plantsoenen aangebracht worden. In het midden van de BMX-baan komen twee ecologische zones.
Structuurvisie Mobiliteit Rijswijk 2020 (juni 2011)	De Structuurvisie Mobiliteit Rijswijk 2020 speelt in op de trends op het gebied van mobiliteit, zoals drukker wordende wegen door de aantrekkende mobiliteit en duurzaamheid. Het beleid bestaat uit drie thema's: bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid.	De beoogde ontwikkeling is ten behoeve van de sporten op het sportpark en zorgt op zichzelf niet voor meer mobiliteit. In het kader van de herontwikkeling van het sportpark is naar mobiliteit gekeken.

Masterplan Rijswijk Zuid (2009)	In november 2009 is het Masterplan Rijswijk-Zuid vastgesteld door de gemeenteraad van Rijswijk. Het omschrijft de randvoorwaarden voor het bouwproject en geeft tegelijkertijd de gemeentelijke ambities voor het gebied weer. Na vaststelling van het plan is de gemeente begonnen met de verdere uitwerking van de toekomstige invulling van het gebied.	De beoogde ontwikkeling is onderdeel van het multifunctionele sportpark waarmee invulling wordt gegeven aan de in het Masterplan Rijswijk Zuid (2009) genoemde oorspronkelijke ambitie voor wat betreft behoud en bestemming van de functie sport in (nabijheid) van de nieuwbouwontwikkeling.
---------------------------------	--	--

Conclusie

De beoogde ontwikkeling sluit aan bij het rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid en levert een bijdrage aan de gestelde doelen en ambities.

Hoofdstuk 4 Toetsing aan de omgevingsaspecten

De ontwikkeling is dusdanig van aard dat een uitgebreide toets aan sectorale aspecten achterwege kan blijven. Een uitgebreide toetsing heeft reeds plaatsgevonden bij het opstellen van het vastgestelde bestemmingsplan 'Sion - 't Haantje'. Verwacht wordt dat de ontwikkeling geen effect heeft op de omgevingsaspecten, omdat de functie passend is binnen het huidige bestemmingsplan. De ontwikkeling wordt in dit hoofdstuk daarom beknopt getoetst aan de omgevingsaspecten.

<i>Aspect - Kader</i>	<i>Beoordelingsaspect</i>	<i>Afweging</i>
Bodemkwaliteit - Besluit bodemkwaliteit	Bodemkwaliteit dient voldoende te zijn voor de beoogde functie.	De realisatie van de startheuvel is al mogelijk gemaakt. De beoogde ontwikkeling past qua functie binnen de huidige bestemming 'Sport'. Voor het aspect bodem worden geen belemmeringen verwacht.
	Functie mag geen bedreiging vormen voor de bodemkwaliteit.	Idem.
Archeologie - Archeologische beleidskaart	Is er sprake van een verwachtingswaarde?	<p>Volgens het vigerende bestemmingsplan heeft het projectgebied de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie'. Op deze gronden mag alleen worden gebouwd als de werkzaamheden geen onevenredige gevolgen hebben voor aanwezige archeologische waarden, of als er voldoende maatregelen worden getroffen om de aanwezige waarden te beschermen.</p> <p>Door middel van een bureauonderzoek (Gemeente Rijswijk, januari 2021, nummer 4941805100) zijn de bekende en te verwachten archeologische waarden binnen het sportpark geïnventariseerd. Het rapport is toegevoegd in bijlage 3.</p> <p>Er is een reële kans op het aantreffen van archeologische resten. Door de huidige inrichting hebben reeds bodemverstoringen plaatsgevonden, maar binnen grote delen van het sportpark kunnen nog altijd waardevolle archeologische resten aanwezig zijn. Om de aanwezigheid vast te stellen dient een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) en een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) te worden uitgevoerd.</p>

Cultuurhistorie - Cultuurhistorische beleidskaart	Is er sprake van cultuurhistorische waarden waarmee rekening moet worden gehouden?	Het sportpark is niet aangemerkt als een cultuurlandschap, historische infrastructuur of monument op basis van de Cultuurhistorische Waardenkaart (Tussen oud en nieuw, Actualisering nota cultureel erfgoed gemeente Rijswijk).
Water - Watertoets	De ontwikkeling mag niet in strijd zijn met duurzaam waterbeheer.	De realisatie van de startheuvel is al mogelijk gemaakt. Voor het aspect water worden daarom geen belemmeringen verwacht. De watersleutel is opgenomen in bijlage 4.
Relatie met omliggende (bedrijfs)functies	Zijn er bedrijfsfuncties in de omgeving aanwezig/mogelijk?	In de beoogde situatie worden een overkapping en parc fermé gerealiseerd op bestaand sportterrein. Het projectgebied kan worden getypeerd als gemengd gebied. De ontwikkeling is ten dienste van een veldsportcomplex (met verlichting) en valt volgens de VNG-brochure valt in milieucategorie 3.1 met een richtafstand van 50 meter (gemengd gebied) ten opzichte van gevoelige functies, zoals woningen. De dichtstbijzijnde woninggevels bevinden zich op een afstand van 180 meter tot de dichtstbijzijnde brug. Hiermee wordt aan de richtafstand voldaan. Er is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.
Wegverkeerslawaaï en industrielawaai - Wet geluidhinder	Wordt voldaan aan het gestelde in de Wet geluidhinder?	De beoogde ontwikkeling is geen geluidgevoelige functie. Het aspect geluid vormt daarom geen belemmering voor de beoogde ontwikkeling.
Verkeer - Ontsluiting en verkeersgeneratie	De ontwikkeling mag niet leiden tot een verslechtering van de doorstroming op de ontsluitende wegen.	De ontwikkeling zorgt niet voor een toename van het aantal verkeersbewegingen op de ontsluitende wegen.
	De verkeersontsluiting moet zijn gewaarborgd.	Het projectgebied wordt ontsloten door de Lange Kleiweg. Op deze gebiedsontsluitingsweg binnen de bebouwde kom geldt een maximum snelheid van 50 km/uur. Aan weerszijden van de Lange Kleiweg is een vrijliggend fietspad aanwezig. In noordwestelijke richting leidt de Lange Kleiweg naar overige bestemmingen in Rijswijk. In zuidoostelijke richting is Delft bereikbaar. De meest directe route vanaf het sportpark naar de rijksweg A4 is via de Lange Kleiweg (noordwestelijke richting) en Polakweg. Aldaar bevindt zich een op- en afrit van de A4 (afrit 10 – Rijswijk Plaspoelpolder).

Parkeren - Parkeerbehoefte	De parkeerbehoefte van de ontwikkeling moet worden opgevangen.	De ontwikkeling zelf zorgt niet voor een parkeerbehoefte.
Externe veiligheid - Bevi-richtingen, transport gevaarlijke stoffen	Wordt voldaan aan normen plaatsgebonden risico en groepsrisico?	<p>Uit de Risicokaart blijkt dat in (de omgeving van) het sportpark enkele risicovolle bronnen aanwezig zijn. Het betreft het vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen en over de Rijkswegen A4 en A13. De buisleiding doorkruist het projectgebied niet en vormt hiermee geen risico.</p> <p>Over de A4 worden gevaarlijke stoffen vervoerd. Deze transportroute heeft geen PR 10^{-6} contour of plasbrandaandachtsgebied. Op basis van de vervoerde stoffen (maatgevende categorie LT2) bedraagt het invloedsgebied 880 meter en overlapt het projectgebied. Het projectgebied ligt op dan 200 meter van de wegas. Op die afstand leiden ontwikkelingen niet tot een relevante toename van het groepsrisico. Echter dient vanwege de ligging binnen het invloedsgebied een beknopte verantwoording van het groepsrisico plaats te vinden.</p> <p><i>Beknopte verantwoording groepsrisico</i></p> <p>Voor zowel de bereikbaarheid en bestrijdbaarheid van 'dagelijkse incidenten', zoals brand of wateroverlast, als voor calamiteiten op het gebied van externe veiligheid, is het van belang dat de bereikbaarheid voor de hulpdiensten en bluswatervoorzieningen voldoende geborgd zijn. Het projectgebied wordt ontsloten via de Lange Kleiweg, deze weg sluit in noordwestelijke en zuidoostelijke richting aan op het verdere wegennetwerk. De locatie is hiermee goed bereikbaar voor hulpdiensten.</p> <p>Er wordt verondersteld dat de gebruikers van de overkapping en parc-fermé sporters zijn en zelfredzame personen. Mochten er kinderen aanwezig zijn kunnen deze in geval van nood begeleid worden door anderen.</p>
Luchtkwaliteit - Wet luchtkwaliteit	Wordt voldaan aan de genoemde grenswaarden in de Wet luchtkwaliteit?	De beoogde ontwikkeling zal niet zorgen voor een verkeerstoename in de omgeving en heeft derhalve geen negatieve invloed op de luchtkwaliteit.

<p>Ecologie: gebiedsbescherming - Wet natuurbescherming en Wet ruimtelijke ordening</p>	<p>Is er sprake van significant negatieve effecten op Natura-2000 gebieden?</p>	<p>De ontwikkeling zorgt niet voor een toename van de verkeersgeneratie en heeft hiermee geen negatief effect op nabije Natura-2000 gebieden.</p>
<p>Ecologie: soortenbescherming - Wet natuurbescherming</p>	<p>Is er sprake van aantasting, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfsplaatsen?</p>	<p>Ten behoeve van de herontwikkeling van het sportpark is een quickscan ecologie uitgevoerd (bijlage 6). Hieruit blijkt dat de aanwezigheid van beschermde planten kan worden uitgesloten. Het sportpark is wel (potentieel) geschikt voor broedvogels, vleermuizen en grondgebonden zoogdieren.</p> <p><i>Broedvogels</i></p> <p>In een van de bomen op het sportpark bevindt zich een nest wat mogelijk van een havik, ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk of wespendif is. Er is een nestinspectie uitgevoerd (bijlage 7). Hieruit blijkt dat in het broedseizoen geen verstorende werkzaamheden mogen worden uitgevoerd binnen een straal van 50 meter rondom het nest. Het nest bevindt zich op meer dan 50 meter afstand.</p> <p>Daarnaast zijn verschillende kleine nesten aangetroffen. Alle vogelnesten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming op het moment dat ze in gebruik zijn. Het is daarom raadzaam om deze te verwijderen buiten het broedseizoen (maart-september) als ze niet in gebruik zijn.</p> <p><i>Vleermuizen</i></p> <p>Het projectgebied biedt een mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen. Het wordt daarom geadviseerd om vleermuisvriendelijke verlichting te plaatsen.</p> <p><i>Grondgebonden zoogdieren</i></p> <p>Met betrekking tot grondgebonden zoogdieren en amfibieën dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht waarbij al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het beschadigen van individuen te voorkomen.</p>

Kabels en leidingen - Telecommunicatiewet	Zijn er planologisch relevante leidingen en hoogspanningslijnen in de directe omgeving aanwezig?	Een ondergrondse hoogspanningslijn en gasleiding doorsnijden het sportpark, maar raken niet het projectgebied. De belangen van beide leidingen komen niet in het geding.
(Plan)m.e.r.	Is een (plan)m.e.r. noodzakelijk?	Nee. Een (plan)m.e.r. is niet noodzakelijk gezien de beperkte omvang van dit project.

Conclusie

De beoogde ontwikkeling doet geen afbreuk aan de bovengenoemde omgevingsaspecten.

Hoofdstuk 5 Uitvoerbaarheid

5.1 Economische uitvoerbaarheid

Voor de uitvoerbaarheid van het plan is het van belang te weten of het economisch uitvoerbaar is. De economische uitvoerbaarheid wordt enerzijds bepaald door de exploitatie van het plan (financiële haalbaarheid) en anderzijds door de wijze van kostenverhaal van de gemeente (grondexploitatie).

Financiële haalbaarheid

Gronden zijn in eigendom van de gemeente. Er worden dus geen bouwmogelijkheden op gronden van derden mogelijk gemaakt. Het opstellen van een exploitatieplan is dus niet nodig.

5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

De omgevingsvergunning voor de activiteit afwijken van het planologisch regime wordt afgegeven door het college van Burgemeester en Wethouders. Hierbij wordt de reguliere omgevingsvergunningsprocedure doorlopen. Nadat de vergunning verleend is gaat de beroepstermijn van 6 weken in. In deze periode kunnen bezwaren ingediend worden.

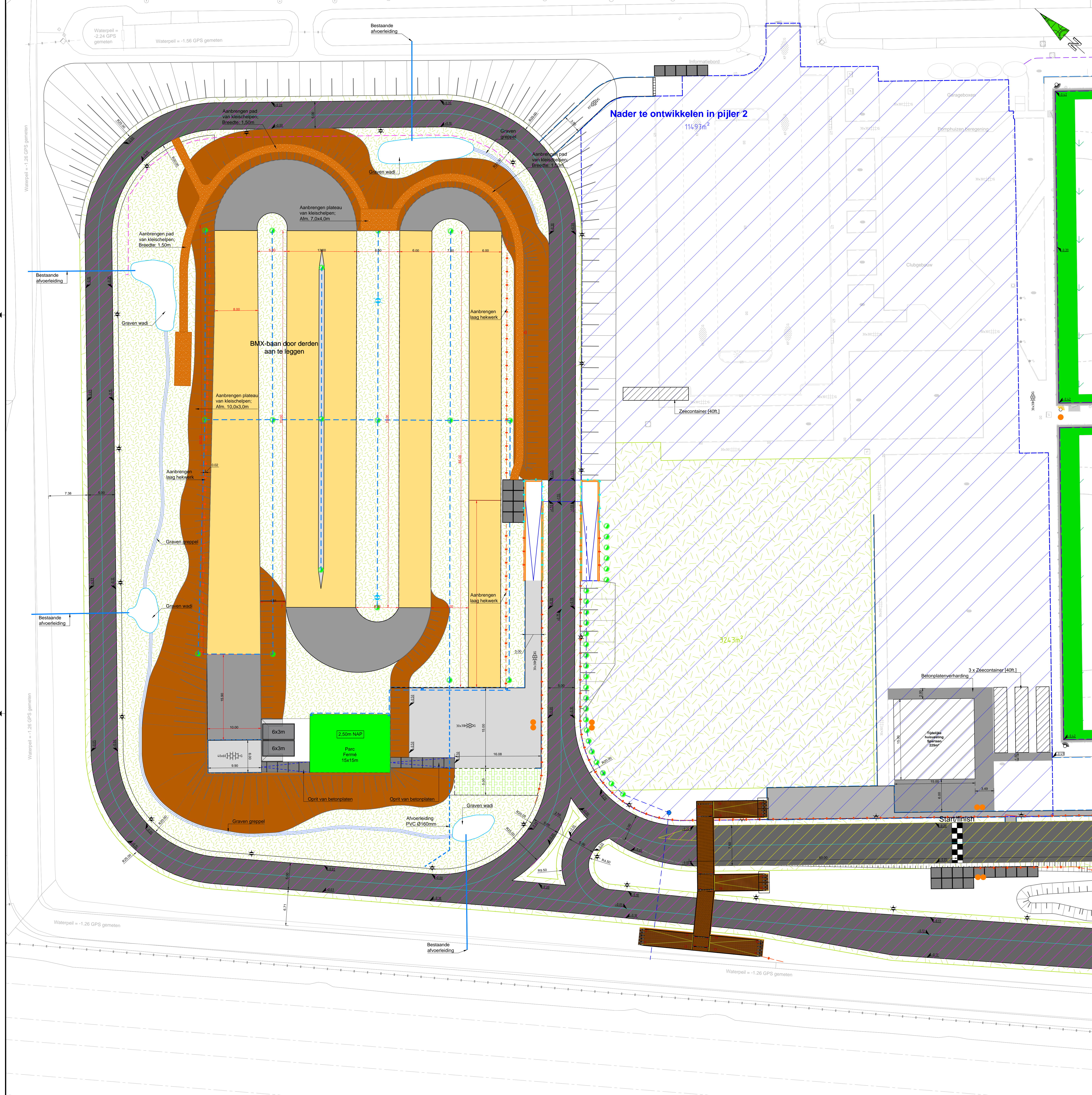

Bijlagen

Bijlage 1 Nieuwe situatie sportpark Elsenburg

- Verklaring:**
- Bestaande situatie (BGT)
 - Nieuwe situatie
 - - - Nieuwe materiaalgrens
 - Weg-as van de wielibaan
 - Aanbrengen opsluitband 100x200mm
 - Aanbrengen ERMA betonband met klemgoot
 - Aanbrengen betontegels 500x500mm
 - Aanbrengen hekwerk à 1.20m hoog
 - Aanbrengen hekwerk à 2.00m hoog
 - Aanbrengen leunhekwerk
 - Aanbrengen ballenvanger 5.00m hoog
 - Aanbrengen ballenvanger 7.00m hoog
 - Aanbrengen slagplank 50mm dik
 - Aanbrengen betonnen keerwand
 - Aanbrengen damwand
 - Aanbrengen straatkolk
 - Aanbrengen begin-/eindput t.b.v. mantelbuis met trekkoord
 - Herplaatste HWA put
 - Aanbrengen verzamelput drains Ø400mm
 - Aanbrengen controleput t.b.v. drainage
 - Aanbrengen betonstraatstenen, keeformaat in elleboogverband; Hergebruik
 - Aanbrengen betontegels 300x300x45mm; Hergebruik
 - Aanbrengen betontegels 300x300x60mm
 - Aanbrengen looppoort met schoonlooprooster
 - Aanbrengen onderhoudspoot
 - Aanbrengen lichtmast wielibaan [door derden]
 - Aanbrengen lichtmast BMX-track, 18m hoog [door derden]
 - Aanbrengen lichtmast mountainbike-track [door derden]
 - Aanbrengen veldverlichting [door derden]
 - Aanbrengen veldverlichting met oriëntatie armatuur [door derden]
 - Aanbrengen dug-out
 - Aanbrengen betonplaten 2x2m / 2x1m
 - Aanbrengen brug met staanders; 3.00m breed [door derden]
 - Aanbrengen tunnel [door derden]
 - Aanbrengen grond(depot)
 - Aanbrengen gemengde haag
 - Aanbrengen gevarieerd bosplantsoen
 - Aanbrengen Amelanchier Lamarckii struik
 - Moeras-/drasgebied
 - Aanbrengen boom; Boomsort variabel
 - Aanbrengen greppel
 - Aanbrengen grasbetontegels
 - Aanbrengen gras
 - Aanbrengen nieuw kunstgrasveld
 - Aanbrengen asfalt wielibaan
- Fasering asfalt wielibaan:**
- Aanbrengen asfalt in fase 1
 - Tijdelijke asfaltbaan aanbrengen in fase 1 en verwijderen na fase 3
 - Aanbrengen asfalt in fase 2
 - Aanbrengen nieuwe deklaag asfalt in fase 3

Versie	Datum	Getekend	Omschrijving	Gecontroleerd	Goedgekeurd
6					
5					
4					
3					
2	25-05-2022	W. Nieuwland	Ontwerp BMX baan sangreep		
1	16-05-2022	W. Nieuwland	Ontwerp BMX baan verneukt		

Onderschrijver:
Gemeente Rijswijk
Sportpark Elsenburg

Onderwerp:
Herinrichten van het sportcomplex

Onderdeel:
Nieuwe situatie - Middenteren BMX baan

Behoort bij:
Voorlopig ontwerp

Projectleider : P. Prins
 Status : Definitief
 Formaat : A0 verk. (841 x 1060mm)
 Schaal : 1 : 250

Tekeningnummer:
20-261-RW-B-NS-03

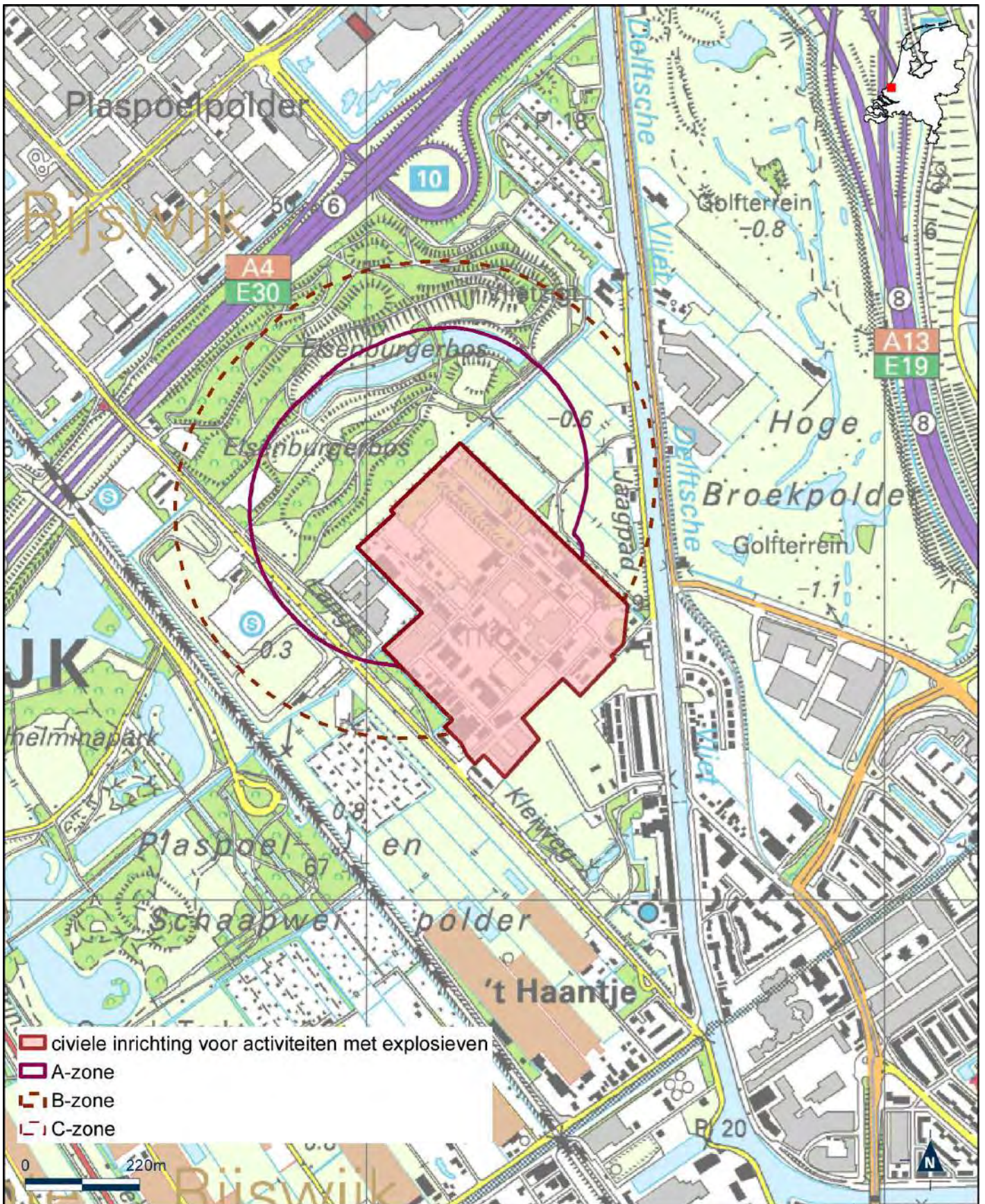
Versie: **2.0**

Deftocstraatweg 51
 2046 CA De Bilt
 tel. (0)20 2952211
 info@bas-sport.nl
 www.bas-sport.nl

**Bijlage 2 Kaart civiele inrichting voor activiteiten met explosieven complex
TNO Rijkswijk (bron: bijlage 14.1 Rarro)**

Bijlage 3 Archeologisch bureauonderzoek

Archeologisch bureauonderzoek

Sportpark Elsenburg Lange Kleiweg

O. Holthausen

Gemeente Rijswijk
Domein Ruimtelijke Ontwikkelingen
Team Vergunningen, Monumentenzorg en Archeologie

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Administratieve gegevens	5
3.	Geologie	6
3.1	Algemeen	6
3.2	De onderzoekslocatie	8
4.	Bewoningsgeschiedenis	9
4.1	Algemeen	9
4.2	Plangebied en directe omgeving - bekende archeologische waarden	13
5.	Het Plangebied	16
5.1	Huidige situatie	16
5.2	Toekomstige situatie	18
5.3	Toekomstige situatie	18
6.	Archeologisch verwachtingsmodel	20
7.	Conclusies en aanbevelingen	22
9.	Lijst afbeeldingen	23
10.	Literatuurlijst	24
Bijlage 1	Verklaring lithostratigrafische laageenheden	26
Bijlage 2	Tijdbalk	27

Afbeelding 1.
Kaart van Nederland.
Rijswijk ligt bij de ster.

Afbeelding 2.
Topografische Kaart van
de gemeente Rijswijk.
De rode ster geeft het
plangebied aan.

1. Inleiding

De gemeente Rijswijk is voornemens om het Sportpark Elsenburg, gelegen aan de Lange Kleiweg te Rijswijk, opnieuw in te richten door herstructurering van het bestaande sportpark. In samenwerking met B.A.S. (Begelding en Advies Sportterreinen) en de huidige gebruikers van het sportpark, zullen bestaande faciliteiten worden gerenoveerd, aangepast en uitgebreid. Verspreid binnen het plangebied vinden tal van ingrijpende wijzigingen plaats. Zo wordt onder andere een deel van de bestaande bebouwing en opstallen gesloopt, worden wielervedbanen verlegd en nieuwe hockeyvelden, beregeningssysteemen en verlichtingsinstallaties aangelegd. De herstructurering voorziet eveneens in de aanleg van bouwwerken, waaronder een multifunctionele accommodatie voor huisvesting van de drie verenigingen en een tunnel onder de weilerbaan.

De aan de voorgenomen nieuwbouw gerelateerde werkzaamheden vormen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Derhalve is besloten om door middel van een bureauonderzoek de bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te brengen. In feite betreft het bureauonderzoek een inventarisatie van archeologische, geologische en historische gegevens. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van historische kaarten, geologische kaarten, bodemkaarten, verwachtingskaarten, archieven, literatuur en het centraal archeologisch informatiesysteem Archis. Op basis van deze gegevens wordt een gespecificeerd verwachtingsmodel geformuleerd, waarin een uitspraak wordt gedaan over de verwachte aan- of afwezigheid, aard, omvang en datering van archeologische waarden. De gegevens in dit rapport vormen de basis waarop een (beleids)beslissing genomen wordt, mede over de noodzaak om de archeologische verwachting te toetsen door het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek.

2. Administratieve gegevens

Datum administratieve gegevens : Januari 2021

Opdrachtgever : Gemeente Rijswijk
Domein Ruimtelijke Ontwikkelingen
Sport en Maatschappelijk
vastgoed(beheer)
Contactpersoon: dhr. P. Kops
Tel.: 070-3261115
E: pkops@rijswijk.nl

Uitvoerder : Gemeente Rijswijk
Domein Ruimtelijke Ontwikkelingen
Team Vergunningen, Monumentenzorg en
Archeologie
Taakveld Archeologie

Bevoegd gezag : Gemeente Rijswijk

Naam deskundige : dhr. drs.J.M. Koot

Beheer en plaats van documentatie : Gemeente Rijswijk
Bureau Monumentenzorg en Archeologie
Steenplaetsstraat 2A
2288 AA Rijswijk

Onderzoeksmeldingsnummer : 4941805100

Locatie

Toponiem : Lange Kleiweg

Plaats : Rijswijk

Gemeente : Rijswijk

RD-coördinaten : X= 82.668 ; Y= 449.783;
X= 82.973 ; Y= 449.453;
X= 82.809 ; Y= 449.322;
X= 82.543 ; Y= 449.668;

Kadastrale gegevens (opnamedatum: juli 2019)

Sectie : H

Kadastrale nummers : 1051

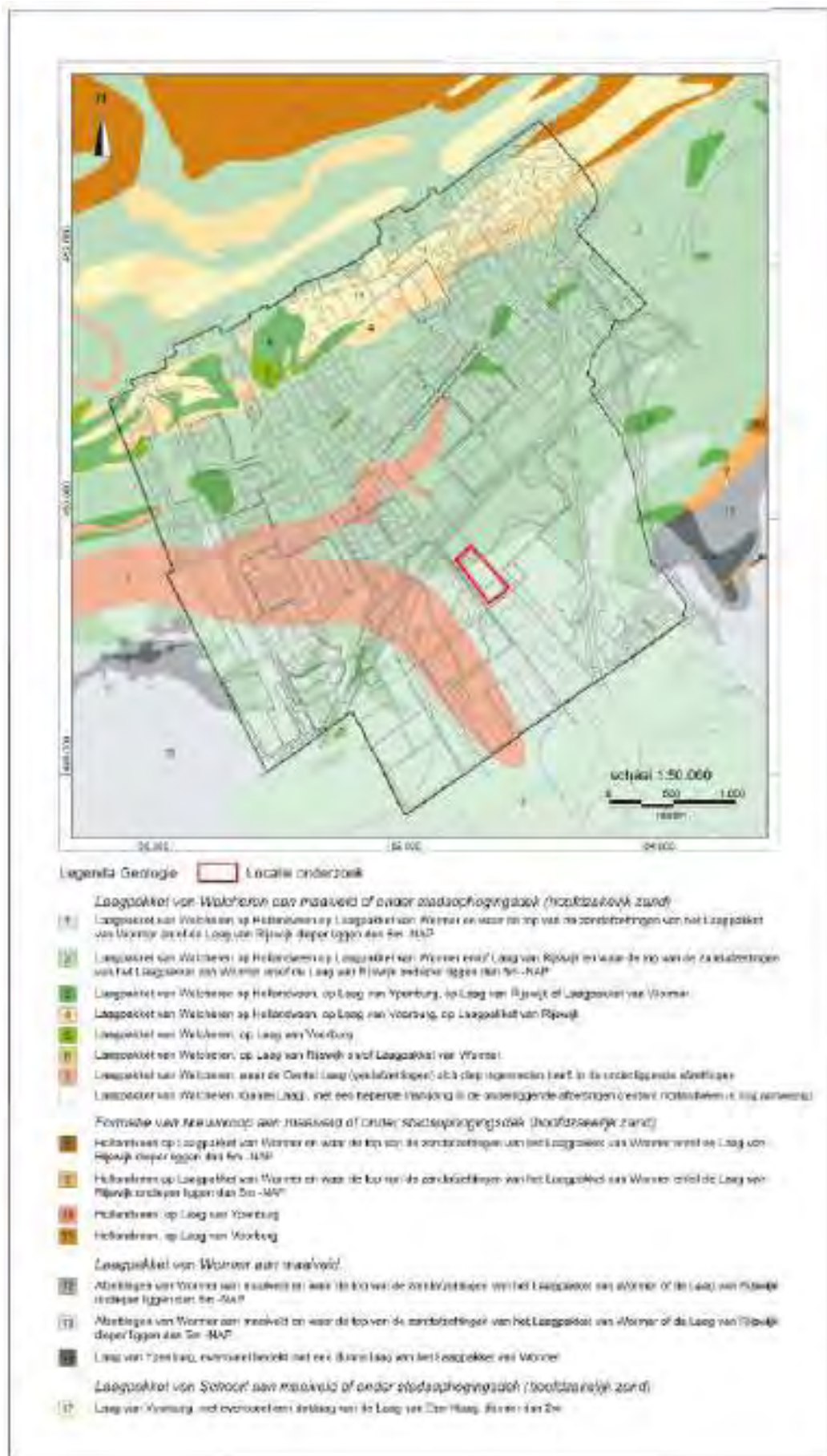
3. Geologie

3.1 Algemeen

Rijswijk bevindt zich in een geologische zone die deel uitmaakt van de Nederlandse kustvlakte (afbeelding 3). Nadat de kustlijn rond 4100 voor Chr. zijn meest landinwaartse positie, globaal op de lijn Ypenburg – Rijswijk-Zuid, had bereikt, verplaatste deze zich terug in westelijke richting. Hierbij werden strandwallen gevormd. Omstreeks 3800-3200 voor Chr. ontstond de strandwal waarop onder andere de dorpskernen van Rijswijk en Voorburg gesitueerd zijn (geologische eenheid 17, afbeelding 3). Deze strandwal strekt zich uit van Voorschoten tot in Wateringen. Op de strandwal werden ook duinen gevormd. Vanaf omstreeks 3000 voor Chr. vond op de flanken en in laaggelegen delen van en buiten de strandwal veengroei plaats door de stijging van de grondwaterspiegel. Dit veenpakket, het Hollandveen, behoort tot de Formatie van Nieuwkoop (zie o.a. geologische eenheid 11). De hooggelegen delen van de strandwal, met name daar waar zich duinen hadden gevormd, bleven vrij van veengroei.

De veengroei die omstreeks 3000 voor Chr. was begonnen ging gedurende lange tijd door. Na de veenvormingsfasen kreeg de zee weer vat op het gebied: een grote getijdengeul (geologische eenheid 7, behorende tot het Laagpakket van Walcheren) drong via de Maasmond door tot diep in het achterland. Buiten de hoofdgeul en de vele zijtakken werd klei afgezet, hoofdzakelijk in de laaggelegen gebieden, maar zelfs tot op de flanken van de strandwal. Deze getijdenafzettingen (geologische eenheden 1 t/m 6) van het zogenaamde Gantelsysteem vonden plaats tot in de Late IJzertijd (circa 200 voor Chr.), waarna het getijdensysteem verlandde. Het is vooralsnog onduidelijk wanneer het Gantel-getijdensysteem zijn invloed voor het eerst laat gelden in de omgeving van de onderzoekslocatie. De gelaagde, mariene afzettingen van het Gantelsysteem liggen erosief op het onderliggende veen- en zandpakket.

In de periode van de Vroege Middeleeuwen tot in de twaalfde eeuw werd opnieuw een kleidek afgezet, de zogenaamde Poeldijklaag. Dit gebeurde wederom vanuit de Maasmond, via de loop van de voormalige Gantel. Vermoedelijk drong het water ditmaal niet veel verder landinwaarts door dan tot de grens tussen Wateringen en Rijswijk, en mogelijk slechts binnen het voormalig stroomgebied van de Gantel. De aanleg van dijken vanaf de twaalfde eeuw betekende in principe het einde van de kleiafzettingen. Hierna zal nog slechts sporadisch sprake zijn geweest van enige kleiafzetting in tijden dat het gebied blank kwam te staan door overvloedig 'binnenwater' of inundatie ten tijde van krijgshandelingen.

Afbeelding 3. Het onderzoeksgebied gebied (rood omkaderd) op de geologische kaart van Rijswijk. Naar Vos, Rieffe en Bulten 2007.

3.2 De onderzoekslocatie

Volgens de Nieuwe Geologische kaart van Den Haag en Rijswijk (Vos, Rieffe en Bulten,2007) bestaat de bodem in het noordelijk deel van het plangebied uit (zandige en kleiige) afzettingen behorende tot het Laagpakket van Walcheren, op Hollandveen, op Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk (geologische eenheid 2, afbeelding 3). De top van het zand behorende tot het Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk bevindt zich in de ondergrond ondieper dan 5 m – NAP. In het zuidelijke en grootste deel van het plangebied bestaat de bodem van het plangebied uit (zandige en kleiige) afzettingen behorende tot het Laagpakket van Walcheren, op Hollandveen, op Laagpakket van Wormer (geologische eenheid 1, afbeelding 3). Hier bevindt de top van het zand behorende tot het Laagpakket van Wormer en/of Laag van Rijswijk zich in de ondergrond dieper dan 5 m – NAP.

4. Bewoningsgeschiedenis

4.1 Algemeen

De vroegste sporen van bewoning in Rijswijk en directe omgeving gaan terug tot ongeveer 3500 voor Chr. (Koot en van der Have 2001; Koot et al. 2008). De bewoningssporen in deze periode - het Midden Neolithicum (het midden van de Nieuwe Steentijd, circa 4200-2850 voor Chr.) – behoren zelfs tot de oudste in het holocene kustgebied van West-Nederland. Eén van de vindplaatsen betreft de VINEX-locatie Ypenburg, waar in 1997 op het voormalige militaire vliegveld archeologische vondsten aan het licht kwamen. Het bleek hier te gaan om een duin dat dichtbij de toenmalige kustlijn moet hebben gelegen en waar onder andere de vondst van huisplattegronden en een begraafplaats wijst op een permanente bewoning van het duin. Een ander voorbeeld is de Harnaschpolder in Schipluiden, waar voorafgaand aan de bouw van een groot waterzuiveringscomplex een duin werd ontdekt met bewoningssporen en enkele graven (Louwe Kooijmans & Jongste, 2006). In Wateringen zijn eveneens bewoningssporen uit het (Midden) Neolithicum aangetroffen. Hier vormt de vondst van een huisplaats een belangrijke aanwijzing voor een (deels of volledig) sedentaire leefwijze. Aanwijzingen voor het houden van runderen en het verbouwen van graan ondersteunen dit beeld (Raemaekers 1997, p. 157, 159-161).

Bij de aanleg van de woonwijk De Strijp op de bovengenoemde strandwal van Rijswijk (Voorschoten – Wateringen) werden in 1996 bewoningssporen aangetroffen uit een latere fase van het Neolithicum (Koot 1997). Enkele jaren later, in 2000, werden bij het nabijgelegen sportcomplex De Schilp eveneens archeologische vondsten uit deze periode gedaan. Bij de aanleg van een nieuwe riolering aan de Schaaapweg, in 2001, werd duidelijk dat men ook deze locatie gebruikte voor bewoning en/of economische exploitatie in deze periode. De vondsten die tijdens deze onderzoeken aan het licht zijn gekomen – met name vuurstenen werktuigen, aardewerkfragmenten en slachtafval - worden alle toegeschreven aan de zogenaamde Vlaardingen-groep en worden gedateerd in de periode omstreeks 2700-2600 voor Chr. (Koot 2001). De verspreiding van de vindplaatsen op dit deel van de strandwal doet vermoeden dat er wel eens sprake kan zijn van één grote vindplaats uit dezelfde periode, hoewel vooralsnog niet kan worden uitgesloten dat het meerdere vindplaatsen betreft die elkaar in tijd hebben opgevolgd.

Uit de periode tussen de laatste fasen van het Neolithicum en de Vroege IJzertijd zijn in Rijswijk slechts enkele schaarse archeologische aanwijzingen bekend. Tot voor kort ontbraken aanwijzingen voor bewoning in de Bronstijd geheel; toch heeft recent onderzoek enige nieuwe informatie opgeleverd. Zo is aan de Dillenburglaan een vindplaats uit de Midden-Bronstijd aangetroffen. Het betreft een constructie van gekleefde eikenhouten stammetjes, die men circa 1750-1600 v. Chr. vermoedelijk had aangebracht om de ondergrond plaatselijk te verstevigen. De aan de Generaal Spoorlaan gelegen Stadhuislocatie heeft vondsten als aardewerk, houtskool en vissenbot opgeleverd, die erop wijzen dat de locatie in de Late Bronstijd (circa 900 v. Chr.) werd bewoond. Het nagenoeg ontbreken van bewoningssporen uit deze periode houdt waarschijnlijk geen verband met een bewoningshiaat, maar betreft eerder een leemte in onze kennis. De stand van het archeologisch onderzoek, toeval of verstoringen van de bewoningssporen door latere bewoners kunnen factoren zijn die in dit verband een rol spelen. Wanneer we kijken in de wijdere omgeving van Rijswijk, dan blijkt dat onder andere in Den Haag in het duingebied en ter plaatse van het Bronovo ziekenhuis wel bewoningssporen uit de (Midden) Bronstijd zijn aangetroffen. Ook zijn er aanwijzingen dat onder andere in

Voorschoten en Voorburg (e.g. Park Leeuwensteijn, zie Hessing 1991) – dus op dezelfde strandwal als waar Rijswijk op ligt – wel degelijk bewoning is geweest in deze periode.

Vanaf de Midden IJzertijd wordt het beeld met betrekking tot de bewoning in Rijswijk en omgeving weer ondersteund door archeologische vondsten. Zo werden in 2000 bij het sportcomplex De Schilp krassporen van een eergetouw (een soort primitieve ploeg), aardewerkfragmenten, bot (slachtafval) en houtskool aangetroffen. De vindplaats wordt gedateerd omstreeks 400 voor Chr. (Koot 2002). Ook elders op de strandwal is gebleken dat men in de IJzertijd het gebied bewoonde. Voorbeelden zijn de vindplaatsen aan de Herenstraat, vóór de oude kerk, en aan de Van Vredenburgweg (Koot 1994). Evenals bij de vindplaats De Schilp werden aan de Herenstraat krassporen van een eergetouw waargenomen, hetgeen duidelijk maakt dat men er ook gewassen verbouwde. In de directe omgeving van het plangebied zijn tot op heden nog geen vondsten uit deze periode gedaan.

Het is niet bekend of men in de IJzertijd ook het Rijswijkse deel van het klei- en veengebied buiten de strandwal heeft bewoond. Het eerder genoemde Gantelsysteem was gedurende de Midden IJzertijd enkele eeuwen actief en die omstandigheden zullen een substantieel deel van het gebied weinig geschikt voor bewoning hebben gemaakt. Toch wijzen opgravingen van huizen in Midden-Delfland uit dat men ondanks de wellicht ongunstige omstandigheden toch de mogelijkheden voor bewoning en/of economische exploitatie benutte (Van den Broeke en Van Londen 1995, p. 26-33). Een vergelijkbare situatie kan voor Rijswijk zeker niet worden uitgesloten.

Vanaf de Romeinse tijd neemt de bewoning sterk toe; dit laat zich ook illustreren aan de hand van de vele vindplaatsen uit de Romeinse tijd die in Rijswijk en omgeving bekend zijn. Een belangrijk verschil met de voorgaande perioden is dat in de Romeinse tijd eigenlijk vrijwel alle typen landschappen werden gebruikt voor bewoning en/of economische exploitatie. Behalve de hoge en droge strandwal ging men nu ook de hogere delen van het klei- en veengebied bewonen. De Gantel zal in deze periode al enige tijd niet meer actief zijn geweest. Bij verscheidene onderzoeken binnen de gemeente is vastgesteld dat het grootschalige verkavelingssysteem zich ononderbroken over de (voormalige) stroomgordel uitstrekt. Het huidige beeld is dat zeker vanaf het moment waarop men in de loop van de eerste eeuw na Chr. de kleigebieden gaat bewonen, de gehele (voormalige) stroomgordel was ontgonnen en ingericht en dat de verlande delen van de voormalige geul en delen van de oeverwallen intensief werden bewoond. Het plangebied bevindt zich op dit door het pre-Romeinse Gantelsysteem afgezette kleidek.

Voorbeelden van vindplaatsen uit de Romeinse tijd in Rijswijk zijn te vinden in onder andere het gebied direct ten zuiden van de Sir Winston Churchilllaan gelegen, zoals Eikelenburg (nederzetting met bijbehorend grafveld), de Wethouder Brederodelaan en de Burgemeester Elsenlaan/Havenstraat. In het gebied ten noorden van de Sir Winston Churchilllaan zijn vindplaatsen vooral op de strandwal te vinden, zoals naast het museum aan de Herenstraat, aan de Van Vredenburgweg en op het landgoed te Werve (Koot 1994). Verder ten zuiden van de Sir Winston Churchilllaan en dieper in het kleigebied zijn vindplaatsen uit de Romeinse Tijd gevonden in de Hoekpolder, aan de Tubasingel (De Bult), in het Wilhelminapark en 't Haantje.

De stad Forum Hadriani, in het huidige Voorburg, zal gedurende de Romeinse tijd een zeer belangrijke rol hebben gespeeld. In de wijde omgeving rond de stad zullen nederzettingen van verschillend karakter en omvang – veelal gericht op

de productie van agrarische en ambachtelijke goederen - een directe of indirecte (handels)relatie hebben gehad tot Forum Hadriani. Eerste aanwijzingen voor de productie van goederen zijn in recente jaren aangetroffen tijdens enkele onderzoeken in het Wilhelminapark. Zo werden in 2010 de onmiskenbare resten van metaalbewerking opgegraven: ijzer- en smeedhaardslakken, welke de archeologische neerslag vormen van het smeden van ijzer ter plaatse. Bij archeologisch onderzoek in 2018 (Wilhelminapark-zuidrand) en in 2019 ('t Haantje, voormalig volkstuincomplex) werden opnieuw vergelijkbare vondsten gedaan; dit maal te midden van nederzettingen zo'n 500 meter ten zuiden van de in 2010 onderzochte vindplaats. Hoewel nadere analyse van het vondstmateriaal nog moet plaatsvinden, maakt de vondst wel al duidelijk dat er op enige schaal ruw ijzererts moet zijn verwerkt tot baar ijzer, dat men vervolgens tot eindproducten smeedde. Hoewel men er vermoedelijk voorwerpen voor dagelijks gebruik van maakte, zijn er geen concrete aanwijzingen die wijzen op de specifieke aard van de geproduceerde voorwerpen.

Vermoedelijk kunnen tenminste enkele van de Rijswijkse vindplaatsen uit de Romeinse tijd, waaronder mede de bovengenoemde, worden gezien in het licht van zo'n handelsrelatie tot de stad Forum Hadriani. Het meest sprekende voorbeeld blijft voorsnog de nederzetting 'De Bult' aan de Tubasingel, die in de periode 1967-1969 is opgegraven (Bloemers 1978). Het betreft een inheemse nederzetting, bestaande uit boerderijen en bijgebouwen, uit de periode 1e-3e eeuw na Chr. Dat er sprake moet zijn geweest van een intensieve interactie tussen deze nederzetting en de nabijgelegen stad Forum Hadriani blijkt onder andere uit de aanwezigheid van uitgesproken Romeinse producten en toegepaste technieken, waarvan de in de 3e eeuw verzezen 'villa' naar Romeinse traditie een overtuigend voorbeeld is.

Aan het einde van de Romeinse tijd, in de loop van de 3e eeuw na Chr., neemt de bewoningsdichtheid af. Het huidige beeld is dat de streek grotendeels ontvolkt raakte, althans dit lijkt het geval te zijn voor de kleigronden; slechts op de strandwallen lijkt de bewoning zich te hebben voortgezet. Uit de Laat-Romeinse tijd en de daarop volgende periode – de Vroege Middeleeuwen – zijn dan ook nauwelijks bewoningssporen teruggevonden. Voorbeelden van de schaarse bewoningsplaatsen uit de Vroege Middeleeuwen zijn de locatie Hoogwerf in Naaldwijk, de locatie Molenslag in Monster (Bakx, 2020) en Ockenburg in de gemeente Den Haag (Bult 1998; Immerzeel 2005). Evenals voor de Bronstijd geldt ook voor de Vroege Middeleeuwen dat er geologisch gezien geen reden is om aan te nemen dat het landschap in Rijswijk niet geschikt zou zijn geweest voor bewoning¹.

Behalve sterke aanwijzingen dat de schaarste aan vindplaatsen inderdaad moet samenhangen met grootschalige ontvolking, kan niet worden uitgesloten dat ook hier de stand van het archeologisch onderzoek, toeval of verstoringen van de bewoningssporen door latere bewoners factoren kunnen zijn die in dit verband een rol spelen.

In de loop van de Middeleeuwen nam de omvang van de bevolking weer gestaag toe. Op de strandwal geven verscheidene vondsten blijk van deze ontwikkeling. Met het toenemen van de bevolking nam ook de behoefte aan landbouwgrond snel toe. Een belangrijk aspect van de Late Middeleeuwen in Rijswijk betreft de

¹ In Voorburg zijn vroegmiddeleeuwse vondsten bekend van en nabij Forum Hadriani (o.a. Jonge 2004; Jonge en Marcillaud 2001; Driessen & Besselsen, 2014).

grootschalige ontginningen van het klei- en veengebied vanaf de twaalfde eeuw. Bevolkingsgroei en daaraan gerelateerde toenemende behoefte aan nieuwe landbouwgronden vormde hierin de voornaamste impuls. De boeren bouwden hun boerderijen gedurende de vroege ontginningsfase diep in het achterland. Na verloop van tijd deden factoren als vernatting en economische motieven de boeren hun woningen in noordelijke richting verplaatsen. Een van die locaties waar in de twaalfde eeuw een boerderij werd gebouwd was 'De Bult', gelegen aan de huidige Tubasingel. Op de plek waar zo'n negen eeuwen eerder de Romeinse villa was verlaten, verrees nu een uit zware houten palen opgetrokken boerderij van twintig meter lang. De boerderij was gesitueerd op de noordwest-zuidoost georiënteerde strokenverkaveling waarmee men het landschap was gaan indelen.

Recenter archeologisch onderzoek, dat sinds omstreeks 2010 in het kader van de grootschalige nieuwbouw in RijswijkBuiten is uitgevoerd, heeft het beeld over bewoning en economische activiteiten in deze periode aangevuld. Een voorbeeld is een in de winter van 2015-2016 aan de Oyevaerswey opgegraven boerderij, waarbij sporen van een groot deel van de plattegrond van de boerderij zelf zijn teruggevonden. Enkele bijzondere vondsten doen vermoeden dat de bewoners een bovengemiddelde rijkdom en -status bezaten.

Een ander kenmerkend middeleeuws fenomeen is het ontstaan van kastelen, feitelijk de woningen van het adellijke deel van de bevolking. Rijswijk kende relatief veel kasteelterreinen; vanaf de 13e eeuw in eerste instantie veelal van hout gebouwd, ontwikkelden veel van dergelijke woningen zich tot aanzienlijke, uit baksteen opgetrokken en door een gracht omgeven gebouwen. Voorbeelden zijn Den Burch, het huis van Dirk van Hodenpijl/Huis te Blotinghe en Te Werve (o.a. Koot 1994). Echter, naast dergelijke aanzienlijke gebouwen bestonden er ook de bescheidenere woningen van de lagere plattelandsadel. Archeologisch onderzoek in het laatste decennium heeft juist dáárover meer informatie aan het licht gebracht. Zo werd in 2008 tijdens een opgraving aan de Klaroenstraat onverwachts een kleine versterkte huisplaats of 'kasteelterreintje' uit de veertiende eeuw blootgelegd. Dit terrein van slechts vijftien bij vijftien meter werd omgeven door een zeven meter brede gracht. Behalve baksteen(puin) in de gracht werden geen resten van het huis zelf aangetroffen. Waarschijnlijk stond de woning op een opgeworpen heuvel en heeft egalisatie in recentere tijden de sporen van de woning uitgewist (Dorenbos, Holthausen & Koot, 2010). In 2011 werden in dezelfde wijk, aan de Citerstraat, resten van een eveneens laatmiddeleeuws omgracht terrein opgegraven. Hoewel dit terrein primair een agrarische functie gehad lijkt te hebben, doen het vondstmateriaal en de gracht vermoeden dat ook hier een bewoner uit de hogere sociale klasse leefde.

In veel opzichten zal Rijswijk in de Nieuwe Tijd een voortzetting hebben gezien van bewoning en landgebruik zoals dat al in de Late Middeleeuwen was ingezet. Nog altijd kenmerkend is het platteland met verspreid gelegen boerderijen en een zich ontwikkelende dorpskern met in het centrum een parochiekerk. Vanaf de 17e eeuw ontstonden er vele buitenplaatsen: grote en luxueuze oorden voor rijke kooplieden, adel en hoffunctionarissen uit Den Haag en Delft. Deze buitenplaatsen ontstonden mede op de voormalige kasteelterreinen op de strandwal. Vaak waren de voormalige adellijke woningen vervallen of geheel verdwenen. In een enkel geval had de middeleeuwse woning de eeuwen doorstaan. Het Huis Te Werve bleef sloop bespaard, waardoor deze buitenplaats als enige nog resteert (e.g. Koot 1994; Koot & Simonis 2006). Dit in oorsprong middeleeuwse Te Werve werd in de 17e eeuw aangepast en uitgebouwd naar de wensen van de nieuwe eigenaar, tot het aanzienlijke landhuis van de gelijknamige buitenplaats. Ook het zuidelijk gelegen kleigebied zag een vergelijkbare ontwikkeling. In Sion werd het voormalige middeleeuwse kloosterterrein door opeenvolgende eigenaren uitgebreid

en gemaakt tot wat de omvangrijke en imposante buitenplaats Sion zou worden. Op de plek waar al lang ervoor de kloostergebouwen met de grond gelijk waren gemaakt, verrees nu een imposant landhuis met bijgebouwen, waarvan vandaag de dag alleen het koetshuis nog bestaat.

In recente jaren is er veel aandacht geweest voor de archeologische resten van deze buitenplaatsen in het kader van herontwikkeling en nieuwbouw. Een voorbeeld is archeologisch onderzoek naar het Huys Ter Nieuburch ter plaatse van het huidige Rijswijkse Bos. Het Huys Ter Nieuburch werd door Frederik Hendrik gebouwd in de jaren 1630-1635, op de plaats van het huidige Rijswijkse Bos. Het was één van de grootste buitenplaatsen in de regio. Het paleis was in 1697 het decor voor de Vrede van Rijswijk die hier gesloten werd. Tussen 1786 en 1791 werd het paleis gesloopt. Tegenwoordig herinnert De Naald in het Rijswijkse Bos aan de plaats waar deze eens zo grootse buitenplaats zich bevond. Toch bestond er onduidelijkheid over de vraag of (funderings)resten van het paleis en zijn bijgebouwen zijn nog in de bodem aanwezig waren. In 2009 werd in het kader van een herinrichting van het Rijswijkse Bos een deel van de westelijke zijvleugel van prins Frederik Hendrik's paleis opgegraven en bevestigden kleine proefsleuven de precieze locatie en contouren van het gebouw. Een jaar eerder, in 2008, waren de voorgenomen nieuwbouwplannen directe aanleiding voor archeologisch onderzoek op de Stadhuislocatie. Naast resten van prehistorische bewoning, werden elementen behorende tot de paleistuin blootgelegd, waaronder één van de bakstenen duikers die de vijvers onderling verbonden.

In Sion hebben verscheidene onderzoeken vanaf 2015 veel nieuwe informatie opgeleverd over het gebruik van het terrein in zowel de laatmiddeleeuwse kloosterperiode als over de buitenplaats Sion in de Nieuwe Tijd.

4.2 Plangebied en directe omgeving – bekende archeologische waarden

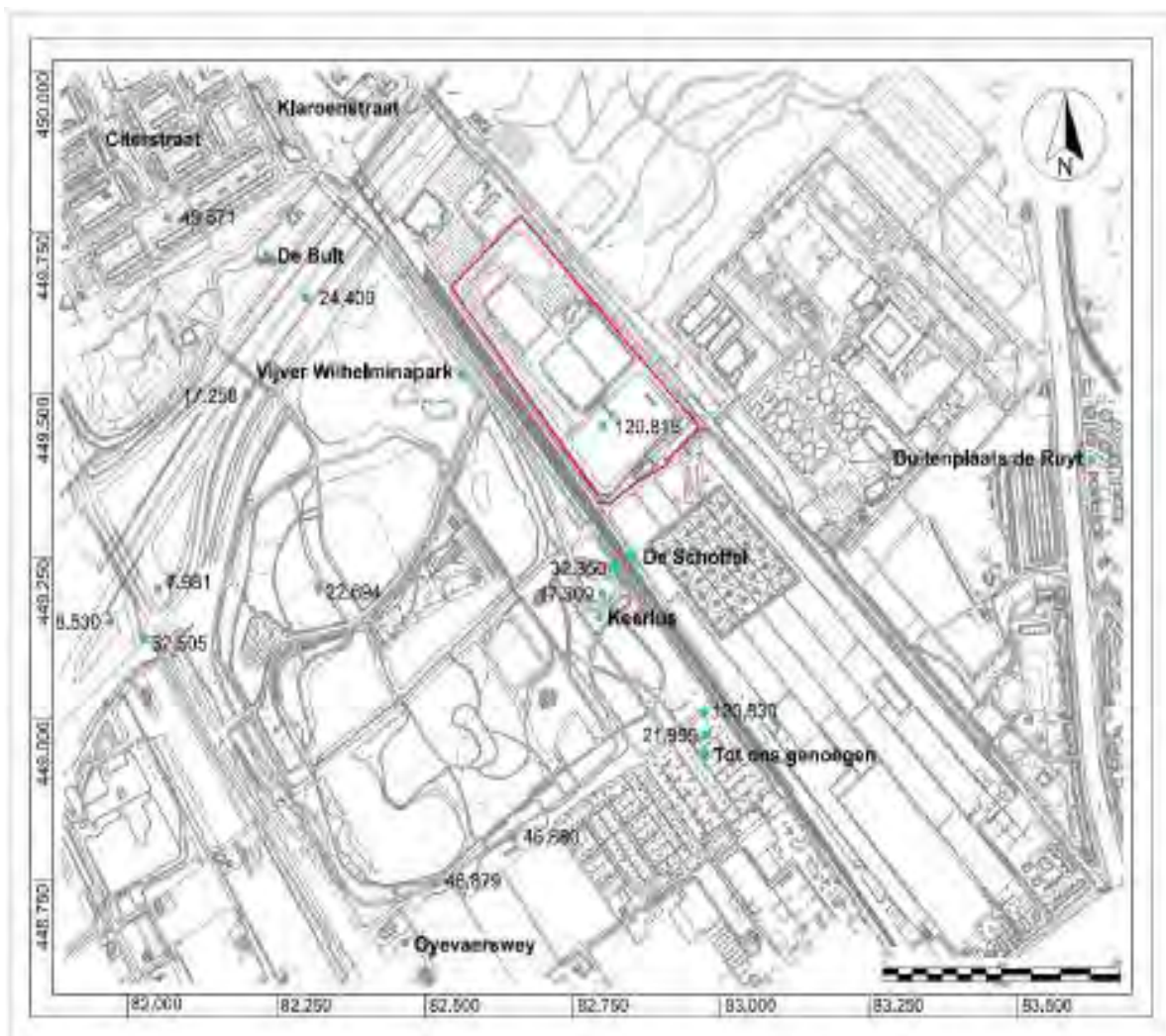
Een aantal archeologische waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied illustreert dat ook dit specifieke deel van Rijswijk een intensieve bewoningsgeschiedenis kent. Raadpleging van het archeologisch informatie systeem Archis laat zien dat binnen een straal van circa 1 km van het plangebied aan de lange Kleiweg enkele tientallen archeologische vindplaatsen en/of waarnemingen zijn geregistreerd (afbeelding 4). De waarnemingen dateren uit de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Het zwaartepunt van bewoning in dit deel van Rijswijk lijkt in de Romeinse tijd en Late Middeleeuwen te liggen. De belangrijkste waarnemingen in relatie tot het plangebied betreffen de waarnemingen die zich ten westen van het plangebied bevinden. Een greep uit de archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied:

Op een afstand van circa 1000 meter ten zuidwesten van het plangebied bevond zich een laatmiddeleeuws boerderijerf, gelegen aan de Oyevaersweg. De resten van dit 12e-13e eeuwse erf zijn in 2014-2015 opgegraven, toen het terrein plaats moest maken voor de nieuwbouw van woningen. Op circa 700 meter ten oosten van het plangebied bevond zich de 17e eeuwse buitenplaats De Ruyt. Eveneens op een afstand van circa 700 ten noordwesten van het plangebied werd in 2011 aan de Citerstraat een deel van een laatmiddeleeuws omgracht terrein opgegraven. Het betreft hier vermoedelijk een terrein dat primair een agrarische functie vervulde; echter, de aanwezigheid van een gracht en het vondstmateriaal doen vermoeden dat er hier een persoon uit de hogere sociale klasse leefde. Enkele jaren eerder, in 2007/2008, werd eveneens in de Muziekbuurt, aan de circa 500 ten noordwesten van het plangebied gelegen Klaroenstraat ook reeds een omgracht terrein uit de late Middeleeuwen onderzocht. In dit geval betrof het een

klein terrein dat was omgeven door een 7 meter brede gracht. Deze versterkte huisplaats – of ‘kasteelterreintje’ – zal eveneens aan iemand uit de hogere sociale klasse hebben toebehoord.

De overige bekende vindplaatsen uit de nabije omgeving dateren voornamelijk uit de Romeinse Tijd. Zo bevond zich op een afstand van minder dan 500 meter ten zuiden van het plangebied een nederzetting uit de Romeinse Tijd, ter plaatse van het voormalige volkstuincomplex ‘Tot Ons Genoegen’. Een substantieel deel van het nederzettingsterrein werd in 2019 opgegraven vanwege de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk. Verder bevond de kern van de bekende, in de jaren ’67-’69 opgegraven, nederzetting ‘De Bult’ zich op minder dan 400 meter ten westen van het plangebied. Het areal dat tot deze nederzetting behoorde was echter omvangrijker dan alleen de plek waar de boerderijen zelf zich bevonden en reikte tot vlakbij het plangebied. Niet ver ten zuiden van de Bult bevond zich ook een nederzetting in de Romeinse Tijd; op minder dan 200 meter ten zuidwesten van het plangebied werden in 1984, bij de aanleg van de ‘keerlus’ in het huidige Wilhelminapark, resten van bewoningssporen opgegraven. Naast de plattegronden van huizen werd ook een menselijke begraafing gevonden. De archeologische resten maken duidelijk dat er zich ter plaatse een nederzettingsterrein bevond. Het is echter onduidelijk waar de grenzen van dit nederzettingsterrein zich bevinden. Een cluster van tenminste drie vindplaatsen aan zowel de zuidoost- als zuidwestzijde doet vermoeden dat de bewoningssporen deel uitmaakten van één grote nederzetting of een zone met lintbebouwing. Behalve de ter plaatse van de keerlus aangetroffen bewoningsresten werden tevens sporen van bewoning aangetroffen tijdens archeologisch onderzoek aan de noordwestzijde van volkstuincomplex De Schoffel, op zo’n 100 meter ten zuidoosten van het plangebied. De derde locatie uit het cluster betreft sporen van bewoning en economische activiteiten op minder dan 100 meter ten westen van het plangebied. Hier werden in 2011, bij archeologisch onderzoek in het kader van de uitbreiding van de vijver in het Wilhelminapark, onder andere enkele complete Romeinse kruiken en resten van metaalbewerking aangetroffen. Deze resten bevonden zich precies tegenover het plangebied, aan de overzijde van het spoor; het is zeer wel mogelijk dat dit nederzettingsterrein zich voortzetten tot binnen de grenzen van het plangebied.

Op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) staat het plangebied niet aangeduid als een gebied met een vastgestelde archeologische waarde. Op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) Zuid-Holland (versie januari 2017) is het plangebied aangeduid als een gebied met een redelijke tot hoge trefkans op archeologische sporen. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) staat het plangebied aangeduid als een terrein met een middelhoge archeologische verwachting. Tenslotte, volgens de Gemeentelijke Nota Tussen Oud en Nieuw. Actualisering nota Cultureel Erfgoed gemeente Rijswijk ligt het plangebied in een zone van hoge archeologische verwachting voor sporen uit het Neolithicum, de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd en een middelhoge verwachting voor De Romeinse Tijd.

Afbeelding 4. Uitsnede van de topografische kaart met daarop weergegeven het plangebied en bekende archeologische waarnemingen (toponiem / Archis meldingsnummer).

5. Het Plangebied

5.1 Historische Situatie

Het plangebied bevindt zich in het klei- en veengebied ten zuiden van de hoge en droge strandwal. Dit gebied werd vanaf de Romeinse Tijd geheel ingericht door middel van grootschalige verkavelingssystemen en intensief bewoond. Vanaf de 12e eeuw werd dit gebied opnieuw ontgonnen door het aanleggen van kades en het graven van kanalen en sloten. In de 13e en 14e eeuw verplaatste de bewoning zich naar de nieuw ontgonnen gronden. Evenals eerder het geval was geweest op de strandwal, vestigde men hier nu boerenbedrijven.

Over het plangebied aan de Lange Kleiweg zijn in de historische bronnen weinig of geen gegevens te vinden. De Kruikius Kaart uit 1712 laat geen bebouwing zien in of rondom het plangebied. Dit beeld is onveranderd op de kadastrale kaart van 1812, alsmede de militaire kaart van 1874. Pas Eind 19e eeuw komt hier verandering in met de bouw van wat nu de Rijksmonumenten aan de Lange Kleiweg 100 zijn direct ten noorden van het plangebied, zoals te zien op de kaart van 1874. De daaropvolgende kaarten laten echter zien dat het plangebied zelf verstoken blijft van ontwikkeling tot de uitendelijke optuiging van het sportpark Elsenburg eind vorige eeuw.

Afbeelding 5.
Plangebied
op historische
topografische kaarten..

Kruikius 1712

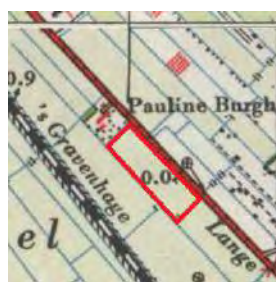
Kadaster 1812

Militaire kaart 1874

1902

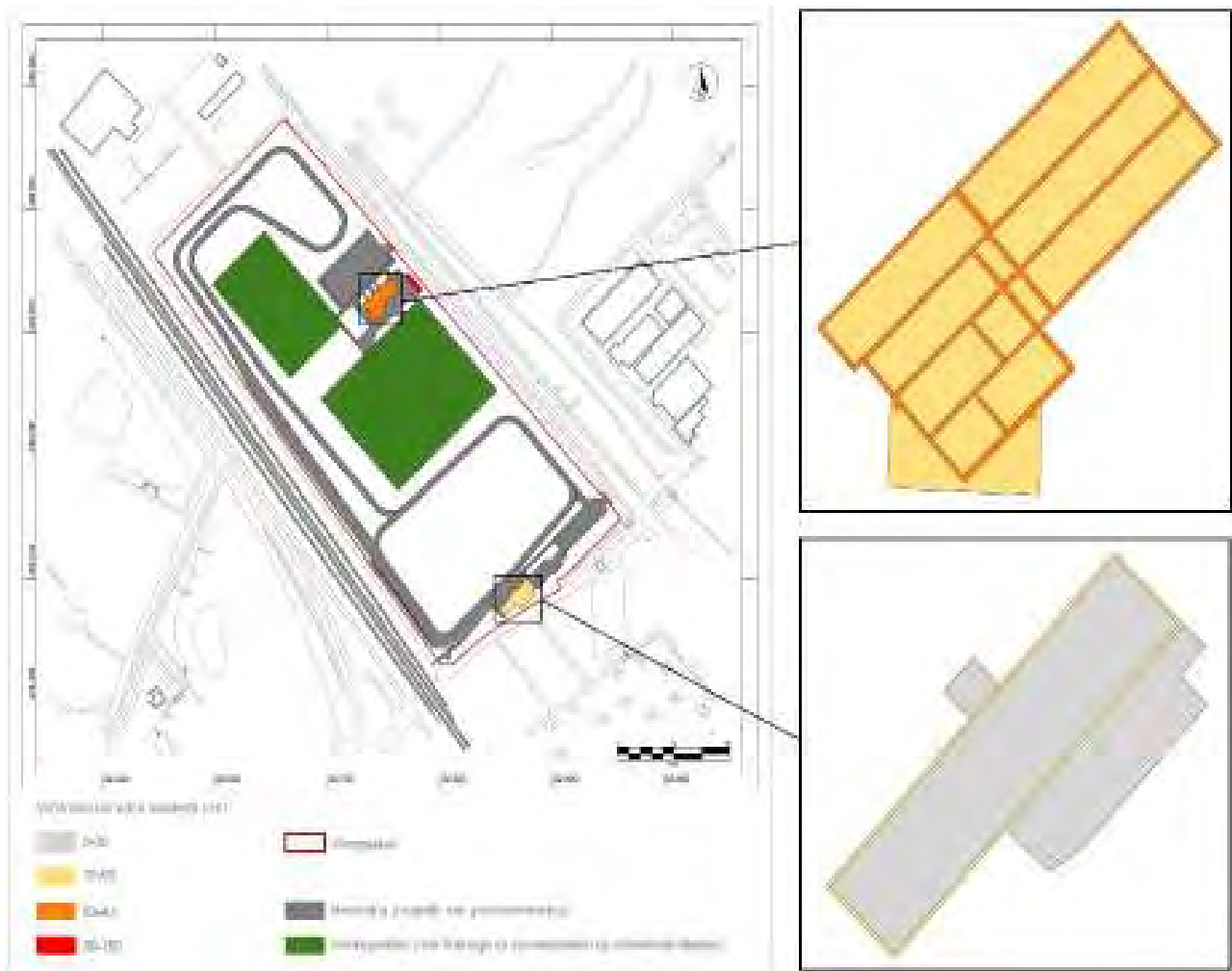
1958

1995

De inrichting van het plangebied door de eeuwen heen kan verstoringen van het bodemprofiel tot gevolg hebben gehad. Mogelijk heeft men reeds vanaf de 12e eeuw in het landschap ingegrepen ten behoeve van de ontginning van het gebied buiten de strandwal. In deze ontginningsperiode werden sloten gegraven om zo het landschap in stroken te verkavelen. Door ontwatering vond tevens bodemdaling plaats. Namen als Lange Kleiweg en Grintweg, waarvan de laatsgenoemde op de kaart van 1902 direct in het huidige plangebied is te vinden, doen vermoeden dat deze grondstoffen hier in het verleden zijn gewonnen. Concrete gegevens uit deze periode en voorgaande perioden ontbreken echter voor het plangebied.

Ten tijde van de aanleg van het bestaande sportpark hebben bodemingrepen de bodem in meer of mindere mate geroerd, waarbij aanwezige archeologische resten geheel of gedeeltelijk verloren kunnen zijn gegaan. Afbeelding 6 betreft de zgn. verstoringskaart en geeft de bekende bodemingrepen binnen het plangebied weer. Het geeft een beeld van een terrein waar de aanleg van de bestaande sportfaciliteiten plaatselijk aanwezige archeologische waarden - naast voornamelijk onbekende schade aan het archeologisch bodemarchief door diepwortelende bomen – een zekere mate van schade zullen hebben toegebracht. Zo bevinden zich aan de oostzijde, tegen de Lange Kleiweg, vier betonnen bakken voor wateropvang, die tot een diepte van circa 1,50 m -mv zijn ingegraven. Ter plaatse van de clubgebouwen lijkt de bodem tot maximaal circa 0,90 m -mv te zijn ontgraven. Verder zijn er onder de spotvelden uitgebreide drainagesystemen aangelegd. Echter, of en in welke mate de inrichting van het terrein als sportpark de aanwezige archeologische resten hebben beschadigd is voornamelijk niet duidelijk. Een archeologisch boor- en proefsleuvenonderzoek zal hieromtrent zekerheid kunnen verschaffen. De verwachting bestaat voornamelijk dat substantiële delen van de bodem binnen het plangebied nog geheel of gedeeltelijk intacte archeologische sporenniveaus bevatten.

Afbeelding 6. Overzicht plangebied met daarop weergegeven de bestaande bebouwing en de verwachte verstoringsdieptes.

5.2 Huidige Situatie

Het plangebied aan de Lange Kleiweg (perceel H1051) beslaat een circa 8 hectare groot terrein. In de huidige situatie is het plangebied in gebruik als sportpark, hoofdzakelijk bestaande uit hockeyvelden, een wielervedbaan, mountainbike- en fietscross parcours, een parkeerterrein, een tweetal clubgebouwen en groenvoorzieningen. Afbeelding 7 is een uitsnede van een luchtfoto van het plangebied (luchtfoto 2020).

*Afbeelding 7.
Luchtfoto van het
plangebied aan de
Lange Kleiweg.*

5.3 Toekomstige Situatie

In de toekomstige situatie wijzigt de inrichting van het plangebied ten opzichte van de huidige inrichting. Zo wordt onder andere een deel van de bestaande bebouwing en opstallen gesloopt, worden wielervedbanen verlegd en nieuwe hockeyvelden, beregeningssysteem en verlichtingsinstallaties aangelegd. De herstructurering voorziet eveneens in de aanleg van bouwwerken, waaronder een multifunctionele accommodatie voor huisvesting van de drie verenigingen en een tunnel onder de weilerbaan. Daarnaast worden 84 bestaande bomen gekapt en worden in het toekomstige plan circa 100 nieuwe bomen aangeplant. Afbeelding 8 geeft de toekomstige situatie weer.

6. Archeologisch verwachtingsmodel

Het gespecificeerde (archeologische) verwachtingsmodel baseert zich in feite op de in de hoofdstukken 3, 4 en 5 beschreven gegevens. Het geheel aan gegevens wordt geanalyseerd en in onderling verband geïnterpreteerd.

De IKAW geeft een middelhoge trefkans (op archeologische resten) voor het plangebied. Deze verwachting is hoofdzakelijk gebaseerd op de geologische situatie. Hier wordt een kleipakket aan het maaiveld of direct onder een aanwezig ophogingspakket verwacht. Vindplaatsen uit de perioden Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen op basis van deze geologie worden verwacht binnen het gehele plangebied. Voor vindplaatsen uit het Neolithicum geldt een hoge verwachting voor specifiek de aanwezigheid van duintjes, zij het dat dergelijke duinen zich indien aanwezig in de diepe ondergrond bevinden. Vanwege de diepteligging van eventueel aanwezige (neolithische) duinen, zullen de meeste aan de herinrichting gerelateerde bodemingrepen niet reiken tot een dergelijk niveau.

De overwegend middelhoge verwachting voor sporen uit de Romeinse Tijd, zoals die geldt op basis van de AMK, IKAW, CHS en de gemeentelijke beleidskaarten, kan zondermeer naar een 'hogere verwachting' worden bijgesteld voor dit specifieke plangebied. Er geldt een hoge verwachting voor resten uit de Romeinse tijd op basis van de geologie en archeologische waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied. Met name recent archeologisch onderzoek, uitgevoerd in de periode 2010-2017, heeft aangetoond dat het plangebied deel uitmaakt van een gebied dat in de Romeinse Tijd geheel was ingericht, dat intensief werd bewoond en dat men voor agrarische-/economische doeleinden exploiteerde.

Het plangebied aan de Lange Kleiweg lijkt deel uit te maken van dit in de Romeinse Tijd intensief bewoonde en gexploiteerde landschap. Het wordt zeker aan de zuid- en westzijde omringd door archeologische sporen uit de Romeinse Tijd; mogelijk wijst dit op de positie van het plangebied in de (oostelijke) randzone van een nederzettingsterrein. Op grond van de beschikbare informatie wordt dan ook vermoed dat soortgelijke resten zich kunnen voortzetten tot in het plangebied. Wat betreft de te verwachte diepteligging betekent dit, dat in principe onder de bouwvoor of verstoringniveaus resten aanwezig kunnen zijn.

Er geldt een middelhoge tot hoge verwachting voor gaafheid en conservering van aanwezige archeologische resten uit de Romeinse tijd. Eventueel aanwezige sporen uit de Romeinse tijd zullen naar verwachting hoofdzakelijk bestaan uit resten van houten constructies (palen of paalkuilen, vlechtwerk, etc.), afvalkuilen, waterputten en greppels. Specifiek wordt ook de aanwezigheid van verkavelingsgreppels verwacht, welke in het aangrenzende Wilhelminapark en 't Haantje veelvuldig zijn aangetroffen. Ook kan niet worden uitgesloten dat (crematie)graven aanwezig zijn; deze worden vaak in relatie tot wegen en nederzettingsterreinen aangetroffen. Het vondstmateriaal zal naar verwachting hoofdzakelijk bestaan uit aardewerk, baksteen, (hutten)leem, bot, natuursteen, botanische macroresten en houtskool.

De hoge verwachting om resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd aan te treffen wordt iets naar beneden bijgesteld. Hoewel er geen concrete aanwijzingen bestaan dat zich binnen het plangebied resten uit de Late Middeleeuwen zouden bevinden, geldt er gezien de ligging toch nog altijd een hoge tot middelhoge verwachting. Eventueel aanwezige sporen zullen naar verwachting hoofdzakelijk bestaan uit resten van houten constructies (palen of paalkuilen, hekwerk, etc.), afvalkuilen, dier-begravingen en sloten en/of greppels. Het vondstmateriaal

zal naar verwachting hoofdzakelijk bestaan uit (baksteen)puin, aardewerk, bot, botanische macroresten en houtskool. Er geldt een middelhoge verwachting voor gaafheid en conservering van eventueel aanwezige archeologische resten.

Voor archeologische resten uit de Nieuwe tijd kan de verwachting worden bijgesteld naar een lage verwachting, mede aangezien de oudst bekende- en de latere historische kaarten geen specifiek landgebruik en/of bebouwing laten zien, tot het moment waarop het plangebied in de jaren '80 als sportpark wordt ingericht.

7. Conclusies en aanbevelingen

Het gespecificeerde verwachtingsmodel van het bureauonderzoek wijst op een reële mogelijkheid op het aantreffen van archeologische resten uit het Neolithicum, de Romeinse tijd, de Late Middeleeuwen en in mindere mate uit de Nieuwe Tijd. Het zijn met name de geologische omstandigheden en de aanwezigheid van bekende vindplaatsen in de omgeving die bijdragen tot deze verwachting.

De hoogste verwachting geldt echter voor bewoningssporen uit de Romeinse tijd. De hoge verwachtingswaarde is gebaseerd op de IKAW, CHS, de Archeologische waarden- en beleidskaart van de gemeente Rijswijk en in belangrijke mate tevens op (sub)recent archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied. Het plangebied bevindt zich in een geologische zone, die geschikt was voor bewoning en waar sporen van bewoning en economische exploitatie uit de Romeinse Tijd ook daadwerkelijk zijn aangetroffen.

Vanwege de huidige inrichting als sportpark wordt vermoed dat binnen het plangebied weliswaar (plaatselijk) verstoringen van de bodem hebben plaatsgevonden, maar dat binnen substantiële delen van het plangebied nog altijd behoudenswaardige archeologische resten aanwezig kunnen zijn. De conservering van de archeologische resten zal naar verwachting matig tot goed zijn.

Aangezien de herinrichting van het plangebied substantiële bodemingrepen met zich mee zal brengen, dient rekening gehouden te worden met archeologische resten. Eventueel aanwezige archeologische resten bevinden zich naar verwachting in de top van de zandige en kleiige afzettingen van de Gantel en in of op aanwezige duinen in de diepere ondergrond. Dergelijke diepgelegen duinen worden slechts bedreigd door diepgaande bodemingrepen als heien en specifiek de aanleg van de tunnel onder de wielerveding.

De voorgenomen herinrichting vormt een bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische resten. Tot op heden zijn echter onvoldoende gegevens beschikbaar om een waardestelling m.b.t. de aanwezige archeologische resten te kunnen doen (het al dan niet behoudenswaardig achten van archeologische resten). Om de aan- of afwezigheid, aard, datering, omvang en kwaliteit van archeologische resten vast te stellen dient een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) te worden uitgevoerd. Dit onderzoek dient in eerste instantie te bestaan uit een archeologisch booronderzoek, waarbij de aanwezigheid van duinen door middel van diepe boringen kan worden bepaald. Het booronderzoek dient, naast het lokaliseren van eventueel aanwezige duinen, in belangrijke mate voor het beschrijven van de bodemopbouw en het vaststellen van aanwezige bodemverstoringen. Voor het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden uit de perioden vanaf de Romeinse Tijd dient een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) te worden uitgevoerd, waarbij verspreid over het plangebied een aantal proefsleuven wordt aangelegd tot op het niveau waar zich archeologische sporen (kunnen) bevinden. Het doel van dit proefsleuvenonderzoek is het toetsen en aanvullen van het in dit rapport geformuleerde verwachtingsmodel.

8. Lijst afbeeldingen

Afbeelding 1	Kaart van Nederland met positie Rijswijk
Afbeelding 2	Topografische kaart van Nederland met positie plangebied
Afbeelding 3	Het onderzoeksgebied gebied op de geologische kaart van Rijswijk
Afbeelding 4	Overzicht van de archeologische waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied
Afbeelding 5	Plangebied op historische kaarten.
Afbeelding 6	Verwachte verstoringsdieptes binnen het plangebied
Afbeelding 7	Het plangebied op een luchtfoto van 2020
Afbeelding 8	Geplande herinrichting plangebied

Foto's Omslag:

Gemeente Rijswijk
Facebook HCR
Website HCR
Website RWV de Spartaan

9. Literatuurlijst

Anoniem 2017, Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland. Regio Duin- en Bollenstreek, Den Haag, Provincie Zuid-Holland.

Anoniem, 2018. Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1, SIKB.

Archeologisch Informatie Systeem ARCHIS.

Bakx, J.P.L. (red.), 2020. Bewoning onder het stuifzand. Archeologische opgraving van sporen uit de Midden-IJzertijd en Merovingische periode op het voormalig campingterrein Molenslag in Monster, gemeente Westland, Delftse Archeologische Rapporten 134, Archeologie Delft/ Sidestone Press, Leiden.

Bloemers, J.H.F., 1978. Rijswijk (ZH), 'De Bult'. Eine Siedlung der Cananefaten, Amersfoort, Nederlandse Oudheden 8.

Broeke, P.W. van den & H. van Londen, 1995. 5000 jaar wonen op veen en klei – Archeologisch onderzoek in het reconstructiegebied Midden-Delfland, Utrecht; Bult, E.J., 1998. 'Landschapontwikkeling en bewoningsgeschiedenis in en om Naaldwijk'. In: Groenewegen, H.J.M. en Vis, P.W. (red.), Naeltwick 1198-1998, p. 7-23.

Dorenbos, O, O. Holthausen en J.M. Koot 2009. Modderen in een sloot. De vondst van een Romeinse Mijlpaal in Rijswijk (ZH), Westerheem 58, 113-120.

Dorenbos, O, O. Holthausen en J.M. Koot 2009. Langs de Sir Winston Churchill-laan in Rijswijk. Archeologisch onderzoek naar aanleiding van de toevallige vondst van een Romeinse mijlpaal, Rijswijkse Archeologische Rapporten 22, Rijswijk.

Dorenbos, O, O. Holthausen en J.M. Koot 2010. Definitief Archeologisch Onderzoek De Paulinesymfonie Klaroenstraat te Rijswijk, Rijswijkse Archeologische Rapporten 27, Rijswijk.

Dorenbos, O, O. Holthausen en J.M. Koot 2011. Ter Nieburch, Stadhuislocatie. Inventariserend Veldonderzoek, Tweede fase, Rijswijkse Archeologische Rapporten 34, Rijswijk.

Driessen, M. & E. Besselsen (red.), 2014. Voorburg-Arentsburg, een Romeinse havenstad tussen Rijn en Maas, Themata 7, University of Amsterdam.

Hessing, W.A.M., 1991. Archeologische Kroniek van Zuid-Holland, Holland, deel 6, p. 340.

Holthausen, O., 2006. Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek Paulineburch, Rijswijkse Archeologische Rapporten 10, Rijswijk.

Immerzeel, A.A.G., 2005, 'Naaldwijk, Nieuwbouwlocatie Holland College', in: Archeologische kroniek van het Westland 2004, Historisch Jaarboek Westland, p. 108-109.

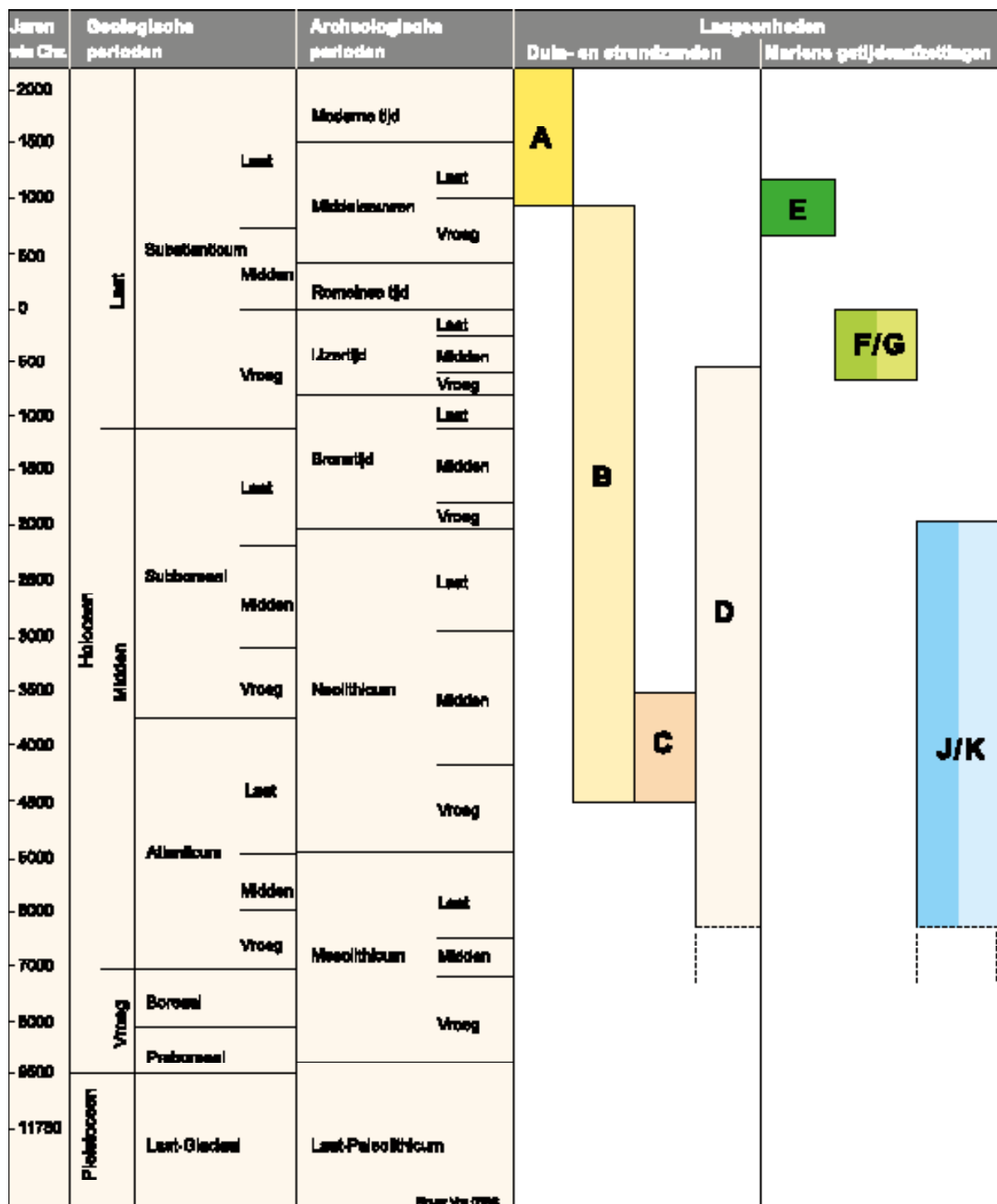
Jonge, W. de en J-L.E. Marcillaud, 2001. 'Iets meer licht op de vroegste Middeleeuwen tussen de mondingen van Oude Rijn en Maas', in: Westerheem, jaargang 50, nr. 2, p. 50-71.

- Jonge, W. de, 2004a. 'Bodemonderzoek Veursestraatweg 118', in: Kwadrant, nr. 2, p. 19-21.
- Jonge, W. de, 2004b. 'Leidschendam Park Leeuwenberg: bewoning in de prehistorie', in: Kwadrant, nr. 2, p. 22-23.
- Kruikius, 1712, Kaart van het Hoogheemraadschap van Delfland, Delft;
- Koot, J.M., 1994. In kannen en kruiken. Veertig jaar archeologisch onderzoek in Rijswijk, Rijswijk, Rijswijkse Historische Reeks deel 11.
- Koot, J.M., 1997. 'Rijswijk: De Strijp', in: Heeringen, R.M. van, en M. Meffert (eds.), 1997. 'Archeologische Kroniek Holland 1996', Historisch Tijdschrift Holland 29, p. 392.
- Koot, J.M., 2001. Archeologische Kroniek van Rijswijk over 2000. In: Ende, W.P.C. (red.) van der, Jaarboek 2001 van de Historische Vereniging Rijswijk, Rijswijk, p.142-147.
- Koot, J.M., 2002. Archeologische Kroniek van Rijswijk over 2001. In: Ende, W.P.C. (red.) van der, Jaarboek 2002 van de Historische Vereniging Rijswijk, Rijswijk, p.148-154.
- Koot, J.M. & M. Simonis, 2006. Cultuurhistorische inventarisatie Rijswijkse Bos – Ter Nieuburch, Rijswijkse Archeologische Rapporten, Rijswijk.
- Koot, 2008. Opgegraven! Archeologisch onderzoek in Rijswijk, Rijswijkse Serie, 13.
- Koot, Hans, Lauren Bruning en Rob A. Houkes 2008, Ypenburg-Locatie 4, Een nederzetting met grafveld uit het Midden-Neolithicum in het West-Nederlandse kustgebied. Leiden.
- Koot, J.M. & O. Dorenbos, 2019. Een opgraving in het Wilhelminapark-Zuidrand te Rijswijk (Z-H), Een opgravingscampagne van een nederzetting uit de Romeinse Tijd, Rijswijk, Rijswijkse Archeologische Rapporten 67.
- Louwe Kooijmans, L.P. & P.F.B. Jongste (eds.), 2006. 'Schipluiden. A neolithic settlement on the Dutch North Sea coast c. 3500 cal BC', in: *Analecta Praehistorica Leidensia* 37/38.
- Raemaekers, D.C.M., 1997. 'Wateringen 4: A settlement of the Middle Neolithic Hazendonk 3 Group in the Dutch Coastal Area', in: *Analecta Praehistorica Leidensia*, Leiden, p. 143-191.
- Vos, P.C., E.C. Rieffe & E.E.B. Bulten, 2007. Nieuwe Geologische kaart van Den Haag en Rijswijk, Den Haag.

Bijlage 1 Verklaring lithostratigrafische laageenheden

<i>Nieuwe terminologie</i>		<i>Oude terminologie</i>	<i>Beschrijving</i>
Formatie van Naaldwijk		Westland Formatie	
	Laagpakket van Schoorl	Duinzanden	
	Laag van Den Haag	Jonge Duinen	Duinzanden aan de kust, met vaak grillig en relatief groot reliëf
	Laag van Voorburg	Oude Duinen	Duinzanden in de vorm van doorlopende strandwallen, met een relatief klein reliëf
	Laag van Ypenburg	Oude duinen	Kleine zandduinen, die geïsoleerd voorkomen op de Laag van Rijswijk/Laagpakket van Wormer
	Laagpakket van Zandvoort	Strandzanden; strandoverslag zanden/washovers	
	Laag van Rijswijk	Strandzanden	Relatief grove, vaak schelphoudende mariene zanden, die voorkomen op (en zeewaarts van) het Laagpakket van Wormer
	Laagpakket van Walcheren	Afzetting van Duinkerke	
	Laag van Poeldijk	Afzetting van Duinkerke II/III	De aan het maaiveld voorkomende Middeleeuwse en post-Middeleeuwse kleilaag; vaak een zware kalkloze klei (de 'deklaag').
	Gantel Laag	Afzetting van Duinkerke I	Mariene afzettingen (zanden en kleien) op de hoofd Hollandveenlaag, en behorende bij het Gantel getijdegeulsysteem
	Laagpakket van Wormer	Afzetting van Calais	
	Wormer afzettingen, ongedifferentieerd	Afzettingen van Calais, ongedifferentieerd	Alle mariene getijde afzettingen, zand en klei (veelal grijs) onder de hoofd Hollandveenlaag
Formatie van Nieuwkoop			
	Hollandveenpakket	Hollandveen	Hollandveenlagen, ongedifferentieerd; alle voorkomende Holocene veenlagen

Bijlage 2 Tijdbalk

- A: Laag van Den Haag (voorheen Jonge Duinen)
 B: Laag van Voorburg (voorheen Oude Duinen)
 C: Laag van Ypanburg (voorheen Oude duinen)
 D: Laag van Rijswijk (voorheen Strandzanden)
 E: Laag van Poeldijk (voorheen Duinkerke II / III Afzettingen)
 F: Gaaiel Laag, idyllische afzettingen (voorheen Duinkerke I Afzettingen)
 G: Gaaiel Laag, zandige afzettingen (voorheen Duinkerke I Afzettingen)
 J: Laagpeldet van Wormer, idyllische afzettingen (voorheen Afzettingen van Calais)
 K: Laagpeldet van Wormer, zandige afzettingen (voorheen Afzettingen van Calais)

Bijlage 4 Watersleutel

Watersleutel

Beweeg cursor over begrippen voor toelichting.

Blauwe vakjes invullen. Druk vervolgens op update.

Projectnaam & omschrijving

10-8-2022

12 727 0 0 14

Overkapping op startheuvel en parcf

Overkapping op startheuvel en parcf

Watersysteem

polder/boezem
 gemaalcapaciteit mm/etmaal
 peilgebied [kaart](#)

Plaspoeel-, Schaapweipolder en Hoekp

16.5

GPG2006PSH I zuid

Oppervlakteverdeling plangebied

Stedelijk

verhard infrastr./bebouwing m²
 onverhard stedelijk m²

Agrarisch glastuinbouw

verhard glasgebied m²
 onverhard glasgebied m²

Agrarisch gras, akkerbouw, natuur

verhard landelijk m²
 onverhard landelijk m²

Water

huidig aanwezig water m²

Totaal

m² ongelijk!

oppervlakte plangebied m²

HUDIG TOEKOMSTIG

	HUDIG	TOEKOMSTIG
verhard infrastr./bebouwing	0	412
onverhard stedelijk	0	0
verhard glasgebied	0	0
onverhard glasgebied	0	0
verhard landelijk	0	0
onverhard landelijk	0	0
huidig aanwezig water	0	0
oppervlakte plangebied	0	412

Gebiedskenmerken

gemiddeld maaiveld NAP m
 maatgevend peil NAP m
 gemiddelde drooglegging m

HUDIG TOEKOMSTIG

	HUDIG	TOEKOMSTIG
gemiddeld maaiveld	5.50	5.50
maatgevend peil	-1.19	-1.19
gemiddelde drooglegging	6.69	6.69

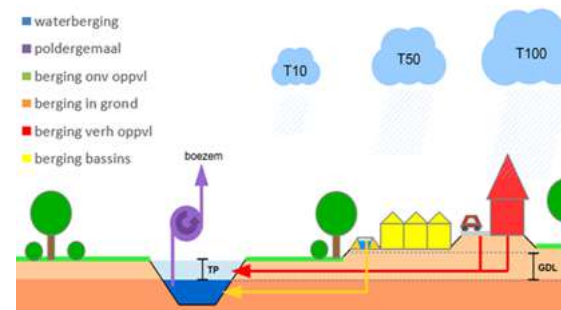
Oppervlaktewater in m²

extra te realiseren
 huidig aanwezig
totaal te realiseren

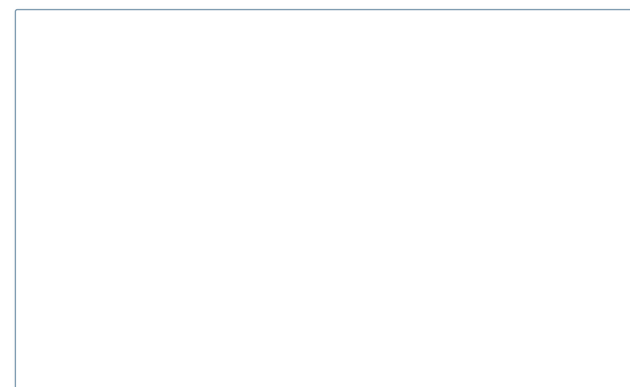
	Totaal	Ontwikkeling	Klimaat 2050
<i>kruimelgeval</i>	0	0	0
	0	0	0
	0	0	0
aandeel plangebied	NaN	NaN	NaN

Waterberging in m³

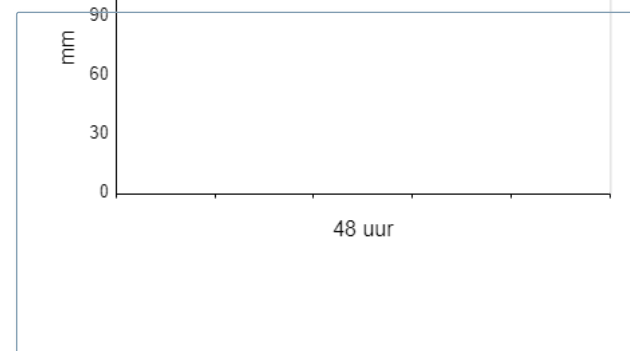
	Totaal	Ontwikkeling	Klimaat 2050

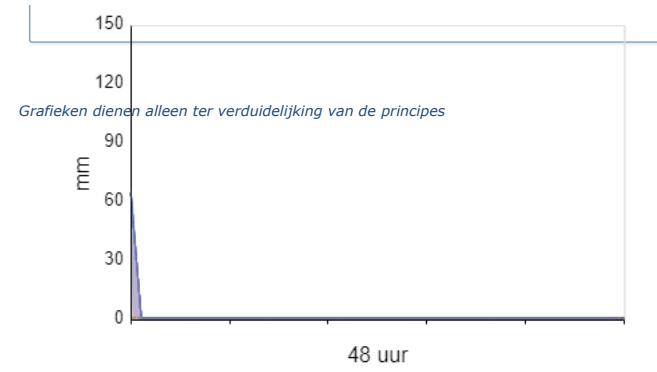
Huidig, actueel klimaat, T100

Ontwikkeling, klimaat 2050, T100

Watersleutel

Bijlage 5 Stikstofrapportage

ONDERZOEK STIKSTOFDEPOSITIE

HERINRICHTING SPORTPARK ELSENBURG

LANGE KLEIWEG 106 TE RIJSWIJK

Omgeving

Onderzoek stikstofdepositie Herinrichting sportpark Elsenburg Lange Kleiweg 106 te Rijswijk

Opdrachtgever	B.A.S. Begeleiding en advies sportterreinen Delftsestraatweg 51 2645 CA Delfgauw
Rapportnummer	13573.004
Versienummer	D1
Datum	11 december 2020
Vestiging	Limburg Rijksweg Noord 39 6071 KS Swalmen 088 - 5001600 swalmen@econsultancy.nl
Opsteller	De heer R.M.P. Bouten, MSc 06-36074310 R.Bouten@econsultancy.nl
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	De heer S.D.F. Slange, MSc
Paraaf	

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING.....	1
1 INLEIDING	2
2 TOETSINGSKADER.....	3
3 UITGANGSPUNTEN	4
3.1 Aanlegfase.....	4
3.1.1 Mobiele werktuigen	4
3.1.2 Verkeersbewegingen.....	4
3.2 Gebruiksfase.....	6
3.2.1 Verkeersbewegingen.....	6
4 BEREKENINGSRESULTATEN EN TOETSING	7

BIJLAGEN:

1. - Tekening bestaande situatie sportpark Elsenburg
2. - Tekening nieuwe indeling sportpark Elsenburg
3. - AERIUS berekening projecteffect aanlegfase
4. - AERIUS berekening projecteffect gebruiksfase

SAMENVATTING

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkelingen aan de Lange Kleiweg 106 te Rijswijk heeft Econ-sultancy onderzoek verricht naar de stikstofdepositie op de omliggende Natura 2000-gebieden. De initiatiefnemer is voornemens het bestaande sportpark te herinrichten.

De bescherming van de Natura 2000-gebieden is geregeld in de Wet natuurbescherming. In zowel de Habitat- als de Vogelrichtlijn zijn de gebieden opgenomen welke als Natura 2000-gebied worden aan- gemerkt. Ten behoeve van de instandhouding van de natuurgebieden dienen negatieve effecten te worden uitgesloten, waardoor onder andere onderzoek plaats dient te vinden naar de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

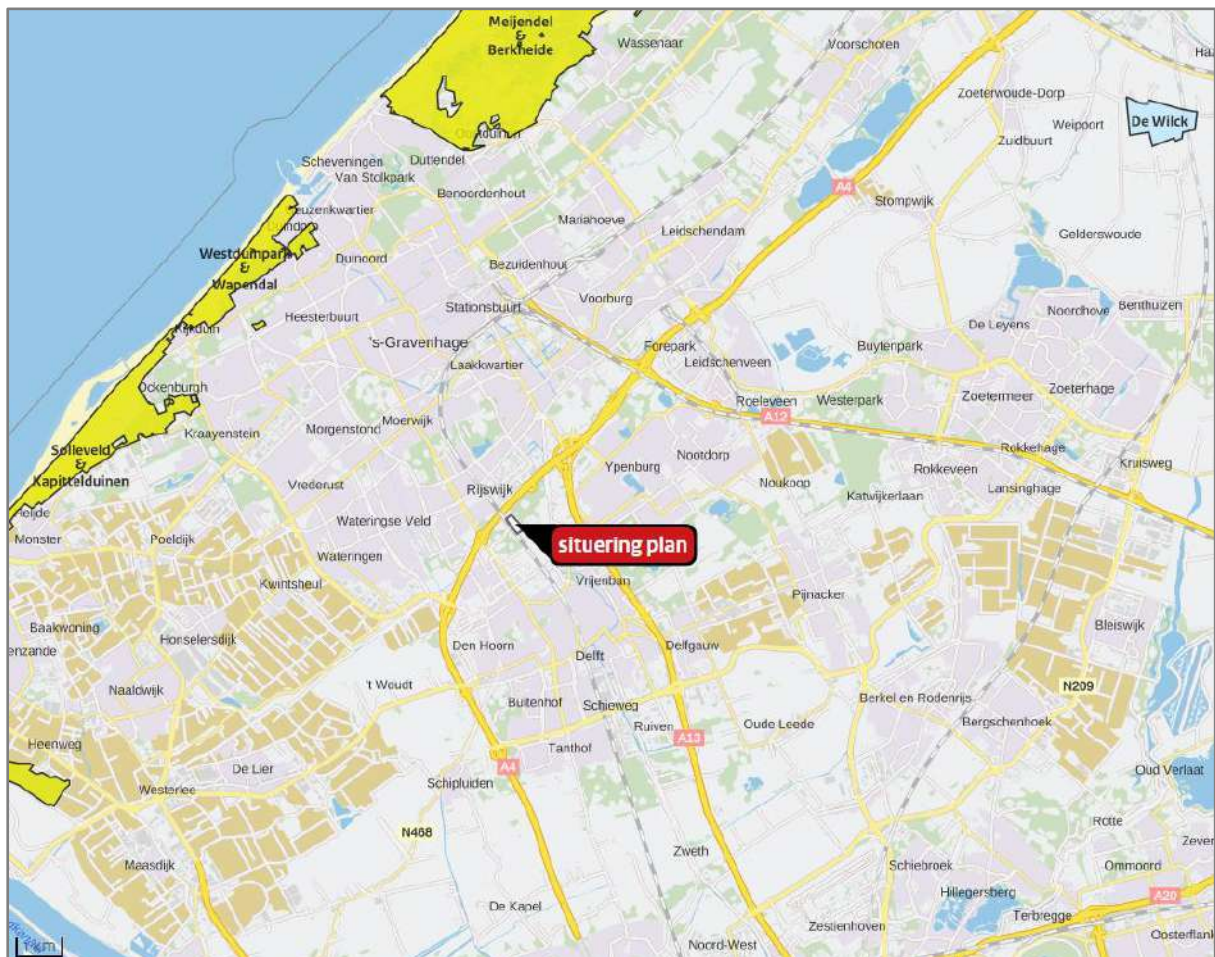
De relevante emissies van stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH_3) tijdens de voorgenomen werk- zaamheden vinden plaats door de verkeersbewegingen ten behoeve van de af- en aanvoer van mate- rialen en de inzet van mobiele werktuigen tijdens de sloop, herindeling en nieuwbouw. De relevante emissies tijdens de gebruiksfase vinden uitsluitend plaats door de verkeersbewegingen van en naar het sportpark.

De berekening van het projecteffect van zowel de aanleg- als de gebruiksfase is verricht met behulp van het programma AERIUS Calculator (versie 2020). Het projecteffect op de Natura 2000-gebieden is kleiner dan of gelijk aan 0,00 mol/ha/jaar. Bij een dergelijke projecteffect zal het beoogde plan niet voor een significante toename in stikstofdepositie zorgen en kunnen negatieve effecten worden uitge- sloten.

1 INLEIDING

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkelingen aan de Lange Kleiweg 106 te Rijswijk heeft Econ-sultancy onderzoek verricht naar de stikstofdepositie op de omliggende Natura 2000-gebieden. De initiatiefnemer is voornemens het bestaande sportpark te herinrichten. Het bestaande clubgebouw en de bebouwing oostelijk op het plangebied worden gesloopt. Er zal vervolgens een nieuw clubgebouw gerealiseerd worden. Het bestaande parkeerterrein wordt gerenoveerd en uitgebreid. Tevens wordt één hockeyveld weggehaald en worden er twee nieuwe hockeyvelden aangelegd. De bestaande mountainbikebaan worden verlegd en uitgebreid. Tot slot zullen er een aantal bomen worden verwij-derd (en terug geplant) en wordt er beschoeiing aangebracht.

In bijlage 1 is de huidige indeling van het sportpark weergegeven. In bijlage 2 is de voorlopige over-zichtstekening van de herinrichting opgenomen. In figuur 1.1 is een globale situering van het plan ten opzichte van de Natura 2000-gebieden weergegeven.

Figuur 1.1 Situering plangebied

Het plan is niet gelegen binnen de grenzen van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied 'Westduinpark & Wapendal' ligt op circa 7 kilometer afstand het meest nabij het plan. De Natura 2000-gebieden 'Solleveld & Kapittelduinen' en 'Meijndel & Berkhei-de' liggen respectievelijk op circa 8 en 9 km afstand.

2 TOETSINGSKADER

De bescherming van de Natura 2000-gebieden is geregeld in de Wet natuurbescherming. In zowel de Habitat- als de Vogelrichtlijn zijn de gebieden opgenomen welke als Natura 2000-gebied worden aangemerkt. Ten behoeve van de instandhouding van de natuurgebieden dienen negatieve effecten te worden uitgesloten, waardoor onder andere onderzoek plaats dient te vinden naar de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Na de uitspraak van de Raad van State (d.d. 29 mei 2019) mag het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer gehanteerd worden als toestemming voor activiteiten die zorgen voor stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. In beginsel mag ten gevolge van de uitspraak geen sprake meer zijn van een significante toename.

Geen significante toename

Het beoogde plan mag geen negatieve effecten veroorzaken op de omliggende Natura 2000-gebieden. Met het programma AERIUS Calculator wordt de depositie van stikstofverbindingen in de vorm van ammoniak (NH_3) en stikstofoxiden (NO_x) op het oppervlak van de omliggende Natura 2000-gebieden inzichtelijk gemaakt. Bij een projecteffect kleiner dan of gelijk aan 0,00 mol/ha/jaar zorgt het beoogde plan niet voor een significante toename in stikstofdepositie en worden negatieve effecten uitgesloten.

Een tijdelijke depositie $> 0,00$ mol/ha/jaar wordt toegestaan wanneer onderbouwd kan worden dat deze kleine depositie van tijdelijke bronnen niet zal leiden tot significant negatieve effecten. Indien de inzet van materieel tijdens de aanlegfase zorgt voor een tijdelijke depositie kleiner dan of gelijk aan 0,05 mol/ha/jaar gedurende maximaal 2 jaar (of een equivalent hiervan) bestaat de mogelijkheid dat negatieve effecten met een ecologische voortoets kunnen worden uitgesloten.

Vergunningsplicht

Indien de stikstofdepositie in de aanlegfase groter is dan 0,05 mol/ha/jaar of er is sprake van een depositiebijdrage in de gebruiksfase, dient een vergunning te worden aangevraagd en is nader aanvullend onderzoek noodzakelijk. De vergunning kan alleen worden verleend indien de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast. Dit kan onder andere worden aangetoond met een verschilberekening tussen de referentiesituatie en de toekomstige situatie (interne saldering). Wanneer blijkt dat het projecteffect van het beoogde plan kleiner dan of gelijk is aan de referentiesituatie, dan kan de vergunning verleend worden.

3 UITGANGSPUNTEN

Zowel de aanleg- als de gebruiksfase van het plan kunnen negatieve gevolgen hebben voor stikstofgevoelige habitattypen binnen omliggende beschermde natuurgebieden.

3.1 Aanlegfase

Met het plan wordt de herinrichting van een sportpark voorzien. De relevante emissies van stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH₃) tijdens de voorgenomen werkzaamheden vinden plaats door de verkeersbewegingen ten behoeve van de af- en aanvoer van materialen en de inzet van mobiele werktuigen tijdens de sloop, herindeling en nieuwbouw. Alle werkzaamheden worden in één berekening (aanlegfase) opgenomen. De aanlegfase betreft een tijdelijke ontwikkeling en zal eind mei 2021 starten en tot november 2021 duren.

3.1.1 Mobiele werktuigen

De invoergegevens voor de berekening (type werktuigen, bouwjaar, brandstof, vermogen en draaiuren) zijn, in overleg met de opdrachtgever, bepaald aan de hand van bij Econsultancy bekende invoergegevens voor vergelijkbare werkzaamheden. De emissiefactoren van de werktuigen zijn tevens gebaseerd op de in AERIUS Calculator opgenomen kentallen voor een gemiddelde belasting bij reguliere werkzaamheden. Voor de aanlegfase is de inzet van de in tabel 3.1 weergegeven mobiele werktuigen voorzien. Met betrekking tot de inzet van materieel is een worstcasescenario gehanteerd waarbij zowel de draaiuren als emissiefactoren in de praktijk waarschijnlijk lager zullen uitvallen.

De totale hoeveelheid draaiuren bestaat uit zowel gebruiks- als stationaire uren. In onderhavig onderzoek wordt er van uitgegaan dat een mobiel werktuig circa 30% stationair draait ten opzichte van het totaal aantal draaiuren¹. Het stationair draaien van de mobiele werktuigen wordt afzonderlijk gemodelleerd in AERIUS Calculator. De bijbehorende emissies zijn bepaald aan de hand van de instructie gegevensinvoer voor AERIUS.

Tabel 3.1 Mobiele werktuigen aanlegfase

werktuig	bouwjaar	brandstof	vermogen [kW]	belasting [%]	draaiuren [uur]		emissiefactor [g/kWh]	
					gebruik	stationair	NO _x	NH ₃
graafmachines (licht)	2015	diesel	100	69	120	36	0,8	0.00251
graafmachines (zwaar)	2014	diesel	200	69	400	120	0,8	0.00241
hoogwerkers	2015	diesel	80	55	120	36	0,9	0.00246
walsen	2007	diesel	90	55	160	48	5,5	0.00291
asfalt set	2007	diesel	100	76	200	60	5,5	0.00291
dumpers	2014	diesel	215	69	120	36	1,0	0.00276
bobcat	2015	diesel	100	55	160	48	0,9	0.00283
mobiele kranen	2015	diesel	125	61	400	120	0,9	0.00246
laadschoppen	2014	diesel	200	55	400	120	0,9	0.00271
betonstorters/-mixers	2014	diesel	200	69	120	36	1,0	0,00276

3.1.2 Verkeersbewegingen

Naast de inzet van werktuigen vinden er ook verkeersbewegingen plaats voor het vervoer van materialen en personen van en naar het plan. Voor het onderzoek is een worstcasescenario gehanteerd waarbij er is uitgegaan van 5.000 lichte, 2.000 middelzware en 2.000 zware verkeersbewegingen. Voor het vrachtverkeer is, ten behoeve van het laden en lossen, tevens een stagnatiefactor van 20% gehanteerd.

De ontsluiting van het verkeer kan in verschillende richtingen plaatsvinden. In het onderhavig onderzoek is als worstcase scenario een volledige ontsluiting in noordwestelijke richting, over de Lange

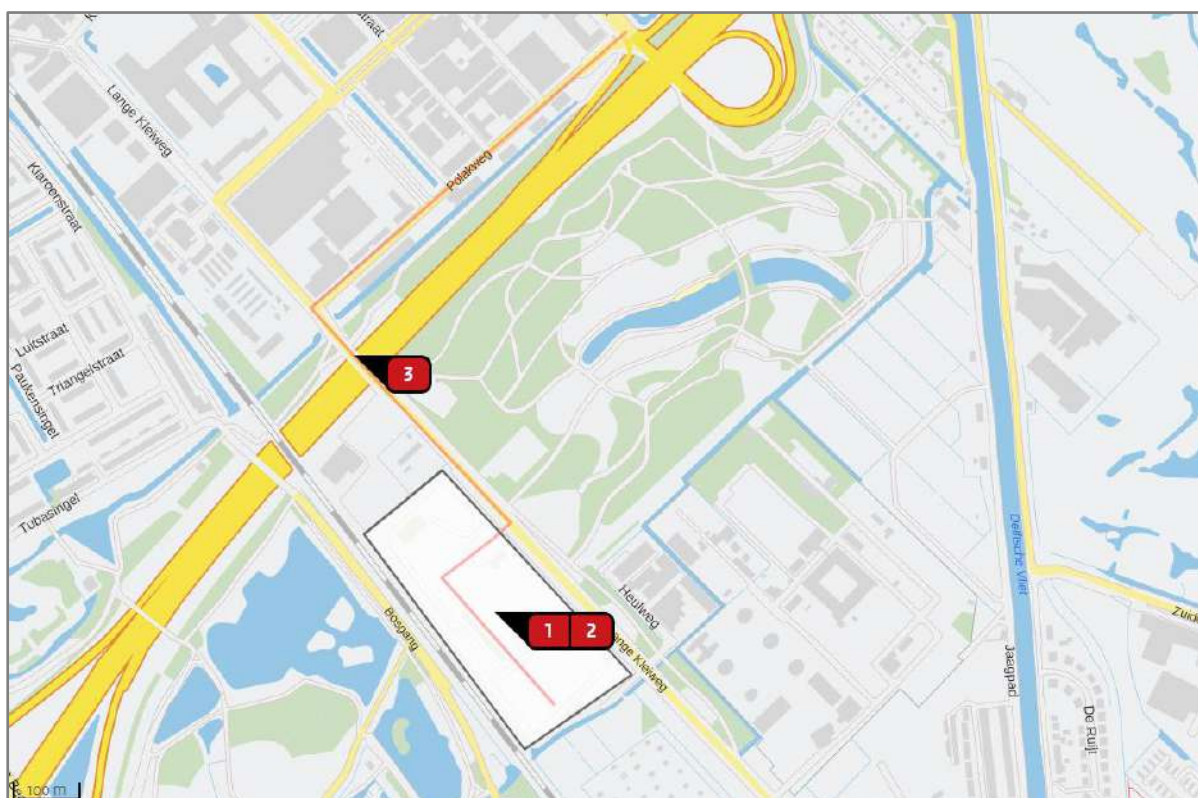
¹ Expertiseteam Stikstof en Natura 2000, *Instructie gegevensinvoer voor AERIUS Calculator 2020*, Versie 2020 1.0.

Kleiweg, gehanteerd. Volgens zal het verkeer zich via de Polakweg tot aan de aansluiting met de A4 verplaatsen.

Een criterium voor wanneer verkeer in het heersende verkeersbeeld is opgenomen wordt gegeven in de instructie¹, namelijk: 'op het moment dat het aan- en afvoerende verkeer zich door zijn snelheid en rij- en stopgedrag niet meer onderscheidt van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt. Hierbij weegt ook mee hoe de verhouding is tussen de hoeveelheid verkeer dat door de voorgenomen ontwikkeling wordt aangetrokken en het reeds op de weg aanwezige verkeer. In de regel wordt het verkeer meegenomen tot het zich verdund heeft tot enkele procenten van het reeds aanwezige verkeer.'

De verkeersintensiteit op de A4 ligt met meer dan 100.000 motorvoertuigen² per etmaal vele malen hoger dan de maximale verkeersgeneratie van de aanlegfase. Het verkeer zal derhalve ter hoogte van de aansluiting met de A4 volledig zijn opgenomen in het heersende verkeersbeeld. Het verkeer zal in de praktijk bij uitsplitsing in verschillende rijrichtingen reeds eerder in het heersende verkeersbeeld zijn opgenomen dan in het onderhavig onderzoek gehanteerd.

In figuur 3.1 zijn de emissiebronnen voor de aanlegfase weergegeven. Bron 1 en 2 betreffen de emissies ten gevolge van de actieve mobiele werktuigen (bron 1) en de stationair draaiende werktuigen (bron 2). Het bouwverkeer is als bron 3 opgenomen in de berekening.

Figuur 3.1 Emissiebronnen aanlegfase

² NSL monitoringskaart 2019, peiljaar 2020, verkregen van <https://www.nsl-monitoring.nl/viewer/>.

3.2 Gebruiksfase

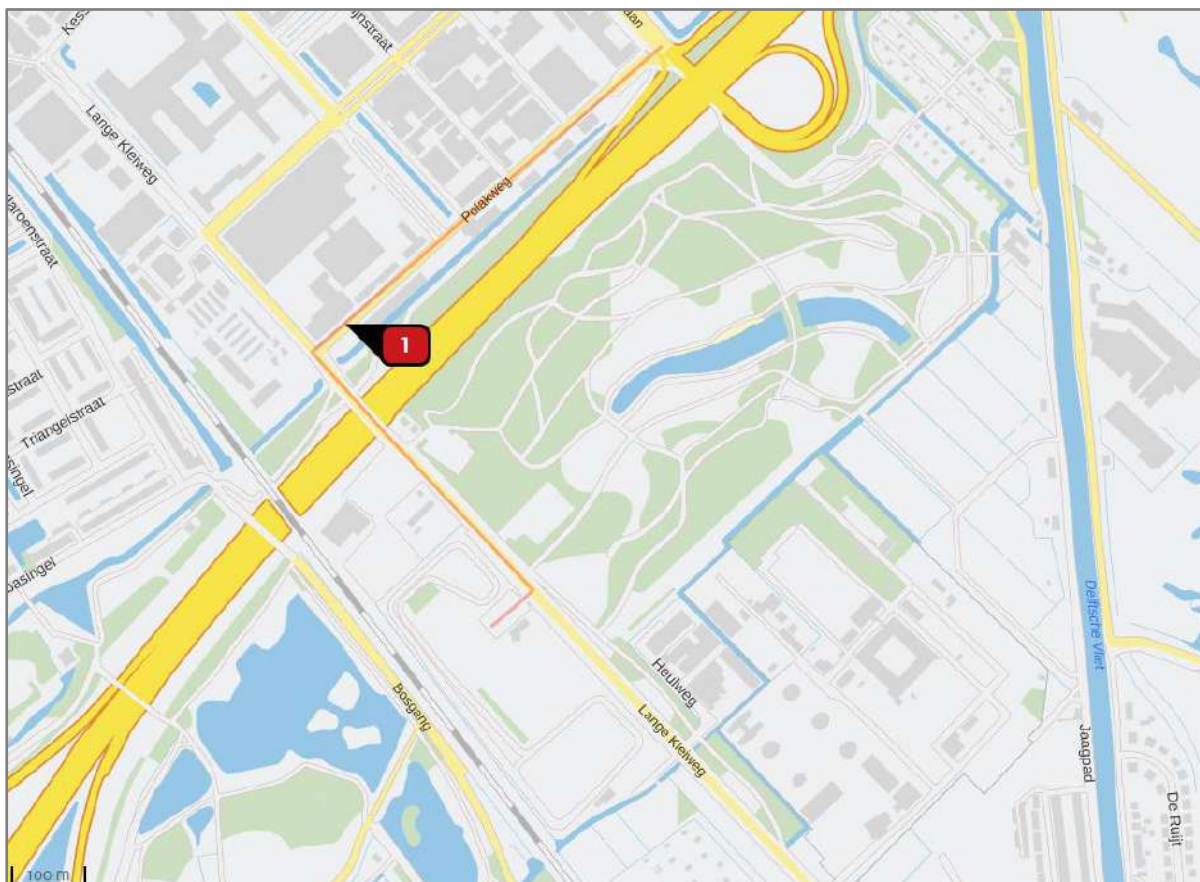
Met het plan wordt de herinrichting van een bestaand sportpark voorzien. De nieuwbouwpanden zullen niet worden aangesloten op het gasnet. De relevante emissies van stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH_3) tijdens de gebruiksfase vinden derhalve uitsluitend plaats door de verkeersbewegingen van en naar het sportpark. De benodigde gegevens voor de gebruiksfase zijn, in overleg met de opdrachtgever, bepaald aan de hand van referentiesprojecten en expert judgement.

3.2.1 Verkeersbewegingen

Uit de voorlopige overzichtstekening van het nieuwe sportcomplex blijkt dat er circa 155 parkeerplekken worden voorzien in de toekomstige situatie. Voor de berekening van de verkeersgeneratie is een worstcasescenario gehanteert waarbij er van uit wordt gegaan dat elke parkeerplek per dag 5 keer bezet wordt. Dit houdt in dat elke parkeerplek circa 10 verkeersbewegingen per dag zal genereren. De totale verkeersgeneratie van het nieuwe sportcomplex wordt hiermee geschat op 1.550 verkeersbewegingen per dag. Op basis van ervaring en referentieprojecten kan worden gesteld dat de verkeersgeneratie in de praktijk een stuk lager zal zijn.

Naast het aantal lichte verkeersbewegingen is er, ten behoeve van onder andere levering van goederen, tevens rekening gehouden met 10 middelzware verkeersbewegingen per etmaal.

Voor de ontsluiting van het verkeer wordt verwezen naar paragraaf 3.1.2. In figuur 3.2 is de emissiebron van het verkeer (bron 1) tijdens de toekomstige gebruiksfase weergegeven.

Figuur 3.2 Emissiebron gebruiksfase

4 BEREKENINGSRESULTATEN EN TOETSING

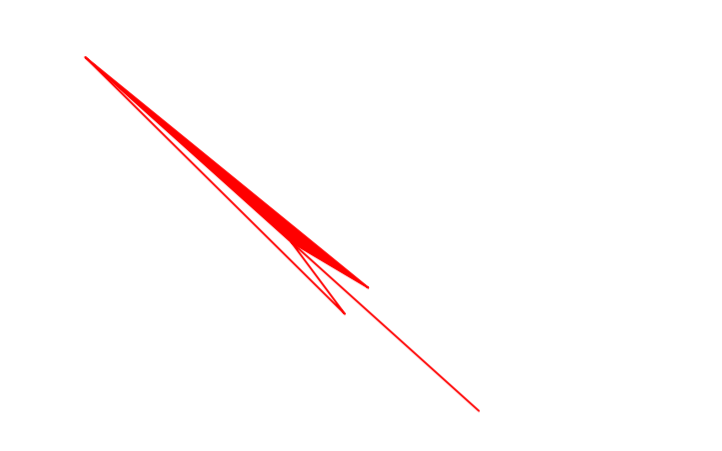
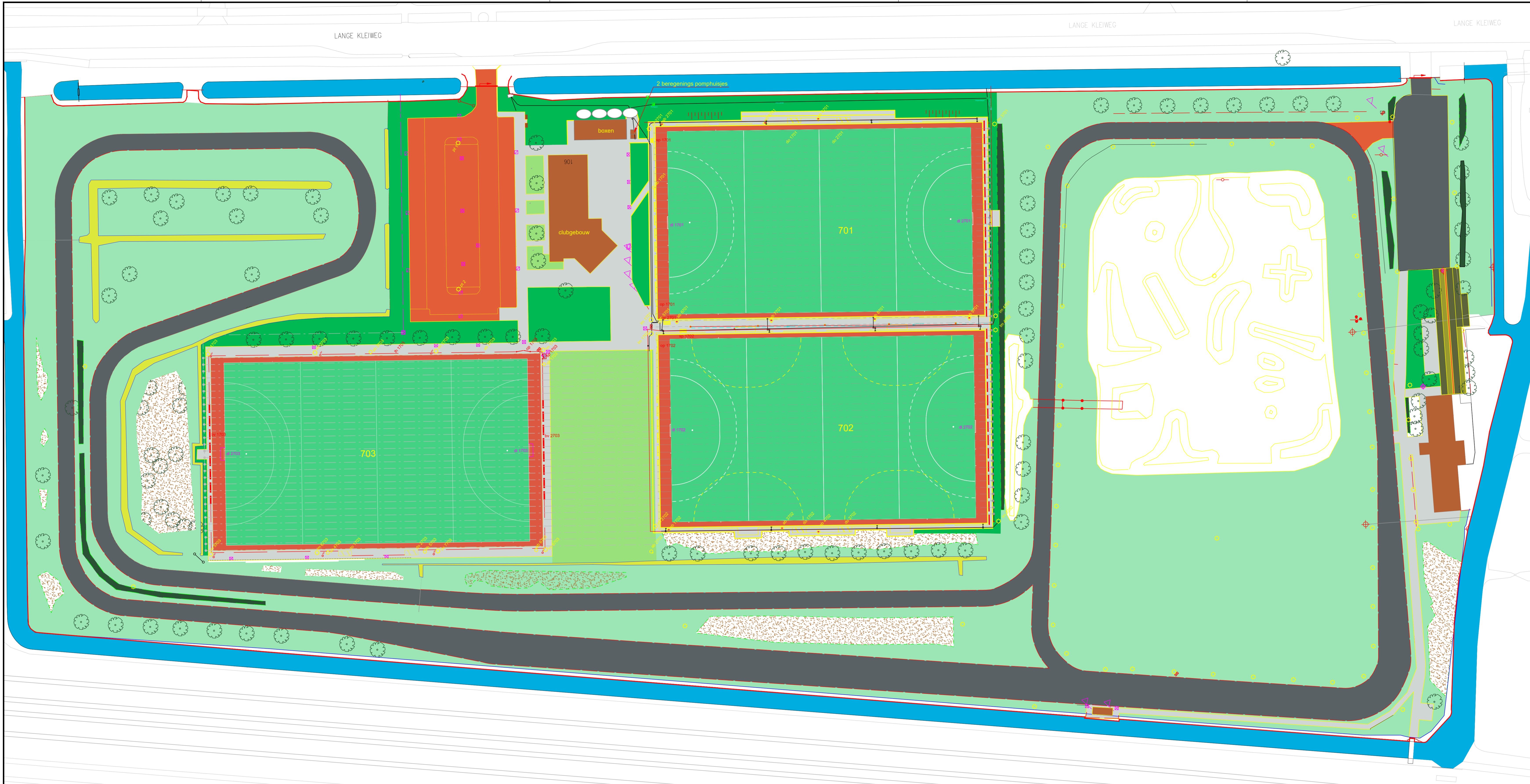
De berekening van het projecteffect van zowel de aanleg- als de gebruiksfase is verricht met behulp van het programma AERIUS Calculator (versie 2020). Onderstaand zijn de screenshots van de berekeningsresultaten weergegeven.

Het projecteffect op de Natura 2000-gebieden is kleiner dan of gelijk aan 0,00 mol/ha/jaar. Bij een dergelijke projecteffect zal het beoogde plan niet voor een significante toename in stikstofdepositie zorgen en kunnen negatieve effecten worden uitgesloten. Op basis van het onderzoek blijkt dat er geen vergunning benodigd is voor het aspect stikstof.

BIJLAGE 1. Tekening bestaande situatie sportpark Elsenburg

- VERKLARING:**
- hek - ballenvanger
 - hek - overig
 - hek - leunhek (veld)
 - bebouwing
 - heg / haag
 - struiken
 - drainage met drainput
 - kant verharding
 - talud slootkant ca. 1.200 m¹
 - waterkant
 - lichtmast algemeen
 - lichtmast veld, enkele, dubbele
 - zitbank met leuning
 - afvalbak
 - sproeier / paal
 - informatiebord
 - vlaggenmast
 - straatkolk / trottoirkolk
 - sluispoort
 - toegangspoort
 - onderhoudspoort
 - dugout
 - boom
 - scorebord

- CODERING:**
- lm lichtmast
 - ab afvalbak
 - lh leunhekwerk
 - bv ballenvanger
 - do dugout
 - di doel
 - cp onderhoudspoort
 - sp spelerspoort
 - pt paaltopmast
 - zb zitbank

- ARCERINGEN:**
- bebouwing ca. 4.564 m²
 - tegels 30x30 cm ca. 208 m²
 - betonplaten 2x2m ca. 87 m²
 - betonplaten 2x1,5m ca. 87 m²
 - asfalt ca. 9.852 m²
 - bestrating ca. 2.156 m²
 - gesloten bosbeplanting ca. 2.414 m²
 - haag ca. 528 m²
 - kunstgras ca. 15.081 m²
 - sportgras ca. 2.155 m²
 - restgras ca. 3.486 m²
 - ruwgras ca. 26.625 m²
 - greppels
 - water

Versie	Datum	Getekend	Omschrijving	Gecontroleerd	Goedgekeurd
4					
3					
2	14-07-2020	L. Hart	Definitief		
1	09-07-2020	L. Hart	Tweede concept		
0	05-07-2020	L. Hart	Eerste concept		

Opmachtgever: **Gemeente Rijswijk**

Project: **Onderhoudsplan sportvelden**

Onderwerp: **Sportpark Elsenburg Rijswijk**

Onderdeet: **Beheertekening bestaande situatie**

Behoort bij: **Onderhoudsbestek**

Projectleider: **M. Graafland**

Status: **DEFINITIEF**

Formaat: **A1 vert. 1189**

Schaal: **1: 500**

Tekeningnummer: **20-242-RW-Elsenburg**

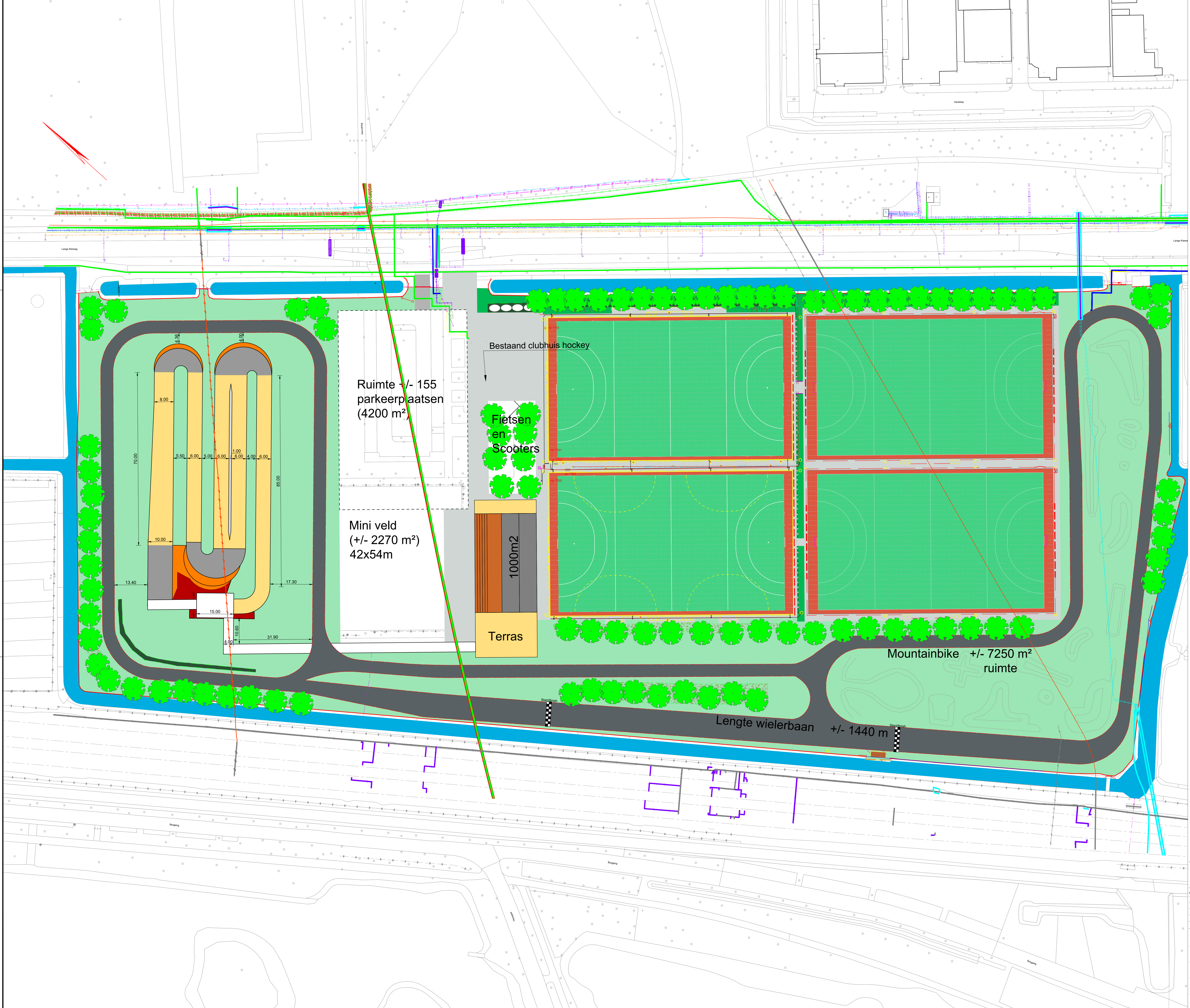
Versie: **0,0**

BAS Buitensport Architectuur & Sportontwerp

Dijkstraweg 51
2645 CA Badhoeve
Tel. (015) 2862111
info@bas-sport.nl
www.bas-sport.nl

BIJLAGE 2. Tekening nieuwe indeling sportpark Eisenburg

Verse	Datum	Gepland	Omschrijving	Gecontroleerd	Goedgekeurd
4					
3					
2	21-09-2020	D. Nijman	Markering, parkeerterrein en toegangsdeur toegevoegd		
1	18-08-2020	L. Hart	BMX-baan toegevoegd		
0	27-07-2020	D. Nijman	Eerste concept		

Opdrachtgever:
Gemeente Rijswijk
Sportpark Elsenburg

Project:
Herinrichten van het sportcomplex
Overzichtstekening

Projectleider: J. Nieuwenhuis
 Status: Concept
 Formaat: 841 x 1189 mm
 Schaal: 1 : 500
 Tekeningnummer: 20-211-RW-OT-11
 Versie: 2.0

BAS
 Bouw- en
 Sport- en
 Recreatie-
 Advies

BIJLAGE 3. AERIUS berekening projecteffect aanlegfase

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening aanlegfase

- ▶ Kenmerken
- ▶ Samenvatting emissies
- ▶ Depositieresultaten
- ▶ Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
<https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers>.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Econsultancy	Lange Kleiweg 106, 2288 GR Rijswijk

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk	
herinrichting sportpark Elsenburg	RuXyirGo8DYK	
Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
11 december 2020, 12:28	2021	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	372,42 kg/j
NH ₃	1,08 kg/j

Resultaten

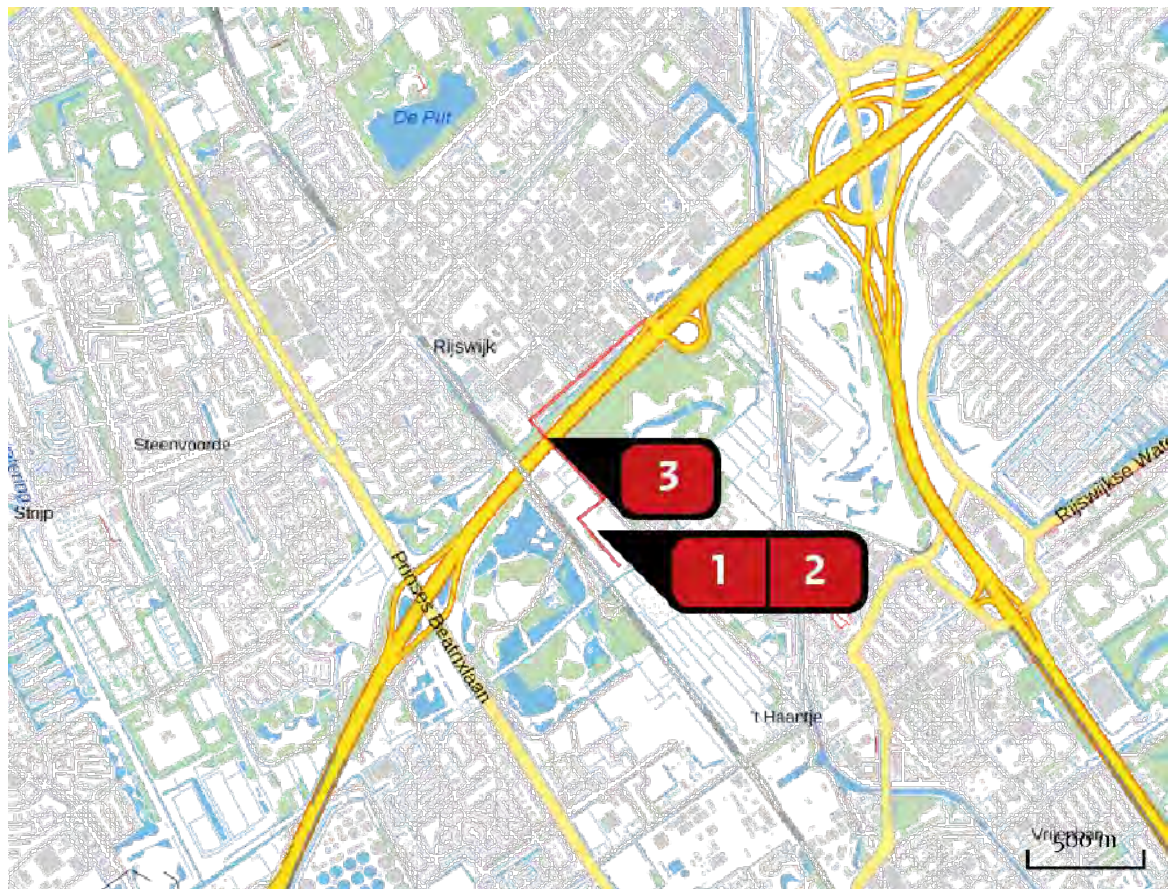
Hectare met
hoogste bijdrage
(mol/ha/j)

Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

projecteffect aanlegfase ten gevolge van herinrichting sportpark Elsenburg

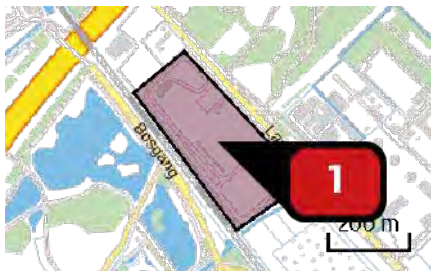
Locatie
aanlegfase

Emissie
aanlegfase

Bron Sector		Emissie NH ₃	Emissie NO _x
1	 mobiele werktuigen (actief) Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	< 1 kg/j	292,03 kg/j
2	 mobiele werktuigen (stationair) Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	< 1 kg/j	51,94 kg/j
3	 bouwverkeer Wegverkeer Binnen bebouwde kom	< 1 kg/j	28,46 kg/j

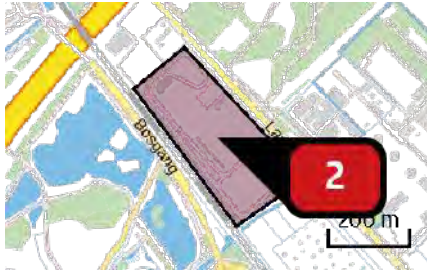
Emissie
(per bron)
aanlegfase

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH3

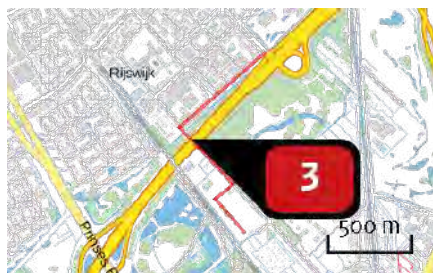
mobilele werktuigen (actief)
82742, 449546
292,03 kg/j
< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	graafmachines (licht)	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	6,62 kg/j < 1 kg/j
AFW	graafmachines (zwaar)	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	44,16 kg/j < 1 kg/j
AFW	hoogwerkers	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	4,75 kg/j < 1 kg/j
AFW	walsen	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	43,56 kg/j < 1 kg/j
AFW	asfalt set	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	83,60 kg/j < 1 kg/j
AFW	dumpers	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	17,80 kg/j < 1 kg/j
AFW	bobcat	2,0	1,0	0,0	NOx NH3	7,92 kg/j < 1 kg/j
AFW	mobile kranen	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	27,45 kg/j < 1 kg/j
AFW	laadschoppen	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	39,60 kg/j < 1 kg/j
AFW	betonstorters/-mixers	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	16,56 kg/j < 1 kg/j

Naam **mobile werktuigen (stationair)**
 Locatie (X,Y) **82742, 449546**
 NOx **51,94 kg/j**
 NH3 **< 1 kg/j**

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	graafmachines (licht)	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	1,80 kg/j < 1 kg/j
AFW	graafmachines (zwaar)	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	12,00 kg/j < 1 kg/j
AFW	hoogwerkers	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	1,44 kg/j < 1 kg/j
AFW	walsen	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	3,07 kg/j < 1 kg/j
AFW	asfalt set	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	4,26 kg/j < 1 kg/j
AFW	dumpers	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	3,87 kg/j < 1 kg/j
AFW	bobcat	2,0	1,0	0,0	NOx NH3	2,40 kg/j < 1 kg/j
AFW	mobile kranen	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	7,50 kg/j < 1 kg/j
AFW	laadschoppen	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	12,00 kg/j < 1 kg/j
AFW	betonstorters/-mixers	4,0	2,0	0,0	NOx NH3	3,60 kg/j < 1 kg/j

Naam **bouwverkeer**
 Locatie (X,Y) **82520, 449949**
 NOx **28,46 kg/j**
 NH3 **< 1 kg/j**

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	5.000,0 / jaar	NOx NH3	2,42 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	2.000,0 / jaar	NOx NH3	11,05 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	2.000,0 / jaar	NOx NH3	14,99 kg/j < 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2020_20201124_13fd900ebd

Database versie 2020_20201124_13fd900ebd

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2020>

BIJLAGE 4. AERIUS berekening projecteffect gebruiksfase

Dit document bevat rekenresultaten van AERIUS Calculator. Het betreft de hoogst berekende stikstofbijdragen per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied, op basis van rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH₃) en/of stikstofoxide (NO_x).

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in Calculator. Voor meer toelichting verwijzen wij u naar de website www.aerius.nl.

Berekening gebruiksfase

- ▶ Kenmerken
- ▶ Samenvatting emissies
- ▶ Depositieresultaten
- ▶ Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
<https://www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers>.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Econsultancy	Lange Kleiweg 106, 2288 GR Rijswijk

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk	
herinrichting sportpark Elsenburg	SquFPdReHZXi	
Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
11 december 2020, 12:28	2021	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

	Situatie 1
NOx	227,14 kg/j
NH ₃	14,61 kg/j

Resultaten

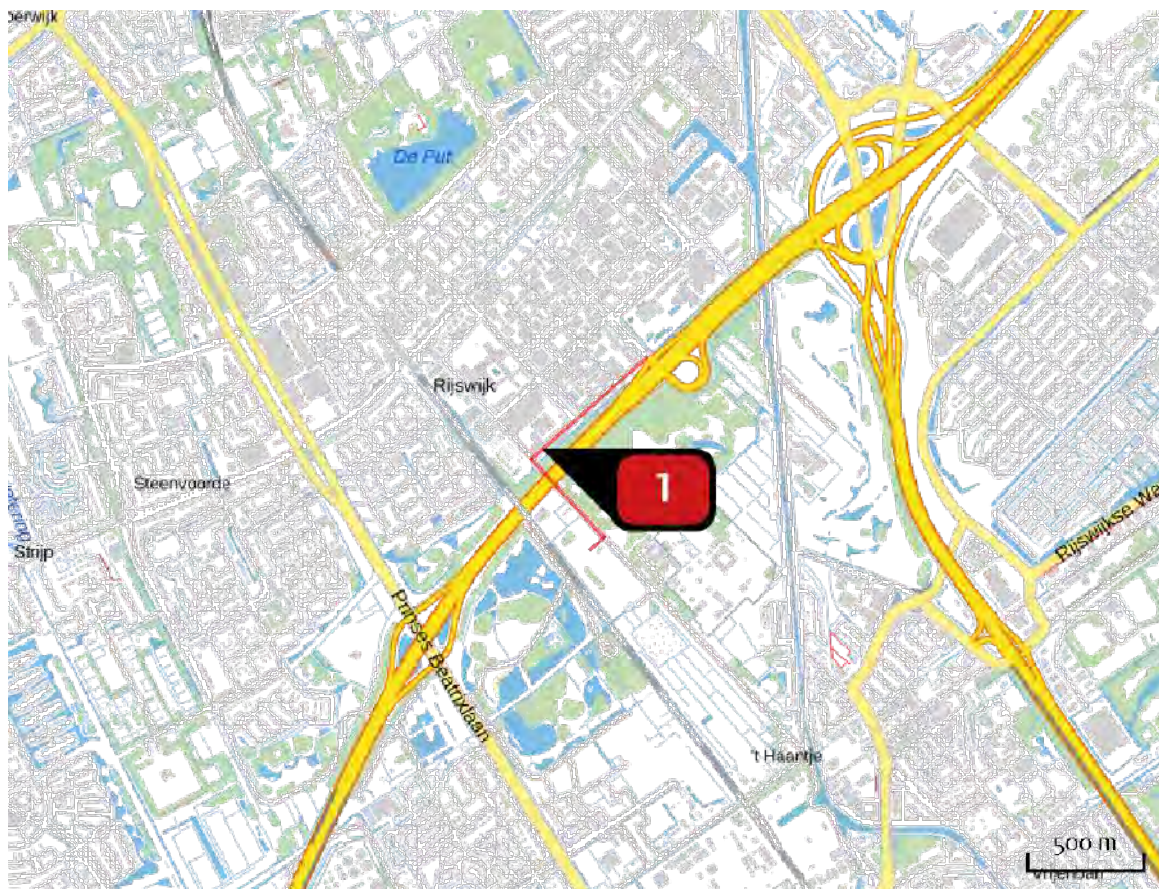
Hectare met
hoogste bijdrage
(mol/ha/j)

Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

projecteffect gebruiksfase na herinrichting sportpark Elsenburg.

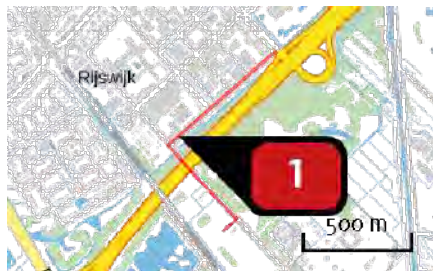
Locatie
gebruiksfase

Emissie
gebruiksfase

Bron Sector	Emissie NH ₃	Emissie NO _x
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="background-color: red; color: white; border-radius: 50%; width: 20px; height: 20px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-right: 5px;">1</div> <div style="margin-right: 5px;">ⓘ</div> <div> <p>verkeersgeneratie</p> <p>Wegverkeer Binnen bebouwde kom</p> </div> </div>	14,61 kg/j	227,14 kg/j

Emissie
(per bron)
gebruiksfase

Naam: verkeersgeneratie
 Locatie (X,Y): 82499, 450065
 NOx: 227,14 kg/j
 NH3: 14,61 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Licht verkeer	1.550,0 / etmaal	NOx NH3	215,14 kg/j 14,40 kg/j
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	10,0 / etmaal	NOx NH3	12,00 kg/j < 1 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2020_20201124_13fd900ebd

Database versie 2020_20201124_13fd900ebd

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2020>

Bijlage 6 Quickscan ecologie

QUICKSCAN WET NATUURBESCHERMING

LANGE KLEIWEG 106

TE RIJSWIJK

Ecologie

Rapportage quickscan Wet natuurbescherming

Lange Kleiweg 106 te Rijswijk

Opdrachtgever	B.A.S. Begeleiding en advies sportterreinen Delftsestraatweg 51 2645 CA Delfgauw
Rapportnummer	13573.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	12 oktober 2020
Vestiging	Zuid-Holland Max Euwelaan 21-29 3062 MA Rotterdam 088 - 5001600 rotterdam@econsultancy.nl
Opsteller	Mevr. A.M. Vergeer, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Mevr. K.J. van der Hulst, MSc
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbers een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy aanvaardt op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	5
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	6
4	OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	7
	4.1 Zorgplicht	7
	4.2 Soortenbescherming	7
	4.3 Gebiedenbescherming	8
	4.4 Houtopstanden	9
5	AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	10
	5.1 Vogels	10
	5.2 Vleermuizen	11
	5.3 Overige zoogdieren	12
	5.4 Reptielen	13
	5.5 Amfibieën	13
	5.6 Vissen	13
	5.7 Ongewervelden	13
	5.8 Vaatplanten	14
6	TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING	15
	6.1 Vogels	15
	6.2 Vleermuizen	16
	6.3 Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën	16
	6.4 Overige soort(groep)en	16
7	TOETSING AAN GEBIEDENBESCHERMING	17
	7.1 Natura 2000	17
	7.2 Natuurnetwerk Nederland	18
8	HOUTOPSTANDEN	19
9	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	20

Bijlage 1 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming
 Bijlage 2 verklarende woordenlijst

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van B.A.S. Begeleiding en advies sportterreinen opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan Wet natuurbescherming aan de Lange Kleiweg 106 te Rijswijk.

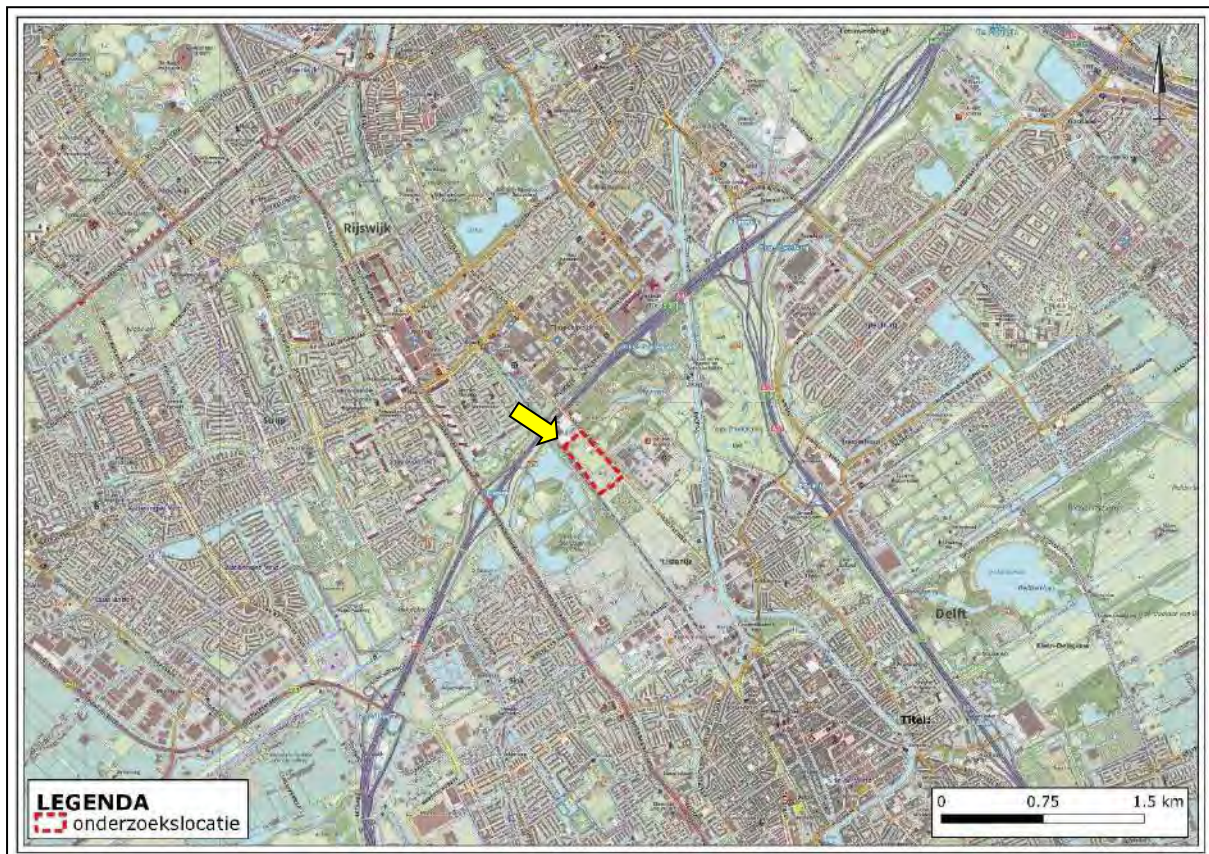
De quickscan Wet natuurbescherming is uitgevoerd in het kader van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het herinrichten van het sportpark op de onderzoekslocatie. De quickscan heeft tot doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn, die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve invloed kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op Natura 2000-gebieden, houtopstanden die middels de Wet natuurbescherming zijn beschermd, of op gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 22.800 \text{ m}^2$) ligt aan de Lange Kleiweg 106, circa 800 meter ten zuidoosten van de kern van Rijswijk. De onderzoekslocatie is kadastraal bekend onder gemeente Rijswijk, sectie H nummers 1050, 1039 en 1051 (ged). In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie, te midden van een grotendeels stedelijke omgeving.

De onderzoekslocatie betreft een sportpark met enkele kunstgrasvelden, een geasfalteerde wielrenbaan over het sportpark, parkeerterrein, een verwilderde MTB-baan met hoogteverschillen, gemaaide bermen, gazon, onderhouden heggen, bomenrijen, bosstroken, gazon en deels parklandschap. Op het sportpark staan twee clubgebouwen (zie figuur 2). In het midden van het park bevindt zich het clubgebouw van de Rijswijksche Hockey Club, welke niet gesloopt zal worden in deze fase van het planvoornemen. In het zuidoosten van het plangebied bevindt zich het clubgebouw van de Rijswijkse Wielrenvereniging, 'De Spartaan', dat wel gesloopt zal worden. De onderzoekslocatie is verder onbebouwd.

Rondom de volledige onderzoekslocatie loopt een (deels beschoeide) watergang. Langs de noord-oostzijde van de onderzoekslocatie loopt de Lange Kleiweg, langs de zuidoostzijde loopt een trein-spoor, waar zeer regelmatig treinen rijden. Direct ten noorden van de onderzoekslocatie bevindt zich de bebouwing en het verharde terrein van partycentrum 'Event Plaza'. Ten noordoosten van de onderzoekslocatie, direct aan de overzijde van de Lange Kleiweg, bevindt zich het Elsenburgerbos. Ten zuidwesten van de onderzoekslocatie, aan de overzijde van het spoor, ligt het Wilhelminapark. Ten

westen van de onderzoekslocatie bevindt zich de woonkern van Rijswijk. Ten zuidoosten van de onderzoekslocatie bevinden zich weilanden en het tuin- en recreatiecomplex 'De Schoffel'.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 23 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie (rood omlijnd) en directe omgeving.

Figuur 3. Parkeerterrein hockeyvereniging, kijkrichting noordwest.

Figuur 4. Kunstgrasvelden hockeyvereniging met treinspoor op de achtergrond, kijkrichting west.

Figuur 5. Gazon tussen kunstgrasvelden, kijkrichting zuid.

Figuur 6. Bomenrij, sloot met riet en gemaaide grasstrook noordoostkant sportpark, kijkrichting zuidoost.

Figuur 7. Verhard fietsparcours met verwilderd MTB-terrein links, kijkrichting zuidwest.

Figuur 8. Detail verwilderd MTB-terrein met hoogteverschil.

Figuur 9. Parkeerterrein De Spartaan in zuidoostelijke hoek onderzoekslocatie, kijkrichting west.

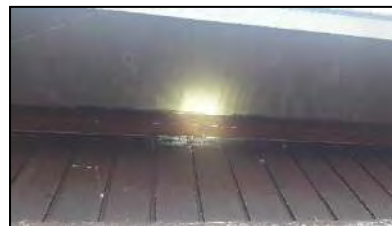
Figuur 10. Bomenrij, grasstrook en watergang met riet aan oostzijde parkeerterrein De Spartaan, kijkrichting zuidwest.

Figuur 11. Beschoeide waterkant ten oosten van clubgebouw De Spartaan, kijkrichting zuid

Figuur 12. Voorzijde clubgebouw 'De Spartaan'.

Figuur 13. Detail clubgebouw 'De Spartaan'.

Figuur 14. Achterzijde clubgebouw 'De Spartaan'.

Figuur 15. V.l.n.r. wielrenparcours, voetpad, rietkraag, watergang en spoor op zuidwestzijde onderzoekslocatie, kijkrichting zuidoost.

Figuur 16. Bijgebouw wielrenparcours zuidwestzijde onderzoekslocatie.

Figuur 17. Brug MTB-parcours.

Figuur 18. Watergang langs noordwestzijde onderzoekslocatie, links het terrein van het partycentrum, kijkrichting noord.

Figuur 19. Parklandschap in de noordoostelijke hoek van de onderzoekslocatie, kijkrichting noordwest.

Figuur 20. Bloedende boom met atalanta op noordzijde onderzoekslocatie.

Figuur 21. Takkenril in noordelijk bosstrookje.

Figuur 22. Clubgebouw Rijswijksche Hockey Club.

Figuur 23. Detail open stootvoeg clubgebouw Rijswijksche Hockey Club.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens het sportpark opnieuw in te richten. Hierbij zullen bomen en overige beplanting verwijderd worden. Het clubgebouw van de Rijswijkse Wielrenvereniging, 'De Spartaan', wordt geamoveerd. Het clubgebouw van de Rijswijksche Hockey zal behouden blijven. De watergangen rondom de onderzoekslocatie blijven ook behouden.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een veldbezoek en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Het veldbezoek is afgelegd op 4 september 2020. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Zuid-Holland opgevraagd. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd.

De quickscan Wet natuurbescherming is een toets van de ecologische potenties van de onderzoekslocatie en betreft geen volwaardig soort(en) specifiek onderzoek. Er zijn in het onderhavige onderzoek geen inventarisaties uitgevoerd van soorten en soortgroepen. Een ecologische inventarisatie bestaat meerdere veldbezoeken gedurende de voor de soortgroep meest gunstige periode van het jaar.

4 OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Wet natuurbescherming bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving. De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies;
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij soortenbescherming ligt grotendeels bij de provincies. De provincie is bevoegd gezag voor de toetsing van handelingen met mogelijke gevolgen voor beschermde dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen) én voor Natura 2000-gebieden (de gebiedenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

4.1 Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

In bijlage 1 wordt dit artikel nader toegelicht.

4.2 Soortenbescherming

Bij een quickscan wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of voortplantingsplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingsregimes. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In bijlage 1 worden deze artikelen nader toegelicht.

4.3 Gebiedenbescherming

Indien een plangebied in of nabij een beschermd gebied is gelegen, dan dient te worden bepaald of er een (extern) effect valt te verwachten. Het gaat daarbij om Natura 2000-gebieden en gebieden behorend tot het Natuurnetwerk Nederland.

4.3.1 Natura 2000

Natura 2000 is de benaming voor een Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke flora en fauna voorkomen, gezien vanuit een Europees perspectief. Met Natura 2000 wil men deze flora en fauna duurzaam beschermen. De staatssecretaris van Economische Zaken heeft voor Nederland ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Gezamenlijk hebben ze een oppervlak van ruim 1,1 miljoen hectare. Ze maken deel uit van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die zijn aangewezen op grond van de vogelrichtlijn en habitatrichtlijn. Het doel van Natura 2000 is het keren van de achteruitgang van de biodiversiteit.

Binnen een gebied kan spanning optreden tussen economie en ecologie. In een zogenaamd beheerplan leggen Rijk en provincies vast welke activiteiten, op welke wijze mogelijk zijn. Uitgangspunt is steeds het realiseren van ecologische doelen met respect voor en in een zorgvuldige balans met wat particulieren en ondernemers willen. Het opstellen gebeurt daarom in overleg met alle direct betrokkenen, zoals beheerders, gebruikers, omwonenden, gemeenten, natuurorganisaties en waterschappen. Samen geven ze invulling aan beleven, gebruiken en beschermen. Daar draait het om in de Nederlandse Natura 2000-gebieden (bron: Regiegroep Natura 2000).

Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. (artikel 2.7, lid 2).

Handelingen die een negatieve invloed hebben op Natura 2000-gebieden, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door de desbetreffende provincie.

4.3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Het Natuurnetwerk Nederland bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Conform artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming dragen gedeputeerde staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd 'Natuurnetwerk Nederland'. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren.

De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk Nederland loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen.

4.4 Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat. In bijlage 1 (tabel VI) worden de regels nader toegelicht.

Wanneer houtopstanden geveld worden, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 4.2 Wnb). Op basis van deze melding wordt door de provincie beoordeeld of de voorgenomen velling aanvaardbaar is in het kader van natuur- en landschapswaarden. Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud.

Indien bij de voorgenomen ontwikkeling herplantplicht geldt, maar niet voldaan kan worden aan de herplantplicht op de projectlocatie zelf, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden met betrekking tot de herplantplicht bij de desbetreffende provincie. De provincie toetst vervolgens of voldaan wordt aan de bij de provinciale verordening gestelde regels voor herbeplanting op andere perceelsgronden. Deze regels hebben onder andere betrekking op de kwaliteit, oppervlakte en locatie van de andere grond en de natuurwaarde van de te vellen houtopstand. Tevens kan ontheffing verleend worden van herplantplicht ter plaatse, indien gewerkt wordt via een door het ministerie goedgekeurde gedragscode die gebruikt mag worden door een van de betrokken partijen voor een wijze van vellen en een wijze van herplanten.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- of voortplantingsplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenoemen plannen een negatief effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. In hoofdstuk 6 wordt beschreven welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.1 Vogels

5.1.1 Broedvogels (nesten jaarrond beschermd)

Er zijn broedvogels waarvan de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet voor de voortplanting in gebruik zijn. Volgens gegevens van het uitvoerportaal Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn binnen enkele kilometers van de onderzoekslocatie de volgende soorten met een jaarrond beschermd nest te verwachten: steenuil, gierzwaluw, huismus, grote gele kwikstaart, kerkuil, ooievaar, slechtvalk, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespandief en zwarte wouw.

Van deze soorten zijn de **gierzwaluw, huismus, kerkuil, ooievaar en slechtvalk** afhankelijk van bebouwing met specifieke kenmerken of hoge menselijke bouwwerken om in te broeden. De panden van de wielren- en hockeyvereniging zijn ongeschikt als broedlocatie voor deze soorten. De panden zijn te laag, hebben geen pannendak dat broedmogelijkheden kan bieden en bevatten geen overige geschikte nissen of binnenruimten voor nesten van bovengenoemde soorten. De aanwezigheid van nestlocaties van deze soorten op de onderzoekslocatie kan daardoor op voorhand worden uitgesloten.

De **havik, ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk** en **wespandief** zijn voor broedhabitat afhankelijk van natuurlijke bosschages, waar ze grote nesten maken of reeds aanwezige nesten hergebruiken. De boomstroken op de onderzoekslocatie bieden geschikt habitat voor deze soorten. Ook is in de omgeving geschikt foerageergebied aanwezig in het Wilhelminapark en het Elsenburgerbos. Tijdens het veldbezoek is één groot nest waargenomen met dikke takken, in de boomstrook ten westen van het verwilderde MTB-veld, dat mogelijk een jaarrond beschermde status heeft. Doordat de bomen in blad stonden zijn grote nesten in de overige bomen niet op voorhand uit te sluiten (zie hoofdstuk 6).

De **steenuil** broedt voornamelijk in natuurlijke holtes van bomen, in nestkasten, of in nissen van schuren. Tussen het westelijke kunstgrasveld en de parkeerplaats ligt een rij knotwilgen. Deze boomsoort wordt getypeerd door de aanwezigheid van holtes bovenin de stam. De knotwilgen op de onderzoekslocatie zijn daarom onderzocht op geschikte holtes voor de steenuil en mogelijke gebruikssporen. Deze zijn niet aangetroffen. Op de onderzoekslocatie zijn naast de knotwilgen geen geschikte nestmogelijkheden voor de steenuil aangetroffen. Verstoring van een nest van een steenuil is op voorhand redelijkerwijs uit te sluiten.

De **zwarte wouw** is een zeldzame doortrekker in Nederland. De waarneming uit NDFF in de omgeving betreft een in het voorjaar overvliegend exemplaar. In de afgelopen jaren zijn er slechts enkele nesten van zwarte wouw in Nederland geweest, in Brabant en Overijssel. Een nest van de zwarte wouw op de onderzoekslocatie is redelijkerwijs op voorhand uit te sluiten.

De **grote gele kwikstaart** nestelt graag bij stromend water in een nis in de muur, bij bomenwortels in natuurlijke oevers en onder bruggen. Dergelijk habitat en broedlocaties zijn niet in geschikte vorm aanwezig op en nabij de onderzoekslocatie. Waarnemingen van de grote gele kwikstaart op de onderzoekslocatie zijn niet bekend. Het kan redelijkerwijs worden uitgesloten dat de grote gele kwikstaart broedt binnen de onderzoekslocatie.

5.1.2 Overige broedvogels

De bebouwing en beplanting op de onderzoekslocatie kan nestgelegenheid bieden aan broedvogelsoorten zoals merel, kauw, en winterkoning. De nesten van deze soorten zijn op deze locatie alleen beschermd op het moment dat ze als zodanig in gebruik zijn. Het gaat hierbij om algemeen voorkomende soorten, die ook in de directe omgeving voldoende broedgelegenheid hebben. Er zijn derhalve geen bijzondere ecologische omstandigheden die rechtvaardigen dat de nesten van genoemde soorten op de onderzoekslocatie een jaarrond beschermde status zouden moeten hebben. Het werken buiten het broedseizoen is voldoende om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen (zie hoofdstuk 6).

5.2 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van het NDFF uitvoerportaal en verspreidingsatlas is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

Het te slopen gebouw van de wielrenvereniging op de onderzoekslocatie is niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Er zijn geen spouwmuren aanwezig die middels stootvoegen bereikbaar zijn voor vleermuizen. Er is geen ruimte onder dakranden en het dak is bekleed met bitumen in plaats van dakpannen. Het gebouw is van hout en bevat geen open stootvoegen. Verder zijn er geen ruimtes achter betimmeringen waargenomen, waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. Het is redelijkerwijs uitgesloten dat het clubgebouw van De Spartaan verblijfplaatsen van vleermuizen bevat.

Het clubgebouw van de hockeyvereniging zal behouden blijven bij voorgenomen ingreep. Dit gebouw biedt ruimtes achter betimmeringen en heeft open stootvoegen in de lagere aanbouw. Hierdoor is het gebouw geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Bij de herinrichting van de omgeving kan sprake zijn van verstoring van een vaste rust- of voortplantingsplaats van vleermuizen (zie hoofdstuk 6).

De aanwezige bomen op de onderzoekslocatie zijn onderzocht op geschikte holtes, spleten en/of loshangend schors, die kunnen dienen als potentiële vaste rust- of voortplantingsplaats voor boom-bewonende vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen en daarmee zijn verblijfplaatsen van boom-bewonende vleermuizen uit te sluiten.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Het is door de onderlinge afstand tot de bebouwing en bomen in de omgeving niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden.

Foerageerhabitat

De onderzoekslocatie zal, gelet op het aanwezige habitat, gebruikt kunnen worden door in de omgeving verblijvende vleermuizen zoals gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis om te foerageren. De plannen zullen echter geen aantasting van belangrijk foerageerhabitat vormen. Door

de voorgenomen ingreep zal het aanbod van foerageermogelijkheden niet in het geding komen, in de directe omgeving is meer geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen aanwezig. Geschikter foerageergebied betreft bijvoorbeeld het Wilhelminapark en het Elsenburgerbos, respectievelijk aan de overzijde van het spoor en aan de overzijde van de Lange Kleiweg.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. De bomenrijen op de onderzoekslocatie vormen geen elementen die twee geschikte gebieden met elkaar verbinden. Doordat geschikte lijnvormige elementen ontbreken op de onderzoekslocatie, worden geen potentiële vliegroutes verstoord.

5.3 Overige zoogdieren

Alle zoogdieren in Nederland zijn beschermd. Voor sommige algemeen voorkomende soorten geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Op deze wijze is onderscheid te maken in streng beschermde en minder streng beschermde soorten.

Streng beschermde soorten

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er op de onderzoekslocatie zelf geen waarnemingen zijn gedaan van de streng beschermde soorten. Uit verspreidingsgegevens van NDFF blijkt echter wel dat de streng beschermde boommarter, eekhoorn en eikelmuis binnen 2 kilometer van de onderzoekslocatie zijn waargenomen in de afgelopen 5 jaar.

De **boommarter** prefereert bosgebied als habitat en komt vrijwel niet buiten het bos voor. De onderzoekslocatie bestaat uit een sportpark met boomstroken. Deze boomstroken vormen door de geïsoleerde ligging en kleine oppervlaktes slechts marginaal geschikt habitat voor de boommarter. Ook hebben de bomen in deze kleine opstanden geen grote diameter en bevatten ze geen holtes, waardoor aanwezigheid van een vaste rust- of verblijfplaats van de boommarter in deze bomen in uitgesloten. De waarnemingen van boommarter in de omgeving van de planlocatie hebben betrekking op boommarters in het Elsenburgerbos, waar wel geschikt habitat voor de boommarter is. Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de boommarter zijn redelijkerwijs uitgesloten.

De **eekhoorn** komt ook voornamelijk voor in bosrijke omgeving. Op de onderzoekslocatie is geen bos aanwezig, enkel geïsoleerde boomstroken. Hierdoor is de onderzoekslocatie slechts marginaal geschikt als leefomgeving voor de eekhoorn. In de nabije omgeving van de onderzoekslocatie is meer en beter geschikt habitat voor de eekhoorn aanwezig, in het Elsenburgerbos en het Wilhelminapark. In de afgelopen vijf jaar is één waarneming bekend van een eekhoorn, op 2 kilometer afstand van de onderzoekslocatie. Deze waarneming is gedaan in een bosgebied op een landgoed. Aanwezigheid van een eekhoornnest wordt om bovenstaande redenen op de onderzoekslocatie niet verwacht. Overtreding van de Wet natuurbescherming met betrekking tot het verwijderen van een vaste rust- of verblijfplaats van een eekhoorn op de onderzoekslocatie is op voorhand redelijkerwijs uitgesloten.

De **eikelmuis** komt volgens gegevens van de Zoogdierverseniging in Nederland van nature uitsluitend voor in Limburg, en sporadisch in Zeeuws-Vlaanderen. De onderzoekslocatie biedt geen geschikt habitat voor het huisvesten van een vaste rust- of verblijfplaats van een eikelmuis. De waarneming van de eikelmuis op 1,5 kilometer afstand van de onderzoekslocatie heeft betrekking op een uitgezette populatie in een voormalig volkstuincomplex. De individuen van deze populatie zijn in 2017 afgevangen en teruggeplaatst in Limburg. Het voorkomen van een natuurlijke populatie op de onderzoekslocatie is redelijkerwijs uitgesloten.

Het voorkomen van overige grondgebonden zoogdieren waarvoor geen vrijstelling geldt, is tijdens het veldbezoek niet vastgesteld. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat kan het voorkomen ervan redelijkerwijs worden uitgesloten.

Licht beschermde soorten

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor een aantal soorten grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om algemene soorten als egel, konijn en rosse woelmuis. De verblijfplaatsen van deze soorten kunnen door de voorgenomen graafwerkzaamheden worden beschadigd of vergraven (zie hoofdstuk 6).

5.4 Reptielen

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF zijn in de afgelopen vijf jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocatie geen beschermde of vrijgestelde reptielensoorten waargenomen. Op de onderzoekslocatie is verder geen geschikt habitat aanwezig voor reptielen door het deels verharde, onnatuurlijke en beheerde karakter en de afwezigheid van geschikt reliëf. Het is daarom redelijkerwijs uit te sluiten dat de onderzoekslocatie in gebruik is als (vaste) rust- of verblijfplaats door reptielen.

5.5 Amfibieën

Volgens gegevens van de NDFF zijn binnen enkele kilometers rondom de onderzoekslocatie in de afgelopen 5 jaar de volgende soorten waargenomen: bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker.

Bovengenoemde soorten geven de voorkeur aan habitat met bosjes, overhoekjes en ruigten in kleinschalige landschappen met een vochtige bodem. Zij komen dan ook geregeld voor in bossen, parken, tuinen en weilanden. De onderzoekslocatie is omringd door watergangen, waarin bovengenoemde amfibieënsoorten zich kunnen voortplanten. Voortplantingswater is op de onderzoekslocatie zelf niet aanwezig. De onderzoekslocatie vormt geschikt landhabitat voor deze soorten door de aanwezigheid van vegetatie. Het kan daarom niet worden uitgesloten dat exemplaren van een van bovengenoemde soorten zich bevinden op de onderzoekslocatie. Voor de te verwachten soorten geldt in het kader van de Wet natuurbescherming een provinciale vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is. Indien deze algemene amfibiesoorten aanwezig zijn tijdens de voorgenomen werkzaamheden, kunnen negatieve gevolgen voor hen ontstaan gedurende de activiteiten (verwijderen van groen, vergraven van hieronder aanwezige grond). Het is hierdoor zaak om aandacht te schenken aan de algemene zorgplicht (zie hoofdstuk 6).

5.6 Vissen

Op de onderzoekslocatie is geen oppervlaktewater aanwezig. De watergangen rondom de onderzoekslocatie worden bij voorgenomen ingreep niet aangetast. Op voorhand zijn hiermee effecten op vissen uit te sluiten. Om deze reden worden vissen verder buiten beschouwing gelaten.

5.7 Ongewervelden

Libellen

Volgens verspreidingsgegevens van het uitvoerportaal NDFF is in 2018 de beschermde gevlekte witsnuitlibel waargenomen op 1,7 kilometer ten zuiden van de onderzoekslocatie. Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Wet natuurbescherming een strenge bescherming genieten. Deze zijn voor wat betreft hun verspreiding gebonden aan specifieke habitateisen, die veelal alleen in na-

tuurgebied zijn te vinden. Op de onderzoekslocatie is geen water aanwezig waarin libellen zich kunnen voortplanten. Beschermde libellensoorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

Vlinders

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF is in de afgelopen vijf jaar binnen enkele kilometers van de onderzoekslocatie de beschermde vlindersoort de grote vos waargenomen. In de omgeving van de planlocatie is 1 waarneming bekend op 1,9 kilometer afstand van de planlocatie, op een landgoed. De grote vos is een zeer zeldzame soort, waarvan de laatste jaren zo'n vijf vlinders per jaar worden gezien. Vermoedelijke betreffen dit zwervers uit het buitenland of vlinders van instabiele populaties. Het is zeer onwaarschijnlijk dat een grote vos gebruik maakt van de onderzoekslocatie als vaste rust- of voortplantingsplaats.

Beschermde vlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat. Bij het habitat is het belangrijk dat aan de eisen van alle stadia van de vlindersoort wordt voldaan. Geschikte waardplanten voor overige beschermde vlindersoorten als sleedoorpage (sleedoor), en kleine ijsvogelvlinder (kamperfoelie) zijn op de onderzoekslocatie niet aanwezig. Het is redelijkerwijs uit te sluiten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort. Beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

Overige soorten

Overige beschermde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren, zijn op de onderzoekslocatie uit te sluiten. Er is geen geschikt habitat voor dergelijke beschermde soorten op de onderzoekslocatie aanwezig en er zijn geen waarnemingen bekend in de directe omgeving van de onderzoekslocatie.

5.8 Vaatplanten

Volgens gegevens van de NDFF zijn binnen enkele kilometers rondom de onderzoekslocatie in de afgelopen vijf jaar de volgende beschermde vaatplanten uit de categorie 'andere soorten' aangetroffen, waarvoor in de provincie Zuid-Holland geen vrijstelling geldt: schubvaren en bokkenorchis. Deze resultaten hebben betrekking op waarnemingen op respectievelijke 1,7 en 1,9 kilometer afstand van de onderzoekslocatie.

De begroeiing op de onderzoekslocatie bestaat grotendeels uit gemaaid gras. In het verruigde MTB-veld wordt de vegetatie gekenmerkt door soorten zoals zuring, gewone verenklauw, grote brandnetel, scherpe boterbloem, kattenkruid en bijvoet. Deze soorten indiceren dat de bodem op de onderzoekslocatie voedselrijk, zuur, verstoord en vochtig is. In dergelijke pioniersvegetaties zijn geen beschermde soorten, zoals schubvaren en bokkenorchis, te verwachten. Deze soorten zijn kalkminnend en zijn respectievelijk op bebouwing en in kalkrijke duinen te vinden. Dit habitat is niet aanwezig op de onderzoekslocatie. De meeste overige beschermde vaatplanten en de daarbij horende specifieke groeiomstandigheden zijn zeldzaam te noemen en zijn op de onderzoekslocatie tevens niet aanwezig. Overtreding van de Wet natuurbescherming met betrekking tot beschermde plantsoorten is op voorhand redelijkerwijs uit te sluiten.

6 TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit soortbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming optreden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Wet natuurbescherming en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Wet natuurbescherming op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van ontheffingen.

6.1 Vogels

6.1.1 Broedvogels (nesten jaarrond beschermd)

Havik, ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk en wespendif

Voor de herinrichting van het sportpark geldt dat vastgesteld zal moeten worden of zich in de bosstroken en grote bomen op de onderzoekslocatie nesten van havik, ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk of wespendif bevinden die tijdens de quickscan in de zomer niet waargenomen konden worden. Ook is een aanvullend onderzoek benodigd naar het grote nest in de bosstrook ten zuidwesten van het MTB-veld om vast te stellen of het nest een jaarrond beschermde functie geniet.

Het aanvullende onderzoek bestaat uit twee delen. In eerste instantie moet een nestinventarisatie in de winter, waarin geen bladeren aan de bomen zitten, uitwijzen of er nog andere grote nesten aanwezig zijn in de bomen op de onderzoekslocatie. Daarna wordt, voor het reeds aangetroffen grote nest en eventuele overige aangetroffen grote nesten, middels een nader onderzoek in het broedseizoen aangetoond welke soort gebruik maakt van het grote nest/de grote nesten. Indien een nest van een broedvogel met jaarrond beschermde neststatus aanwezig is op de onderzoekslocatie worden aanvullende maatregelen geadviseerd en is mogelijk ontheffingsaanvraag aan de orde. Op deze wijze kan overtreding van overtreding van de Wet natuurbescherming worden voorkomen.

Alleen indien geen bomen gekapt worden én alle werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal begin maart – eind augustus) uitgevoerd kunnen worden zijn onderzoeken naar jaarrond beschermde nesten niet nodig.

6.1.2 Overige broedvogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien het groen buiten het broedseizoen wordt verwijderd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Het is verboden nesten te beschadigen, te vernielen of weg te nemen) is van toepassing. De nesten mogen echter wel worden weggenomen wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode begin maart tot eind augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Met betrekking tot het verwijderen van de aanwezige beplanting buiten het broedseizoen wordt geadviseerd om ook het snoeiafval buiten het broedseizoen te verwijderen. Een grote stapel snoeiafval vormt namelijk een ideale broedlocatie voor kleine vogelsoorten als de winterkoning. Indien onverhoopt een dergelijke soort hierin tot broeden komt, mag het snoeiafval niet eerder worden verwijderd dan wanneer de jongen definitief zijn uitgevlogen.

6.2 Vleermuizen

Door het ontbreken van geschikte verblijfsmogelijkheden in het clubgebouw van De Spartaan en de afwezigheid van geschikte boomholten of andere potentiële verblijfplaatsen in bomen is vernietiging van verblijfplaatsen van vleermuizen op de onderzoekslocatie uitgesloten.

Wel kunnen vleermuizen verblijven in het clubgebouw van de Rijswijksche Hockey Club, midden op de onderzoekslocatie. Dit gebouw wordt bij voorgenomen ingreep niet aangetast. Om echter de functionaliteit van de potentiële verblijfplaats(en) te behouden wordt geadviseerd tijdens de werkzaamheden gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting. Vleermuisvriendelijke verlichting is naar beneden gericht en heeft een scherpe bundel die zo min mogelijk strooilicht naar de omgeving veroorzaakt. Vleermuisvriendelijke lampen zijn verder uitgerust met amberkleurige leds, met een kleurtemperatuur tussen de 1700 en 2200 K. Door de werken met vleermuisvriendelijke verlichting kan verstoring van vleermuizen worden voorkomen en is ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

6.3 Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Voor de te verwachten soorten geldt dat de voorgenomen werkzaamheden verstorend kunnen werken. Als gevolg van werkzaamheden kunnen dieren verwond of gedood worden en kunnen holen worden verwijderd. Dit houdt een overtreding van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming in. Voor de te verwachten soorten geldt, op grond van het provinciale soortenbeleid, bij ruimtelijke ontwikkelingen echter een vrijstelling, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen (zie bijlage 1).

Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Dit kan door het verwijderen van stenenstapels, houtstapels, takkenhopen, bladeren en andere materialen die door langdurige opslag of aanwezigheid schuilplaatsen bieden. Het verwijderen van de materialen, alsook het beschadigen of vernielen van holen, dient daarom buiten de gevoelige periode van voortplanting (zoogdieren) of winterrust (zoogdieren en amfibieën) plaats te vinden. Ook dient rekening te worden gehouden met eventuele voortplantingslocaties van amfibieën in de aanwezige watergangen rondom de onderzoekslocatie. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

6.4 Overige soort(groep)en

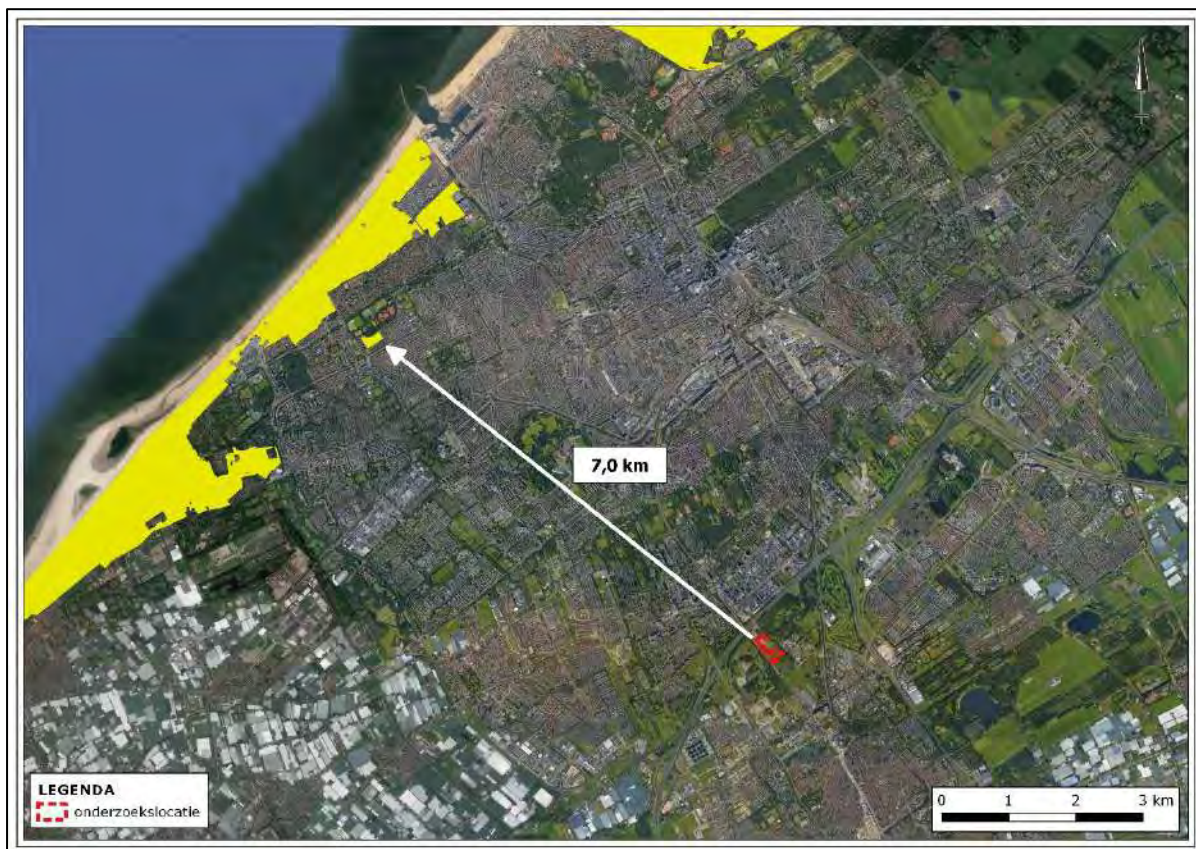
Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 TOETSING AAN GEBIEDENBESCHERMING

In algemene zin kan er door een plan sprake zijn van negatieve gevolgen vanuit natuurwetgeving beschermde gebieden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke gebieden er mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen ingrepen op de onderzoekslocatie. Verder wordt beschreven of een vervolgtraject noodzakelijk is en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van vergunningen.

7.1 Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000. Het meest nabijgelegen stikstofgevoelige Natura 2000-gebied, Westduinpark & Wapendal, bevindt zich op circa 7 kilometer afstand ten noordwesten van de onderzoekslocatie (zie figuur 24).

Figuur 24. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van Natura 2000.

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Indien er sprake zou zijn van een effect, betreft dit een extern effect. Externe effecten als gevolg van licht, trilling en geluid als door de voorgenomen plannen op de onderzoekslocatie zijn, gezien de afstand tot de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden niet te verwachten. Externe effecten als gevolg van een toename van stikstofdepositie zijn vanwege de aard van de ingreep op voorhand niet uit te sluiten. Vervolgonderzoek in het kader van de gebiedsbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van stikstof wordt noodzakelijk geacht. Dit kan in eerste instantie worden onderzocht middels een AERI-US-berekening.

7.2 Natuurnetwerk Nederland

De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk. De onderzoekslocatie ligt ook niet in de directe nabijheid van een gebied, behorend tot het Natuurnetwerk Nederland. Het meest nabijgelegen gebied bevindt zich circa 1,5 kilometer noordwesten van de onderzoekslocatie. In figuur 25 is de ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland weergegeven.

Figuur 25. Ligging onderzoekslocatie ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland.

Gelet op artikel 6.24 van de omgevingsverordening van de provincie Zuid-Holland uit 2019 worden beperkingen opgelegd vanuit het kader van het Natuurnetwerk Nederland wanneer deze gelegen zijn in het Natuurnetwerk Nederland, of deel uitmaken van de strategische reservering van natuur. Beide vereisten zijn niet van toepassing op de onderhavige onderzoekslocatie. Vervolgonderzoek in het kader van het Natuurnetwerk Nederland wordt niet noodzakelijk geacht.

8 HOUTOPSTANDEN

De Wet natuurbescherming beschermt bos van minimaal 10 are en bomenrijen van minimaal 21 bomen, gelegen buiten de bebouwde kom (de zogenaamde 'houtopstanden'). Het is verboden deze houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen zonder voorafgaande melding bij gedeputeerde staten. In dit hoofdstuk wordt beschreven of er bij de voorgenomen kap sprake is van meldingsplicht en herplantplicht conform artikel 4.2 en artikel 4.3 van de Wet natuurbescherming. Verder wordt beschreven of er vervolgmaatregelen getroffen dienen te worden ten behoeve van de voorgenomen houtkap.

De bomen op de onderzoekslocatie vallen niet onder de definitie houtopstanden als bedoeld in paragraaf 4.1 van de Wet natuurbescherming. De houtopstand op de onderzoekslocatie is gelegen binnen de bij besluit van gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom. Voor deze houtopstand geldt daarom geen meldings- en herplantplicht volgens de Wet natuurbescherming.

Wel wordt geadviseerd om navraag te doen bij de gemeente of voor de te vellen houtopstanden een gemeentelijke meldings- en herplantplicht geldt.

9 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft van B.A.S. Begeleiding en advies sportterreinen opdracht gekregen voor het uitvoeren van een quickscan Wet natuurbescherming aan de Lange Kleiweg 106 te Rijswijk.

De quickscan Wet natuurbescherming is uitgevoerd in het kader van het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het herinrichten van het sportpark op de onderzoekslocatie. De quickscan heeft tot doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn, die volgens de Wet natuurbescherming een beschermd status hebben en die mogelijk negatieve invloed kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Tevens is beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op Natura 2000-gebieden, houtopstanden die middels de Wet natuurbescherming zijn beschermd, of op gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

De initiatiefnemer is voornemens het sportpark opnieuw in te richten. Hierbij zullen bomen en overige beplanting verwijderd worden. Het clubgebouw van de Rijswijkse Wielrenvereniging, 'De Spartaan', wordt geamoveerd. Het clubgebouw van de Rijswijksche Hockey zal behouden blijven. De watergangen rondom de onderzoekslocatie blijven ook behouden.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel I. In de tabel is samengevat of de voorgenomen ingreep mogelijk verstorend kan werken en wat de consequenties zijn voor eventuele vervolgstappen, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningtrajecten. In de tabel is weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel I. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Broedvogels	algemeen	ja	ja	nee	nee	het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren
	jaarrond beschermd	ja	ja	ja	mogelijk	uitvoeren nestinspectie in winter en nader onderzoek groot nest(en) in broedseizoen
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	nee	nee	nee	werk rondom het hockey clubgebouw met vleermuisvriendelijke verlichting
	foerageergebied	ja	nee	nee	nee	aandacht voor verlichting van bosrand
	vliegroutes	nee	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogdieren		ja	mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene grondgebonden zoogdieren
Amfibieën		minimaal	mogelijk	nee	nee	aandacht voor zorgplicht ten aanzien van algemene amfibieën
Reptielen		nee	nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	nee	-
Libellen en vlinders		nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden		nee	nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-

Gebiedsbescherming	Gebied aanwezig	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunningplicht	
Natura 2000	7 km	mogelijk	ja	mogelijk	stikstoftoetsing door AERIUS-berekening
Natuurnetwerk Nederland	1,5 km	nee	nee	nee	-
Houtopstanden	nee	nee	nee	nee	-

* Wijzigingen in het planvoornemen kunnen van invloed zijn op de uitkomst van het onderzoek.

Aanbevelingen

Met betrekking tot Natura 2000-gebieden wordt geadviseerd een **stikstoftoetsing** uit te laten voeren door middel van een AERIUS-berekening.

In één van de bomen op de onderzoekslocatie bevindt zich een groot nest dat mogelijk van een **haviik, ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk** of **wespendief** is. Mogelijk bevinden zich meer grote nesten van één van deze soorten in de bomen op de onderzoekslocatie. De benodigde vervolgstappen zijn een nestinspectie in de winter en een nader onderzoek in het broedseizoen. Alleen indien geen bomen gekapt worden én alle werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal begin maart – eind augustus) uitgevoerd kunnen worden zijn onderzoeken naar jaarrond beschermde nesten niet nodig.

Met betrekking tot potentiële verblijfplaatsen van **vleermuizen** in de nabijheid van de onderzoekslocatie (gebouw Rijswijksche Hockey Club) wordt geadviseerd vleermuisvriendelijke verlichting te gebruiken. Vleermuisvriendelijke verlichting is naar beneden gericht en heeft een scherpe bundel die zo min mogelijk strooilicht naar de omgeving veroorzaakt. Vleermuisvriendelijke lampen zijn verder uitgerust met amberkleurige leds, met een kleurtemperatuur tussen de 1700 en 2200 K. Door de werken met vleermuisvriendelijke verlichting kan verstoring van vleermuizen worden voorkomen en is ontheffing van de Wet natuurbescherming niet nodig.

Het plangebied bevat (potentiële) nestgelegenheden voor **algemene broedvogels**. Overtredingen kunnen worden voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal tussen begin maart en eind augustus) uit te voeren. Indien werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden dient voor aanvang van de werkzaamheden een broedvogelinspectie plaats te vinden. Aanwezige nesten van algemene soorten mogen dan worden verwijderd, zolang ze niet in gebruik zijn. Wanneer de aanwezige beplanting buiten het broedseizoen wordt gesnoeid of verwijderd, wordt geadviseerd om ook het snoeiafval buiten het broedseizoen te verwijderen. Een grote stapel snoeiafval vormt namelijk een ideale broedlocatie voor kleine vogelsoorten als de winterkoning. Indien onverhoopt een dergelijke soort hierin tot broeden komt, mag het snoeiafval niet eerder worden verwijderd dan wanneer de jongen definitief zijn uitgevlogen.

Voor beschermde soorten behorend tot de **overige soortgroepen** zijn overtredingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming wegens het ontbreken van geschikt habitat, het ontbreken van sporen en/of vanwege een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling niet aan de orde. Wel dient met betrekking tot **algemene grondgebonden zoogdieren** en **amfibieën** rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht waarbij al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het beschadigen van individuen te voorkomen. Aantoonbaar werken conform de zorgplicht kan gebeuren door te handelen middels een op maat gemaakt ecologisch werkprotocol.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Limpens H., Regelink J. (2017). Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), uitvoerportaal; <https://ndff-ecogrid.nl>, zoekgebied 2 kilometer rondom onderzoekslocatie, periode 2015-2020.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J. Thissen, K. Canters, & J. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Provinciale staten van Zuid-Holland 2019. Verordening (PZH-2019-677696264) houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingsverordening Zuid Holland).

Kuiters, R.S.M., Beekman, J.H., La Haye, M. (2017). Plan Van Aanpak Verplaatsing Rijswijkse eekelmuisen naar Zuid-Limburg 2017. Alterra, Zoogdierverseniging.

(soortgegevens vogels)

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/ (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten)

www.verspreidingsatlas.nl/ (verspreidingsgegevens NDFF)

www.vlinderstichting.nl

Econsultancy

Rotterdam, 12 oktober 2020

Bijlage 1 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd (zie tabel II). Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

Tabel II. Zorgplicht

Artikel 1.11. Zorgplicht	
1.	Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2.	De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten: <ol style="list-style-type: none"> a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel, b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; “de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”. Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer men een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, men zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van het voorgenomen handelen. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor het betreffende beschermde natuurgebied en de betreffende soortgroep in deze rapportage worden aangegeven.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In tabel III t/m V worden deze artikelen nader toegelicht.

Tabel III. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.1 Wet natuurbescherming

Artikel 3.1. Soorten van de Vogelrichtlijn	
1.	Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2.	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3.	Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4.	Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5.	Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
Toelichting	
Alle inheemse vogelsoorten in Nederland vallen onder de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn is een richtlijn vanuit de Europese Unie uit 1979 en heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De lijst met soorten is niet limitatief.	

Tabel IV. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.5 Wet natuurbescherming

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
1.	Het is verboden in het wild levende dieren van deze soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2.	Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3.	Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4.	Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.
5.	Het is verboden planten van soorten uit de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Toelichting	
Het gaat bij artikel 3.5 over in het wild levende dieren van verschillende soortgroepen. In de wet wordt voor vogelsoorten uit bijlage II van het verdrag van Bern geen uitzondering gemaakt. Van de vogelsoorten die in Nederland voorkomen is hieronder een selectie gemaakt. Van de overige soortengroepen zijn alle soorten genoemd.	
Soorten	
Planten	drijvende waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm, zomerschroeforchis
Zoogdieren	bever, hamster, hazelmuis, lynx, Noordse woelmuis, otter, wolf, wilde kat
Walvisachtigen	bruinvis, bultrug, butskop (hille), dwergpotvis, dwergvinvis, gestreepte dolfin, gewone dolfin, gewone spitsdolfijn, gewone vinvis, griend, grijze dolfin, kleine zwaardwalvis, narwal, Noordse vinvis, orka, potvis, spitsdolfijn van Gray, tuimelaar, walrus witflankdolfijn, witsnuitdolfijn, witte dolfin
Vleermuizen	Bechsteins vleermuis, bosvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootvleermuis, grijze grootvleermuis, grote hoefijzerneus, grote rosse vleermuis, ingekorven vleermuis, kleine dwergvleermuis, kleine hoefijzerneus, laatvlieger, meervleermuis, mopsvleermuis, Noordse vleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, vale vleermuis, watervleermuis
Amfibieën	boomkikker, geelbuikvuurpad, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreeppad, vroedmeesterpad
Reptielen	dikkopschildpad, gladde slang, Kemps' zeeschildpad, lederschildpad, muurhagedis, soepschildpad, zandhagedis
Vissen	houting, steur
Vlinders	apollovlinder, boszandoog, donker pimperlblauwtje, grote vuurvlinder, moerasparelmoervlinder, monarchvlinder, pimperlblauwtje, teunisbloempijlstaart, tijmblauwtje, zilverstreephoibeestje
Libellen	bronslibel, gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, mercurwaterjuffer, Noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, rivierrombout, sierlijke witsnuitlibel
Insecten	brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever, oeveraas, vermiljoenkever
Overig	Bataafse stroommossel, platte schijfhoren

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn

Vogels	appelvink, baardman, beflijster, bergeend, bergfluit, bijeneter, blauwborst, blauwe kiekendief, boerenzwaluw, bontbekplevier, bonte strandloper, bonte vliegenvanger, boomklover, boomkruiper, boompieper, boomvalk, bosrietzanger bosruiter, bosuil, braamsluiper, brandgans, bruine kiekendief, buizerd, casarca, Cetti's zanger, draaihals, duinpieper, dwergmeeuw, dwergster, Engelse kwikstaart, Europese kanarie, fitis, fluit, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, geoorde fuut, glanskop, goudhaan, grasmus, graspieper, graszanger, grauwe kiekendief, grauwe klauwier, grauwe vliegenvanger, griel, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, grote karekiet, grote stern, grote zilverreiger, havik, heggenmus, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kerkuil, klapekster, klein waterhoen, kleine barmsijs, kleine bonte specht, kleine karekiet, kleine plevier, kleine zilverreiger, kleinste waterhoen, kluut, kneu, koolmees, koereiger, kraanvogel, krekeltzanger, kortsnavelboomkruiper, kruisbek, kuifmees, kwak, kwartelkoning, lepelaar, matkop, middelste bonte specht, nachtegaal, Noordse stern, oehoe, oeverloper, oeverpieper, oeverzwaluw, ooievaar, orpheusspotvogel, paapje, pestvogel, pimpelmees, poelruiter, porseleinhoen, purperreiger, putter, ransuil, rietgors, rietzanger, rode wouw, roerdomp, roodborst, roodborsttapuit, roodhalsfuut, rouwkwikstaart, sijs, slangenarend, slechtvalk, smelleken, snor, sperwer, spotvogel, sprinkhaanzanger, steenuil, steltkluut, strandplevier, taigaboomkruiper, tapuit, tijtjaf, torenvalk, tuinfluit, velduil, visarend, visdief, vuurgoudhaan, wespandief, wielewaal, winterkoning, witbandkruisbek, witte kwikstaart, witwangster, nachtzwaluw, woudaap, zeearend, zwarte mees, zwarte ooievaar, zwarte roodstaart, zwarte specht, zwarte stern, zwarte wouw, zwartkop, zwartkopmeeuw
--------	---

Tabel V. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.10 Wet natuurbescherming

Artikel 3.10. Andere soorten		
Het is verboden om:		
<ol style="list-style-type: none"> In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A1, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B2, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. 		
Toelichting		
Het gaat bij artikel 10 om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders, libellen en kevers. Dieren zijn opgenomen in bijlage onderdeel A1. Planten zijn opgenomen in bijlage onderdeel B2 van de Wet natuurbescherming. Voor een aantal zoogdieren, amfibieën en reptielen geldt per provincie een vrijstelling onder bepaalde voorwaarden. Dit verschilt per provincie. De betreffende soorten zijn aangegeven met een sterretje. Daarnaast is het mogelijk dat sommige provincies ook 'eigen' beschermde soorten hanteren, als aanvulling op het landelijke.		
Soorten		
Dieren	Zoogdieren	aardmuis*, boommarter, bosmuis*, bunzing*, damhert, das, dwergmuis*, dwergspitsmuis*, edelhert, eekhoorn*, egel*, eikelmuis, gewone bosspitsmuis*, gewone zeehond, grote bosmuis, grijze zeehond, haas*, hermelijn*, huisspitsmuis*, konijn*, molmuis, ondergrondse woelmuis*, ree*, rosse woelmuis*, steenmarter*, tweekleurige bosspitsmuis*, veldmuis*, veldspitsmuis, vos*, waterspitsmuis, wezel*, wild zwijn, woelrat*
	Amfibieën	Alpenwatersalamander, bruine kikker*, gewone pad*, kleine watersalamander*, meerkikker*, middelste groene kikker*, vinpootsalamander, vuursalamander
	Reptielen	adder, hazelworm*, levendbarende hagedis*, ringslang
	Vissen	beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver, grote modderkruiper, kwabaal
	vlinders	aardbeivlinder, bosparemoervlinder, bruin dikkopje, bruine eikenpage, donker pimpernelblauwtje, duinparelmoervlinder, gentiaanblauwtje, grote parelmoervlinder, grote vos, grote vuurvlinder, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine heivlinder, kleine ijsvogelvlinder, kommavlinder, pimpernelblauwtje, sleedoornpage, spiegeldikkopje, veenbesblauwtje, veenbosparemoervlinder, veenhoibeestje, veldparelmoervlinder, zilveren maan
	Libellen	beekrombout, bosbeekjuffer, donkere waterjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, hoogveenglanslibel, Kempense heidelibel, speerwaterjuffer
	Overige soorten	Europese rivierkreeft, vliegend hert
Planten		akkerboterbloem, akkerdoornzaad, akkerogentroost, bekliede ogentroost, berggamander, bergnachtsorchis, blaasvaren, blauw guichelheil, bokkenorchis, bosboterbloem, bosdravik, brave hendrik, brede wolfsmelk, breed wollegras, bruinrode wespenorchis, dennenorischis, dreps, echte gamander, franjegentiaan, geelgroene wespenorchis, geplooide vrouwenmantel, getande veldsla, gevlekt zonneroosje, glad biggenkruid, gladde zegge, groene nachtorchis, groensteel, groot spiegelklokje, grote bosaardbei, grote leeuwenklauw, honingorchis, kalkboterbloem, kalketrip, karthuiszanger, karwijselie, kleine ereprijs, kleine schorseneer, stijve wolfsmelk, kleine wolfsmelk, kluwenklokje, knollathyrus, knolspirea, korensla, kranskarwij, kruip-tijm, lange zonnedauw, liggende ereprijs, moerasgamander, muurbloem, naakte lathyrus, naaldenkervel, pijlscheefkalk, roggelelie, rood peperboompje, rozenkransje, ruw parelzaad, scherpkruid, schubvaren, schubzegge, smalle raai, spits havikskruid, steenbraam

Volgens artikel 3.31 zijn de verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, of ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden onder conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat.

Binnen de Wet natuurbescherming zijn op houtopstanden de artikelen van toepassing die zijn opgenomen in tabel VI.

Tabel VI. Bescherming houtopstanden in de Wet natuurbescherming

Artikel 4.1	<p>De artikelen uitgezonderd artikel 4.6 zijn niet van toepassing op:</p> <ol style="list-style-type: none"> Houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom; Houtopstanden op erven of in tuinen; Fruitbomen en windschermen om boomgaarden; Naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar; Kweekgoed; Wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden bestaande uit wilgen en populieren; het dunnen van een houtopstand; uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij: <ol style="list-style-type: none"> ten minste eens per tien jaar worden geoogst; bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en zijn aangelegd na 1 januari 2013.
Artikel 4.2	<ol style="list-style-type: none"> Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.
Artikel 4.3 lid 1 en 2	<p>Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende zorg voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand.</p> <p>De rechthebbende vervangt binnen drie jaar na de herbeplanting, bedoeld in het eerste lid, herbeplanting die niet is aangeslagen.</p>
Artikel 4.4 lid 1	<p>De artikelen 4.2, eerste en derde lid, en 4.3, eerste en tweede lid, zijn niet van toepassing op:</p> <p>het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.</p> <p>het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel in het kader van natuurontwikkeling en -beheer</p>
Artikel 4.5	<p>Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van artikel 4.3, eerste en tweede lid, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels.</p>

Bijlage 2 Verklarende woordenlijst

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of voortplantingsplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Projectplan

Een projectplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of voortplantingsplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door groepjes vrouwtjes en jongen gebruikt, in de kraamperiode door individuele mannetjes.

Bijlage 7 Memo nestinspectie

B.A.S. Begeleiding en advies sportterreinen
Delftsestraatweg 51
2645 CA Delfgauw
t.a.v. Peter Prins

Betreft: **memo nestinspectie**
Project: **13573.003**

Rotterdam, 13 januari 2021

Beste Peter Prins,

Hierbij ontvangt u de resultaten betreffende nestinspectie aan de Lange Kleiweg 106 te Rijswijk.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. Econsultancy verklaart op de onderzoekslocatie reeds een quickscan flora en fauna uitgevoerd te hebben (13573.001). Tijdens de quickscan is 1 groot vogelnest aangetroffen. Omdat de quickscan is uitgevoerd in het groeiseizoen, waarin de bomen in blad staan, waren overige grote nesten in de bomen op de onderzoekslocatie niet op voorhand uit te sluiten. Derhalve is aanvullend onderhavige nestinspectie uitgevoerd.

De nestinspectie is uitgevoerd op 13 januari 2021. Tijdens de nestinspectie waren de omstandigheden voor het waarnemen van grote nesten in de bomen gunstig. De bomen bevatten geen blad en het weer was helder.

Jaarrond beschermde vogelnesten

Op de onderzoekslocatie zijn, op het reeds in de quickscan aangetroffen grote nest na (figuur 1), geen aanvullende grote nesten aangetroffen die mogelijk een jaarronde bescherming genieten. Voor het grote nest geldt dat, indien binnen het broedseizoen gewerkt wordt, geen versturende werkzaamheden op het sportpark uitgevoerd mogen worden binnen een straal van 50 meter rondom het nest. Buiten het broedseizoen (d.w.z. tussen september en maart) mogen de werkzaamheden wel binnen deze straal worden uitgevoerd. Wel dient dan de functionaliteit van het nest en de directe omgeving behouden te blijven. Indien de geplande versturende werkzaamheden niet aan deze eisen kunnen voldoen, dient een nader onderzoek in het broedseizoen uit te wijzen of het nest een jaarrond beschermde status heeft.

Figuur 1. Locatie (mogelijk) jaarrond beschermd nest, aangegeven met rode stip.

Nesten algemene broedvogels

De onderzoekslocatie biedt verder broedgelegenheid aan verschillende kleine algemene vogelsoorten, zoals heggemus, winterkoning en merel. Ook is een eksternest aangetroffen in een struik direct ten zuiden van de hockeyvelden. Alle vogelnesten in Nederland beschermd onder de Wet natuurbescherming op het moment dat ze in gebruik zijn. Het is daarom raadzaam het eksternest en overige nestgelegenheden (begroeiing) te verwijderen buiten het broedseizoen. Voor het broedseizoen kan globaal de periode maart tot september worden aangehouden. In het broedseizoen mogen in gebruik zijnde nesten niet verwijderd of verstoord worden tot alle jongen zijn uitgevlogen.

Indien tijdens de werkzaamheden toch een nest met eieren of jongen wordt aangetroffen, dienen de werkzaamheden direct stilgelegd te worden en dient contact opgenomen te worden met een ecooloog. Ook kan voor verdere vragen met betrekking tot broedvogels en uitvoering van de werkzaamheden contact opgenomen worden met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,

Mevrouw A.M. Vergeer, MSc,
Projectleider ecologie, Econsultancy

